

Lagrådsremiss

Ny lag om bostadsanpassningsbidrag

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 12 oktober 2017

Åsa Regnér

Kjell Rempler
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. upphävs och ersätts av en ny lag om bostadsanpassningsbidrag.

Flertalet av bestämmelserna i lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. förs i sak oförändrade över till den nya lagen. Vissa bestämmelser förtydligas och anpassas till rådande praxis.

Därutöver föreslås att det är personen med funktionsnedsättning som ska kunna ansöka om bostadsanpassningsbidrag, oavsett om denne äger bostaden eller är nyttjanderättshavare. Det förs in i den nya lagen att bostadsanpassningsbidrag bara kan lämnas om ägare och eventuella nyttjanderättshavare har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas samt att ägaren har utfäst sig att inte kräva ersättning för att återställa anpassningsåtgärderna.

Det införs en möjlighet för ägare av ett flerbostadshus att, efter medgivande från bidragstagaren, överta rätten till bostadsanpassningsbidrag. Kostnadsgränsen för återställningsbidrag tas bort. Det införs två nya frivilliga bidragsformer, bidrag i form av ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna och bidrag i form av ett överlämnande av en begränsad anordning.

Bostadsanpassningsbidrag ska inte kunna lämnas för åtgärder i vissa särskilda boenden eller om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av landstinget eller kommunen.

Det införs även bestämmelser om handläggningen av ansökningar om bostadsanpassningsbidrag.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om bostadsanpassningsbidrag	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	10
3	Ärendet och dess beredning	11
4	Bakgrund och gällande rätt	11
4.1	Om bostadsanpassningsbidraget och dess omfattning	11
4.1.1	Historik	11
4.1.2	Lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.	12
4.1.3	Boverkets föreskrifter	13
4.1.4	Fastighetsrättsliga aspekter	14
4.1.5	Bostadsanpassningsbidragets omfattning	15
4.2	Utgångspunkter för översynen	16
4.2.1	Förtydligande av vem som är sökande	16
4.2.2	Fastighetsägarens medgivande	17
4.2.3	Brandskydd	17
4.2.4	Återanvändning av hissar och andra större installationer	18
4.2.5	Möjlighet för fastighetsägare att ansöka om bostadsanpassningsbidrag	18
5	Överväganden och förslag	18
5.1	En ny lag om bostadsanpassningsbidrag	19
5.2	Bidragstagarkretsen	21
5.3	Ägare av flerbostadshus ska i vissa fall kunna överta rätten till bidrag	24
5.4	Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner	26
5.5	Hjälpmedel	27
5.6	Övriga behov som ska beaktas vid bidragsprövningen	28
5.7	Bostadsanpassningsbidrag ska inte lämnas för åtgärder i särskilda boendeformer	32
5.8	Bostadsanpassningsbidrag vid brister i bostaden	33
5.9	Bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad	36
5.10	Krav på medgivande som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag	38
5.11	Bidrag till reparationer, besiktning och annat underhåll	41
5.12	Återställningsbidrag	43
5.13	Övertagande av begagnad anordning	46
5.14	Bidragens storlek och utformning	47
5.15	Ansökan, beslut och utbetalning av bidrag	52
5.16	Återkallelse av beslut	54

5.17	Återbetalning	55
5.18	Tillsyn, verkställighetsföreskrifter och överklagande	56
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	57
7	Konsekvenser	58
7.1	Konsekvenser för den enskilde.....	58
7.2	Ekonomiska konsekvenser	58
7.3	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.....	64
7.4	Övriga konsekvenser	64
8	Författningskommentar	65
8.1	Förslaget till lag om bostadsanpassningsbidrag.....	65
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade	82
Bilaga 1	Sammanfattning av rapporten 2014:38 Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.	83
Bilaga 2	Boverkets skrivelse (dnr S2009/01816/FST).....	85
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser för rapporten 2014:38 Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.	87
Bilaga 4	Kompletterande promemoria avseende Boverkets rapport 2014:38 Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.	88
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanser för kompletterande promemoria avseende Boverkets rapport 2014:38 Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.	98
Bilaga 6	Jämförelsetabeller.....	99

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om bostadsanpassningsbidrag,
2. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om bostadsanpassningsbidrag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag har till ändamål att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende.

2 § Kommunerna ansvarar för bidrag enligt denna lag.

Bostadsanpassningsbidrag

Bidragstagare

3 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skäligen med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.

Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden.

4 § Ägare av ett flerbostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt, om sökanden och ägaren är överens om det. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra nödvändiga åtgärder.

Åtgärder som bostadsanpassningsbidrag lämnas för

5 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden. Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av landstinget eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

6 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte för åtgärder i sådana bostäder som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) och i 9 § 8 och 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

7 § Vid tillämpningen av bestämmelserna i 5 § ska utöver sedvanliga bostadsfunktioner även beaktas behovet av

1. åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för sökanden, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt, och

2. åtgärder som gör det möjligt för sökanden att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden.

8 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna behöver utföras av följande orsaker:

1. byggnadstekniska brister,
2. eftersatt underhåll,
3. avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, eller
4. avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Första stycket 4 tillämpas endast när ansökan gäller

1. ett en- eller tvåbostadshus som sökanden har låtit uppföra eller låtit utföra ändringar av,
2. en lägenhet som innehas med bostadsrätt och som sökanden har låtit utföra ändringar i, eller
3. en ägarlägenhetsfastighet som sökanden har låtit utföra ändringar i.

9 § Efter ett byte av bostad lämnas inte bostadsanpassningsbidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, planlösning, antal våningsplan eller andra nivåskillnader är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen.

Är den nya bostaden ett en- eller tvåbostadshus som sökanden låtit uppföra, lämnas bidrag endast för sådan anordning eller inredning som normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte för hiss.

Bestämmelserna i första och andra styckena ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som var nödvändiga vid bytet av bostad.

Medgivande

10 § Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen eller tomt i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, nyttjanderättshavare har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas, och

2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller nyttjanderättshavare för att återställa anpassningsåtgärderna.

Medgivande och utfästelse enligt första stycket behöver inte inhämtas av upplåtare av tomträtt.

Bidrag till reparationer

11 § Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser om

1. anordningen eller inredningen är av tekniskt slag, eller
2. anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation.

Bidrag lämnas inte om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till enligt 4 §. Bidrag lämnas inte heller om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av äldre bestämmelser i sådan bostad som avses i 6 §.

Återställningsbidrag

12 § Ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts

1. i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut,
2. i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt i ett flerbostadshus, eller
3. i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

13 § Återställningsbidrag lämnas under förutsättning att

1. återställningen avser en åtgärd som har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser, och

2. anpassningsåtgärden på grund av ändrade förhållanden inte längre utnyttjas för sitt ändamål och åtgärden är till nackdel för andra boende.

Återställningsbidrag lämnas inte om anpassningsåtgärderna har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till enligt 4 §.

14 § Återställningsbidrag lämnas endast till den som äger en lägenhet som innehas med hyresrätt om

1. ägaren har gett kommunen rätt att anvisa den anpassade lägenheten till bostadssökande när den blir ledig, och
2. kommunen, när lägenheten blev ledig, inte kunde anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning.

Övertagande av begagnad anordning

15 § En kommun får avtala om övertagande av en anordning som tidigare har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser och lämna ekonomiskt stöd för kostnader som kan uppstå i samband med ett sådant övertagande.

Bidragens storlek och utformning

16 § Bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll enligt 11 § lämnas med ett belopp (kontantbidrag) som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll lämnas som ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas.

Handläggning av bidragsärenden

Ansökan

17 § Ansökan om bidrag lämnas in till den kommun där den bostad som avses med ansökan är belägen.

Beslut om bidrag

18 § I beslut om bidrag ska det anges vilka åtgärder bidraget avser. Om bidrag lämnas i form av kontantbidrag, ska även beloppet anges.

Om bidrag lämnas enligt 16 § andra eller tredje stycket, ska detta anges i beslutet.

Återkallelse av beslut

19 § Före utbetalningen av kontantbidrag eller verkställighet av bidrag som beviljats enligt 16 § andra eller tredje stycket får den kommun som har beviljat bidraget återkalla beslutet, om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre finns.

Utbetalning av kontantbidrag

20 § Kontantbidrag betalas ut sedan de åtgärder som bidraget avser har utförts och de faktiska kostnaderna har redovisats.

Återbetalning

21 § Kommunen får besluta om återbetalning av kontantbidrag helt eller delvis

1. om mottagaren av bidraget genom oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att bidrag felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp,

2. om bidrag i annat fall felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta.

Kommunen får helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten, om det finns särskilda skäl.

Tillsyn och föreskrifter

22 § Tillsyn över tillämpningen av denna lag utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

Överklagande

24 § Kommunens beslut enligt denna lag och anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.
2. Genom lagen upphävs lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.
3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ansökningar om bidrag som har kommit in till kommunen före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs att 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 a §¹

Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheterna att få bidrag enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag *m.m.*, eller hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), har utretts.

Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheterna att få bidrag enligt lagen (2018:000) om bostadsanpassningsbidrag, eller hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), har utretts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

¹ Senaste lydelse 2017:39.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 7 mars 2013 att ge Boverket i uppdrag att analysera och bedöma om lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. var i behov av att ändras och om så var fallet lämna förslag på förbättringar (S2009/01816/FST). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*.

I samband med rapporteringen av översynen inkom Boverket med en skrivelse gällande frågan om fastighetsägarens medgivande (S2009/01816/FST). Boverkets skrivelse finns i *bilaga 2*.

Rapporten har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2015/04147/FST).

Under beredningen i Regeringskansliet har en kompletterande promemoria avseende bidragstagarkrets samt frågan om medgivande tagits fram. Den kompletterande promemorian finns i *bilaga 4*. Den kompletterande promemorian har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2016/04660/FST).

4 Bakgrund och gällande rätt

4.1 Om bostadsanpassningsbidraget och dess omfattning

4.1.1 Historik

Bostadsanpassningsbidraget är ett uttryck för samhällets mål att människor med funktionsnedsättning ska kunna leva som alla andra i egen bostad. Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att ansöka om bidrag för anpassning av sin bostad har funnits sedan drygt ett halvt sekel tillbaka i tiden. Det första bidraget infördes på försök 1959 och riktade sig till personer som var rörelsehindrade. Efterhand kom gruppen att utvidgas till att omfatta personer med synskada och personer som hade en starkt nedsatt förmåga att röra sina armar eller saknade armar.

År 1973 infördes begreppet bostadsanpassningsbidrag genom kungörelsen (1973:327) om bostadsanpassningsbidrag. Bestämmelserna omfattade i princip alla långvariga eller bestående funktionsnedsättningar som krävde särskilda anpassningsåtgärder i bostaden. Ansökan skickades till kommunen men det var länsbostadsnämnden som beslutade i ärendet.

Den 1 januari 1984 övertog kommunerna beslutanderätten i de så kallade rena bidragsärendena men länsbostadsnämnden kvarstod som beslutande instans i ärenden där bidraget kombinerades med statligt lån eller i ärenden där kommunen var sökande.

Föregångarna till dagens lagstiftning är två förordningar, förordningen (1987:1050) om statskommunalt bostadsanpassningsbidrag och förordningen (1985:489) om statsbidrag för att återställa handikappanpassade

bostäder m.m. Skälet till att den sistnämnda förordningen beslutades var att fastighetsägarna skulle ge sitt medgivande till bostadsanpassningen, vilket var en förutsättning för att bostadsanpassningsbidrag skulle kunna beviljas.

Den nuvarande lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. trädde i kraft den 1 januari 1993 då det statliga bostadsanpassningsbidraget upphörde. Skälet till att frågan om bostadsanpassning reglerades i en särskild lag var att det bedömdes vara av vikt att villkoren för bostadsanpassning inte varierar mellan olika kommuner. Det bedömdes även att om bostadsanpassningsverksamheten inte längre skulle vara obligatorisk skulle verksamheten riskera att nedprioriteras i konkurrens med andra angelägna och obligatoriska verksamheter. Även behovet av rättssäkerhet för den enskilde åberopades som skäl för att införa den nya lagen, se prop. 1992/93:58.

4.1.2 Lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Ändamålet med lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. är att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende, se 1 §. Genom lagen ges möjlighet att ansöka om bostadsanpassningsbidrag och bidrag till återställning av anpassade bostäder. Det är kommunerna som svarar för att bidrag lämnas. Boverket har tillsyn över kommunernas bidragsverksamhet.

Enligt 4 § kan bostadsanpassningsbidrag beviljas enskilda personer som äger en bostad för permanent bruk eller som innehar en sådan bostad med hyres- eller bostadsrätt. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skäligen med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är. Även personer som åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en funktionshindrad person i sin bostad kan enligt 5 § få bidrag för anpassning av bostaden, om åtagandet kan antas avse en längre tid. Kommunens beslut får enligt 18 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Bostadsanpassningsbidrag lämnas för åtgärder för anpassning av bostadens fasta funktioner i och i anslutning till den bostad som ska anpassas, se 6 §. En förutsättning är dock att åtgärden är nödvändig för att bostaden ska vara ändamålsenlig som bostad för den funktionshindrade. Bidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna behöver vidtas redan av väsentligen andra orsaker än behovet av anpassningen. Därutöver finns enligt 7 § möjlighet att få bostadsanpassningsbidrag för åtgärder som har samband med personen med funktionsnedsättnings behov av rehabilitering, funktionsträning och sjukvård, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt. Bostadsanpassningsbidrag kan också enligt 7 § lämnas för åtgärder som gör det möjligt för den funktionshindrade att utöva hobbyverksamhet, om han på grund av sitt funktionshinder inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden. Vidare kan bidrag lämnas för reparation av utrustning som har anskaffats med stöd av bidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser och reparationen inte utgör normalt bostadsunderhåll.

Möjligheterna att lämna bostadsanpassningsbidrag vid nybyggnad eller vid köp eller byte av bostad är enligt 8 och 9 §§ mer begränsade. Vid nybyggnad lämnas bidrag endast om det finns särskilda skäl för att välja en utformning av bostaden som kräver anpassning. Vid köp eller byte av bostad kan bidrag till kostnadskrävande åtgärder endast lämnas om det finns särskilda skäl för att välja en bostad som kräver anpassning.

Ägare av bostadshus har i vissa fall rätt till bidrag för kostnader för att ta bort bostadsanpassningsanordningar. Bestämmelser om sådant s.k. återställningsbidrag finns i 11–13 §§. Återställningsbidrag lämnas för att ta bort anordningar som har utförts i eller i anslutning till hyreslägenheter eller småhus som hyrs ut, eller i anslutning till bostadsrättslägenheter i flerbostadshus. I det senare fallet krävs att anordningen avser att underlätta för en person med funktionsnedsättning att komma in i och ut ur lägenheten eller att förflytta sig till och från huset eller inom tomten. För att få bidrag måste återställningen avse en anpassningsåtgärd som har utförts med stöd av bidrag enligt denna lag, förordningen (1982:639) om bostadsanpassningsbidrag eller förordningen (1987:1050) om statskommunalt bostadsanpassningsbidrag. Anpassningsåtgärden ska på grund av ändrade förhållanden inte längre kunna utnyttjas för sitt ändamål och åtgärden måste vara till nackdel för andra boende. Vidare krävs att husägaren har tillförsäkrat kommunen rätt att när den anpassade lägenheten blir ledig anvisa den till bostadssökande och att kommunen vid den tidpunkt då lägenheten blir ledig inte har kunnat anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning.

Beslutsprocessen sker i två steg. Först beslutar kommunen att bidrag ska beviljas och med vilket belopp, sedan betalas pengarna ut när åtgärden är utförd, se 16 §. Bostadsanpassningsbidrag och återställningsbidrag lämnas med ett belopp som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna. Återställningsbidrag kan dock endast beviljas om den godkända kostnaden vid ett och samma tillfälle överstiger 5 000 kronor, se 14 §. Kommunen har möjlighet att före utbetalningen av bidraget återkalla beslutet, om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre föreligger, se 15§. Vidare finns i 17 § möjlighet för kommunen att besluta om återbetalning av bidrag i vissa fall.

4.1.3 Boverkets föreskrifter

Boverket får meddela föreskrifter om vilka uppgifter en sökande ska lämna vid ansökan om bostadsanpassningsbidrag enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m., se förordningen (1992:1575) med bemyndigande för Boverket att meddela föreskrifter om verkställigheten av lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

I Boverkets föreskrifter (BFS 2014:8) om ändring i verkets föreskrifter (1992:46) till lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m., anges att följande uppgifter ska lämnas vid en ansökan om bostadsanpassningsbidrag:

1. Intyg av arbetsterapeut, läkare eller annan sakkunnig om att de åtgärder bidrag söks för är nödvändiga med hänsyn till handikappet. Vid mindre omfattande åtgärder där behovet är uppenbart, kan

kommunen dock efterge kravet på intyg. Vid mer omfattande åtgärder bör intyget kompletteras med ett åtgärdsprogram.

2. Kopia av anbud/offert eller kostnadsberäkning.
3. Plan- och uppställningsritningar, om det är fråga om omfattande inredningsarbeten.
4. Ritningar över bostaden före respektive efter ändringen, om det är fråga om ändrad planlösning.

I Boverkets tidigare föreskrifter BFS 1992:46 angavs bl.a. att det även krävs intyg från fastighetsägare att åtgärder får vidtas och att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall. Högsta förvaltningsdomstolen fann i HFD 2014 ref. 81 att denna föreskrift inte får tillämpas då den går utöver vad som kan anses utgöra en verkställighetsföreskrift. Boverket beslutade därför genom BFS 2014:8 att ta bort detta krav. Se även avsnitt 5.10.

4.1.4 Fastighetsrättsliga aspekter

Bostadsanpassningsbidrag lämnas för åtgärder för anpassning av bostadens fasta funktioner i och i anslutning till den bostad som ska anpassas. Anpassningsåtgärderna kan innebära mindre åtgärder så som justering av trösklar, uppsättning av stödhandtag och installation av spisvakter, men även åtgärder som innebär stora förändringar i byggnaden så som montering av ramper, hissar, lyftanordningar och särskilt anpassad köks- eller badrumsinredning.

Äganderätten till en anpassningsåtgärd tillfaller den som har beviljats bostadsanpassningsbidraget. Frågan om anpassningen ska anses vara fast egendom varierar beroende på vilken typ av bostad som åtgärden har vidtagits i. Som regel hör byggnader till fastigheten och är fast egendom, se 1 kap. 1 § och 2 kap. 1 § jordabalken. Undantag gäller för byggnader på områden som besväras av inskriven tomträtt, se 2 kap. 6 § jordabalken. Till byggnader hör fast inredning och annat varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna, se 2 kap. 2 § jordabalken. Det innebär att en anpassningsåtgärd som vidtas med stöd av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. kan bli fast egendom. Föremål som en nyttjanderättshavare eller annan än fastighetsägaren har tillfört fastigheten hör dock inte till fastigheten om inte föremålet och fastigheten kommit i samme ägares hand, se 2 kap. 4 § första stycket jordabalken.

Vilken möjlighet sökanden har att vidta en anpassningsåtgärd beror också på vilken typ av bostad som denne bor i. I en lägenhet som innehas med hyresrätt finns begränsningar i vilken åverkan som kan göras. Enligt 12 kap. 24 § jordabalken har hyresgästen en skyldighet att väl vårda lägenheten och är bl.a. skyldig att ersätta all skada som uppkommer genom hyresgästens vållande eller genom vårdslöshet eller försummelse av någon som där utför arbete för dennes räkning. Bostadshyresgäster har rätt att på egen bekostnad i lägenheten utföra målning, tapetsering och därmed jämförliga åtgärder, se 12 kap. 24 a § jordabalken. Innebär åtgärden att lägenhetens bruksvärde minskar, har hyresvärden rätt till ersättning för skadan.

Även i lägenheter som innehas med bostadsrätt finns begränsningar i vilka åtgärder som innehavaren av bostadsrätten kan göra. Enligt 7 kap. 7 § bostadsrättslagen (1991:614) får inte bostadsrättshavaren utan tillstånd från bostadsrättsföreningens styrelse i lägenheten utföra åtgärd som innefattar ingrepp i en bärande konstruktion, ändring av befintliga ledningar för avlopp, värme, gas eller vatten, eller annan väsentlig förändring av lägenheten. Styrelsen får dock inte vägra att medge tillstånd till en åtgärd som avses i första stycket om inte åtgärden är till påtaglig skada eller olägenhet för föreningen. Enligt 9 kap. 15 § första stycket ska beslut som innebär väsentliga förändringar av föreningens hus eller mark fattas på en föreningsstämma, om inte något annat har bestämts i stadgarna.

I vissa fall äger den boende själva byggnaden men inte fastigheten, t.ex. i fallet med tomträtt och arrende. Tomträttshavare och arrendatorer har i stor utsträckning samma ställning som äganderättshavare, se t.ex. 10 kap. och 13 kap. 1 § jordabalken.

En särskild form av boende är så kallade ägarlägenhetsfastigheter, dvs. tredimensionella fastigheter som inte är avsedd att rymma annat än en enda bostadslägenhet, se 1 kap. 1 a § jordabalken. Att äga en sådan fastighet är att jämställa med att äga ett en- eller två bostadshus. De gemensamma utrymmena är dock som regel en gemensamhetsanläggning som ägs av samtliga deltagande fastighetsägare.

4.1.5 Bostadsanpassningsbidragets omfattning

Vad kostar det?

Antalet beviljade och delvis beviljade bidrag uppgick till 73 200 under år 2015 (74 200 år 2014). Den totala kostnaden för kommunerna år 2015 var 1 039 miljoner kronor.

Den genomsnittliga kostnaden per invånare inom varje kommun under 2015 uppgick i medeltal till 105 kronor, men skillnaderna mellan kommunerna är stora. Beviljat belopp per invånare varierade mellan 11 och 389 kronor. De flesta kommunerna innefattades i ett snävare intervall.

De flesta bidragen är mindre belopp, 56 procent är under 5 000 kronor och hela 80 procent av bidragen understiger 20 000 kronor.

Den genomsnittliga kostnaden för åtgärder i flerbostadshus uppgick under 2015 till 11 400 kronor, medan motsvarande kostnad för åtgärder i småhus uppgick till 20 200 kronor. Åtgärder i småhus utgjorde 34 procent av antalet beviljade bidrag men stod för 48 procent av kommunernas kostnad för bostadsanpassningsbidraget.

94 kommuner av 268 stycken har angett att de under 2015 haft en faktisk kostnad som avser anpassningar i särskilda boendeformer. Den sammanlagda kostnaden för anpassningar i särskilda boendeformer uppgick under 2015 till en procent av den totala kostnaden för bostadsanpassningsbidrag.

Till vilka går bidraget?

De flesta som beviljas bidrag är över 70 år. 41 procent av de sökande är 70–84 år. 31 procent av de sökande är 85 år eller äldre.

Av dem som beviljats bidrag är 60 procent kvinnor och 40 procent män.

Till vad går bidraget?

Den klart vanligaste åtgärden är justering av trösklar följt av uppsättning av stödhandtag, montering av ramper och spisvakt/timer. Dock utgör kostnaden för hiss/lyftanordning ungefär 19 procent av kommunernas totala kostnad för bostadsanpassningsbidrag i flerbostadshus.

Den formella hanteringen

Ett beslut om bostadsanpassningsbidrag ska fattas innan en åtgärd utförs, men enligt Boverkets enkät svarar endast 23 procent av kommunerna att det är en rutin. 5 procent fattar alltid beslut *efter* att en åtgärd utförts och 72 procent svarar att beslut ibland fattas före och ibland efter att en åtgärd har utförts.

Av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. följer att det är den sökande själv som ska välja entreprenör och beställa arbetena m.m. Men det finns även möjlighet att efter kommunens beslut ge kommunen fullmakt att välja entreprenör och ingå avtal med entreprenören. Det är mycket vanligt att sökande ger kommunen fullmakt. I Boverkets granskning av 330 ärenden framkom att kommunen var delaktig via fullmakt i beställning av åtgärderna och/eller betalning till entreprenören i 89 procent av ärendena.

Överklaganden

Antalet överklaganden till förvaltningsrätterna har ökat under det senaste decenniet. Under åren 2005 till 2014 överklagades mellan 380 och 431 beslut per år. Under 2015 var antalet överklaganden 563 beslut om bostadsanpassningsbidrag, det högst noterade sen lagens tillkomst.

Under 2015 har 17 procent av antalet överklaganden till förvaltningsrätt lett till en ändring av kommunens beslut. Ändringsfrekvensen har minskat något under det senaste decenniet.

4.2 Utgångspunkter för översynen

4.2.1 Förtydligande av vem som är sökande

Personer med funktionsnedsättning ska enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning bl.a. ha rätt att göra egna val, rätt att vara oberoende och rätt till fullständigt och faktiskt deltagande och inkludering i samhället. Som lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. är formulerad i dag är det den person som äger bostaden eller innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt, som kan ansöka om bostadsanpassningsbidrag. Det innebär att bostadsägaren görs till part i ärendet även om bostadsanpassningens syfte är att tillgängliggöra bostaden för en annan medlem i hushållet. Det överensstämmer inte med tanken att det är personen med funktionsnedsättningen som ska styra processen och själv vara delaktig i det som rör vederbörande.

Myndigheter, kommuner, fastighetsägare och personer med funktionsnedsättningar har vid flera tillfällen fört fram att det finns ett behov av att förtydliga vissa områden i lagen. Boverket har därför i uppdraget ombetts komma med förslag på hur lagen bör formuleras för att vara i samklang med svensk funktionshinderspolitik i stort.

4.2.2 Fastighetsägarens medgivande

Boverket föreskrev tidigare i sina föreskrifter till lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. att det till ansökan om bostadsanpassningsbidrag ska fogas intyg från fastighetsägare att åtgärder får vidtas och att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall.

Högsta Förvaltningsdomstolen fann i HFD 2014 ref. 81 att detta krav i föreskriften tillförde regleringen något så väsentligen nytt att den gick utöver vad som kan anses utgöra en verkställighetsföreskrift. Eftersom Boverket enbart har bemyndigande att meddela verkställighetsföreskrifter fann Högsta förvaltningsdomstolen att Boverket gått utöver sitt bemyndigande och att föreskriften inte fick tillämpas.

Boverket ändrade sina föreskrifter den 1 januari 2015. Ett beslut från kommunen innebär numera inte med säkerhet att sökanden får genomföra sin anpassning. Efter att kommunen har beviljat bostadsanpassningsbidrag kan den som äger bostaden motsätta sig att åtgärden vidtas. Det finns inte heller något skydd mot att den enskilde drabbas av kostnader, ibland höga sådana, vid flytt eller i annat fall. Från att ha varit en förutsättning för bidragsgivning är numera frågan om fastighetsägarens medgivande till anpassningsåtgärder och eventuella krav på återställning en ren civilrättslig frågeställning mellan exempelvis hyresgäst och hyresvärd eller bostadsrättshavare och bostadsrättsförening.

4.2.3 Brandskydd

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps utredning om brandskydd i olika boendemiljöer (Fö2009/1961/SSK) visar att dödsbränder i första hand drabbar personer med begränsad förmåga att uppmärksamma eller hantera en brand. Det rör sig till exempel om personer med kognitiv funktionsnedsättning eller personer som är påverkade av alkohol eller andra substanser.

Den vanligaste brandorsaken är kopplad till rökning och de flesta bränder startar i sovrummet, vardagsrummet eller köket. De flesta bränder bryter ut under tidig natt och i de fall där en person omkommer i branden så återfinns kroppen på den plats där branden brutit ut.

Boverket har i sitt regeringsuppdrag ålagts att särskilt titta på möjligheten att låta olika typer av automatiska släckningssystem omfattas av bostadsanpassningsbidraget.

4.2.4 Återanvändning av hissar och andra större installationer

Verksamheten med återanvändning av hissar och andra större installationer sträcker sig tillbaka till 1970-talet. Mellan 1987 och 1992 reglerades verksamheten genom regeringsbeslut. Verksamheten finansierades delvis genom statliga medel.

Boverket har i en tidigare enkätstudie visat att nästan alla kommuner återanvänder installationer av något slag, de flesta på frivillig väg. Det finns dock tveksamheter huruvida den här verksamheten har stöd i lag.

Frågan om äganderätten till en installation är central. Av bostadsanpassningsbidragets konstruktion följer att det är den enskilde bidragstaganden som äger installationen. Kommunen äger aldrig installationen. I praktiken har dock många kommuner ett upparbetat system eller rutiner för verksamhet för återanvändning av hissar och andra större installationer och det förekommer relativt få tvister och problem inom verksamheten. I en enkät Boverket genomförde framkom att kommunerna som helhet är positiva till en återanvändningsverksamhet.

4.2.5 Möjlighet för fastighetsägare att ansöka om bostadsanpassningsbidrag

Tidigare lagstiftning tillät fastighetsägare att söka bidrag utan individuell prövning kopplad till enskild persons funktionsnedsättning för vissa typer av åtgärder som exempelvis ramp eller lyftanordning i gemensamma utrymmen. Nuvarande lagstiftning medger endast bostadsinnehavaren själv som sökande för sin egen eller hushållsmedlems räkning

I Boverkets uppföljning av nuvarande lagstiftning framkommer att det finns frågor om problem som gäller äganderätt och ansvarsfrågor kring anpassningsåtgärder i flerbostadshus. Boverket föreslår att nya regler bör utarbetas som medger att ägare av flerbostadshus i vissa fall ska kunna ta över bidrag för en person med funktionsnedsättning som bor i fastigheten. Boverket menar att en sådan lösning i många fall skulle kunna undanröja otydligheter kring äganderätt, försäkring, reparationer m.m.

5 Överväganden och förslag

Utgångspunkter

Bostadsanpassningsbidrag är en del av svensk funktionshinderspolitik. De nationella målen för funktionshinderspolitiken är en samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att personer med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män (prop. 2012/13:1 utg.omr. 9 avsnitt 1, bet. 2012/13:SoU1, rskr. 2012/13:115). Regeringen har lämnat en proposition till riksdagen med förslag om nytt nationellt mål för funktionshinderspolitiken (prop.

2016/17:188). För att uppnå de funktionshinderspolitiska målen verkar samhället för att möjliggöra för enskilda att bo självständigt i eget hem.

Utöver lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. finns plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL, som påverkar möjligheten för personer med funktionsnedsättning att bo i eget boende. PBL ställer krav på att den fysiska miljön, inklusive bostäder, ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörlighet och orienteringsförmåga. Det innebär att nya eller ombyggda bostäder ska ha en god generell tillgänglighet. Men en stor del av bostadsbeståndet finns i äldre fastigheter och därför behöver många bostäder anpassas särskilt för att bli tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Utgångspunkten för regeringens förslag är att sökanden ska sättas i centrum. Förslagen syftar till att göra personen med funktionsnedsättning delaktig i processen, och att denne ges bästa förutsättningar att kunna påverka utformningen av bostadsanpassningsåtgärden.

En annan utgångspunkt är att säkerställa att inga ordinarie boendeformer hamnar utanför lagstiftningen. Det ska vara möjligt att beviljas bostadsanpassningsbidrag oavsett om personen med funktionsnedsättning bor i villa, hyresrätt, bostadsrätt, ägarlägenhet eller någon annan boendeform.

Vidare är en utgångspunkt att handläggningen för kommunerna ska förenklas genom en tydlig lagstiftning kring ärendehantering. En tydligare lagstiftning bidrar även till ökad rättssäkerhet och ökad förutsägbarhet i beslutsfattandet.

Kommunernas olika förutsättningar beroende på folkmängd och demografi och bostadsbestånd beaktas genom att förslagen erbjuder kommunerna möjlighet att inom vissa ramar själva bestämma utformningen av verksamheten. Förslagen lägger mer vikt på att göra lagstiftningen förutsägbar och tydlig för den enskilde, snarare än att göra verksamheterna likformiga. Regeringen finner det mer angeläget att bidragstagare enkelt ska få adekvata insatser för att tillgodose de behov som de ansöker om bostadsanpassningsbidrag för.

5.1 En ny lag om bostadsanpassningsbidrag

Regeringens förslag: Den nuvarande lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. ska ersättas av en ny lag. Den nya lagen ska ha som ändamål att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. Kommunerna ska även fortsättningsvis ansvara för de bidrag som omfattas av lagen.

Med anledning av den nya lagen ska en följdändring göras i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. I rapporten finns inget förslag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Remissinstanserna: Den övervägande majoriteten av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag. Flera av kommunerna anser att en modernisering av lagen är positiv och att den kommer att förtydliga

bestämmelserna vilket kommer att underlätta både för den som ska söka bostadsanpassningsbidrag och för dem som har att handlägga ansökningar om bostadsanpassningsbidrag. *Funktionsrätt Sverige* anser att utgångspunkten ska vara att stärka rätten att välja var man vill bo och kunna bo kvar hemma och leva självständigt. *Neuroförbundet* befarar att lagförslaget leder till ökade kommunala skillnader.

Skälen för regeringens förslag: Bostadsanpassningsbidraget är ett uttryck för samhällets mål att människor med funktionsnedsättning ska kunna leva som alla andra i egen bostad. En av Boverkets utgångspunkter har varit att bostadsanpassningsbidraget ska behålla sin särskilda roll inom funktionshinderspolitiken, genom att ge personer med funktionsnedsättning en möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. Därför har Boverkets lagförslag karaktären av en rättighetslag så att enskilda, under förutsättning av att de särskilda villkoren är uppfyllda, ska garanteras att få sina behov tillgodosedda och ha möjlighet till en överprövning i domstol av ett avslagsbeslut. Regeringen delar Boverkets mening avseende bostadsanpassningsbidragets roll i samhället.

Myndigheter, kommuner, fastighetsägare och personer med funktionsnedsättning har i olika sammanhang fört fram att det finns ett behov av att modernisera lagen både språkligt och till sakinnehåll.

Dels bör lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. ersättas med en ny lag för att handläggning av ärenden om bostadsanpassningsbidrag ska hanteras rättsäkert. Boverket beskriver i översynen av lagen att motivuttalandena i förarbetena är mycket knapphändiga, då gällande bestämmelser överfördes från tidigare bidragsförordningar vars tillämpning styrdes genom föreskrifter och råd från dåvarande Bostadsstyrelsen. Det har resulterat i att handläggningen i kommunerna i dag till stora delar bygger på praxis, vilket riskerar att ge godtyckliga beslut. Regeringen ser mycket allvarligt på bristen på rättssäkerhet och föreslår därför en mer uttalad och till viss del mer detaljerad lagstiftning. Detta medför att regelverket blir mer förutsägbart för den enskilde som sökande och att regelverket ger mer stöd till den som ska handlägga ärendet.

Regeringen anser även att det är angeläget att utforma regelverket så att bostadsanpassningsbidrag kan sökas av boende i olika typer av bostäder som finns i dag. En sökande ska inte fråntas möjligheten att beviljas bostadsanpassningsbidrag för att han eller hon exempelvis bor i en ägarlägenhet.

Till följd av Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i HFD 2014 ref. 81 finns inte längre något skydd mot att fastighetsägare kräver att bidragstagare återställer bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall. Den enskildes ekonomiska utsatthet är ytterligare ett skäl för regeringens att lämna förslag på en ny lag om bostadsanpassningsbidrag.

Regeringens lagförslag ger kommunerna en möjlighet att till viss del själva utforma sin verksamhet i t.ex. frågan om återbruk av vissa installationer och liknande. *Neuroförbundets* oro för ökande skillnader mellan kommuner är i det hänseendet berättigat, men regeringen anser att lagförslaget kommer att minska skillnaderna mellan kommunerna i frågor som gäller rättssäkerhet och förutsägbarhet. De delar av lagförslaget där kommunerna har möjlighet att själva utforma verksamheten rör frågor där kommunen själv bör få avgöra hur kommunen vill använda sina

resurser. De ekonomiska och miljömässiga fördelar som kan komma ur exempelvis återbruk av installationer för de kommuner som har möjlighet att utforma ett sådant system, ska inte hindras genom en reglering som enögt syftar till en likriktning av verksamheterna över landet. Regeringen anser att skillnader i hur verksamheterna är organiserade inte ska påverka kvaliteten på den bostadsanpassningsåtgärd som sökande är i behov av. Den som beviljas bostadsanpassningsbidrag ska känna sig trygg i att få sina behov tillgodosedda.

I lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade finns en hänvisning till lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. Som en följd av att regeringen föreslår en ny lag om bostadsanpassningsbidrag, ska hänvisningen ändras till den nya lagen.

5.2 Bidragstagarkretsen

Regeringens förslag: Bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. Om bostaden hyrs i andra hand, ska bidrag lämnas om anpassningsåtgärden är skälig med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.

Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, ska bidrag kunna lämnas för anpassning av den bostaden.

Boverkets förslag: Överensstämmer endast delvis med regeringens förslag. Boverket föreslår att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas till en enskild person (sökande) som äger en bostad för permanent bruk eller som innehar en sådan bostad med hyres- eller bostadsrätt, dvs. inte nödvändigtvis personen med funktionsnedsättning. Boverket föreslår vidare att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas även i fall då anpassningsbehovet beror på funktionsnedsättning hos en hushållsmedlem som stadigvarande sammanbor med den som äger bostaden eller innehar den med hyres- eller bostadsrätt.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser är positiva till Boverkets förslag, och flera instanser lyfte särskilt fram att förslaget förtydligar att sökande kan söka för en hushållsmedlems räkning.

Ett par kommuner påpekar att det bör vara personen med funktionsnedsättning som är sökande.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna är positiva till förslaget i promemorian. *Socialstyrelsen* lyfter fram att det kan uppstå svårigheter vid hanteringen av ärenden som gäller barn om vårdnadshavarna inte bor tillsammans och den ena vårdnadshavaren motsätter sig bostadsanpassningen.

Många kommuner anser att förslaget är naturligt och tydligt. *Sveriges Kommuner och Landsting* tillstyrker förslaget och tillägger att det är positivt att ingen kompletterande bestämmelse behövs för att söka bidrag för någon annans räkning.

Neuroförbundet tillstyrker förslaget men lyfter fram att det är viktigt att klargöra konsekvenserna för hela hushållet om vad som händer om den som äger bostaden, eller den som äger åtgärden flyttar eller liknande.

Skälen för regeringens förslag: I regeringens uppdrag till Boverket att göra en översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. lyfte regeringen fram ett exempel på en situation som många aktörer ansåg behövde förtydligas. Situationen beskrev en man med funktionsnedsättning som behövde anpassa sin bostad, t.ex. en villa, som ägdes av hustrun. Såsom lagtexten och förarbetena är formulerade är det hustrun som ska ansöka om bidraget och därmed bli part i ärendet. Boverket för en diskussion om frågan i rapporten och lyfter där fram att det i de flesta bidrags- och stödsystem är den person vars behov bidraget eller stödet ska täcka som är sökande och mottagare av bidraget eller stödet. Boverket konstaterar att om personen med funktionsnedsättning alltid skulle vara sökande skulle denne få ett större integritetsskydd, ha större möjlighet att påverka vilken typ av anpassning som ska avhjälpa behovet och denne skulle själv kunna överklaga ett avslagsbeslut. Av den anledningen så anser Boverket att det kan vara rimligt att det är personen med funktionsnedsättning som ska stå i centrum i ärendehanteringens gällande bostadsanpassningsbidrag.

Boverket menar dock att argumenten ovan inte räcker för att ändra bidragstagarkrets. Boverket anför att det i ”nu aktuella situationer normalt är en nära anhörig som äger eller är nyttjanderättshavare av den aktuella bostaden” och att personen med funktionsnedsättning ändå kan känna sig trygg i att dennes behov kommer att tillgodoses på lämpligast sätt. Boverket påpekar att bostadsanpassningsåtgärder ofta innebär ett fysiskt ingrepp i bostaden, som exempelvis borttagande eller uppsättande av väggar, utbyte av fast inredning eller tillförande av nya anordningar. Därtill kommer att äganderätten till bostadsanpassningsåtgärden tillkommer den sökande. Ett byte av bidragstagarkrets skulle således innebära att sökande som inte själva äger eller innehar nyttjanderätt av sin bostad måste ha bostadsägarens eller nyttjanderättsinnehavarens och flerbostadshusägarens samtycke. Vidare lyfter Boverket fram att vissa bostadsanpassningsåtgärder kan kräva t.ex. bygglov, och vara av sådan omfattning att de höjer värdet på bostaden. Boverket gör därför bedömningen att det är mer lämpligt att ansökningar om bostadsanpassningsbidrag ska göras av bostadsägaren eller nyttjanderättshavaren. För att förtydliga regleringen kring situationen som beskrivs ovan föreslog Boverket i stället ett tillägg i lagtexten som innebär att en bostadsägare eller nyttjanderättshavare har möjlighet att söka och ta emot bidrag för en hushållsmedlems räkning.

Regeringen medger det ligger något i argument som Boverket anför, men delar inte Boverkets bedömning. Regeringen anser att samhällets ansvar för att personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att vara fullt delaktiga och leva självständigt är det mer överordnade argumentet. Riksdagen har fastställt nationella mål för funktionshinderspolitiken som anger bl.a. att samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet (prop. 2012/13:1 utg. omr. 9 avsnitt 1, bet. 2012/13:SoU1, rskr. 2012/13:115). För att uppfylla målen med funktionshinderspolitiken anser därför regeringen att all diskussion om hur en anpassning ska utföras, och när

den ska utföras, ska föras med den person vars behov ska tillgodoses med bostadsanpassningsbidrag. Om personen vars behov ska tillgodoses med bostadsanpassningsbidrag alltid är part i ärendet, så ges vederbörande även rätt att överklaga beslut och rätt att själv besluta om installerandet respektive bortmonterandet av bostadsanpassningen. Som Boverket lyfter fram, så innebär detta att det i de fall där det är någon annan än sökanden som äger bostaden eller som innehar den med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt bara kan lämnas bostadsanpassningsbidrag om medgivande till åtgärderna har inhämtas från ägaren eller rättighets-havaren, se avsnitt 5.10 nedan. Att bostadsägaren eller nyttjanderätts-innehavaren i många fall är anhörig eller närstående till personen med funktionsnedsättning innebär att det i många fall inte bör vara svårt eller krångligt att få samtycke till ansökan.

För den person med funktionsnedsättning som inte själv vill vara sökande finns alternativet att ge någon annan en fullmakt att söka bostadsanpassningsbidrag för vederbörande eller om möjligt ta emot bidraget i form av ett åtagande av kommunen enligt 16 §.

Regeringen anser det även mycket angeläget att enskildas integritet skyddas. Ärenden om bostadsanpassningsbidrag innehåller inte sällan uppgifter av känslig natur, exempelvis läkarutlåtanden. Enligt artikel 22 i konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna skydda den enskilde personliga integritet i fråga om uppgifter om personliga förhållanden och uppgifter om hälsa och rehabilitering för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra. Bestämmelser om sekretess i ärenden om bostadsanpassningsbidrag finns i 26 kap. 12 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Regeringens förslag innebär en möjlighet för personen med funktionsnedsättning att inte behöva delge en eventuellt annan ägare eller nyttjanderättshavare privata uppgifter om sitt hälsotillstånd. Förslaget står inte i motsättning till regeringens förslag i avsnitt 5.3 om överlåtelse av bostadsanpassningsbidrag till ägaren av ett bostadshus, då överlåtelsen sker efter det att utredningen om huruvida sökanden är berättigad till bostadsanpassningsbidrag är avslutad.

Hemmavarande ungdomar som är myndiga ska ha möjlighet att själva söka bostadsanpassningsbidrag. Samhällets institutioner ska främja barns och ungas personlighetsutveckling och bidra till allas möjlighet till delaktighet i samhället. Regeringens förslag ger personen med funktionsnedsättning en möjlighet att själv ta ansvar för sin mobilitet, att växa och frigöra sig på lika villkor som ungdomar utan funktionsnedsättning.

I de situationer som *Socialstyrelsen* tar upp menar regeringen att det i de fall där åtgärden bedöms nödvändig finns andra alternativ, som exempelvis bistånd genom socialtjänstlagen (2001:453) där alla ärenden ska behandlas med hänsyn till barnets bästa. *Neuroförbundet* lyfter fram att det kan uppstå problem om personen som äger bostaden flyttar eller om personen med funktionsnedsättning flyttar. Regeringen menar att lagförslaget inte innebär någon större skillnad jämfört med gällande lag. Det är den person som beviljats bidraget som är ägare till åtgärden, oavsett om personen äger bostaden eller inte, och han eller hon kan själv välja att ta med sig åtgärden vid en flytt. Skälen till de regler som gäller vid flytt redovisas i avsnittet 5.9.

Av tydlighetsskäl frångår regeringen även Boverkets förslag på så sätt att det inte i lagen anges för vilka boendeformer bostadsanpassningsbidrag kan beviljas. Även om Boverket i sitt lagförslag räknar upp att bostadsanpassningsbidrag kan ges för bostäder som innehas med äganderätt, hyresrätt och bostadsrätt torde inte avsikten vara att begränsa rätten till bostadsanpassningsbidrag till vissa boendeformer, se Boverkets rapport s. 55.

5.3 Ägare av flerbostadshus ska i vissa fall kunna överta rätten till bidrag

Regeringens förslag: Ägare av ett flerbostadshus ska få överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats i form av kontantbidrag för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt, under förutsättning att sökanden medger det och att ägaren åtar sig att låta utföra nödvändiga åtgärder.

Boverkets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Boverket har inte angett att anpassningsåtgärden ska vara i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt utan endast använt ordet "lägenhet". Enligt Boverkets förslag är det fastighetsägaren som kan överta rätten till bidrag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna ser fördelar med förslaget, bl.a. att det kan komma att öka den generella tillgängligheten i allmänna utrymmen och öka intresset för tillgänglighetsfrågor. Flera kommuner anser att det är bra att det blir ett förtydligande kring försäkringsfrågan och ansvaret för reparation och underhåll av bostadsanpassningsåtgärder i allmänna utrymmen. *Göteborgs kommun* och *Borlänge kommun* betonar vikten av att detta måste vara ett frivilligt åtagande även för bostadsägaren. Borlänge kommun lyfter fram att det kan komma att bli konsekvenser i handläggandet av ärenden om bostadsanpassningsbidrag beroende på om en bostadsägare i ett tidigare fall avstått från att ta över en bostadsanpassningsåtgärd, fått återställningsbidrag för avlägsnandet av samma åtgärd och sedan en annan hyresgäst önskar söka bostadsanpassningsbidrag för liknande åtgärd. Borlänge kommun menar att det inte kan vara tanken att bidrag ska utgå flera gånger till samma typ av åtgärd för att bostadsägaren vägrade överta gjord anpassning alternativt den första sökanden inte hade godkänt att bostadsägaren fick överta ansvaret. *Neuroförbundet* framhåller att sökandes individuella behov inte får åsidosättas, då det kan uppstå problem som gäller om bostadsägaren redan anpassat efter ett visst behov och sökanden har ett liknande men annat behov.

Skälen för regeringens förslag: I Boverkets rapport framkommer att det sedan nu gällande lag trädde i kraft har blivit allt vanligare att kommunen, antingen i eget namn eller som ombud, ingår avtal om åtgärdernas utförande. En förklaring till detta kan vara att sökande inte vill ha den rollen i processen som lagen ålagt dem. Därutöver har kommunerna, fastighetsägare och enskilda uppmärksammat Boverket på att det ofta finns oklarheter angående äganderätten till åtgärder, framförallt de

åtgärder som görs i allmänna utrymmen. Frågor uppstår också kring om en hyresgäst kan ta med sin anpassning vid flytt, eller att den hyresgäst som fått en anpassning installerad, t.ex. en trapphiss eller en dörröppnare, inte vill låta andra boende använda den. I vissa fall uppstår problem kring skötsel och reparation av anpassningen, t.ex. skottnings vid en ramp. Boverket föreslår därför som samlande lösning på problemen ovan att ägaren till flerbostadshuset ska kunna överta rätten till bidraget och därmed bli ägare till åtgärden.

Boverket jämför tre möjliga upplägg för att ägaren till ett flerbostadshus ska kunna stå som ägare till en åtgärd som det beviljats bostadsanpassningsbidrag för: att ägaren till flerbostadshuset står som sökande och driver personen med funktionsnedsättnings sak, att personen med funktionsnedsättning är sökande men efter att bidragsärendet handlagts överlåter sin rätt till bidrag till ägaren till flerbostadshuset, eller att både personen med funktionsnedsättning och ägaren till flerbostadshuset står som sökande. Det första och det tredje alternativet innebär att ägaren till flerbostadshuset får ta del av personliga och integritetskänsliga uppgifter om personen med funktionsnedsättning. Därför gör Boverket bedömningen att det andra alternativet är att föredra.

Regeringen håller med Boverket i sak, men anser att en språklig förändring är nödvändig. I Boverkets förslag anges att rätten till bidrag ska kunna övertas av fastighetsägaren. Fastighetsägaren är dock inte alltid ägare av det bostadshus i vilket anpassningen görs. Exempelvis kan en bostadsrättsförening äga ett bostadshus och inneha fastigheten dit byggnaden hör med tomträtt. Fastighetsägaren har ingen rätt till byggnaden och således inget intresse av att kunna få överta rätten till bidrag. Detsamma gäller en fastighetsägare som arrenderar ut jord till en arrendator som äger det hus där anpassningen ska göras. Av detta skäl anser regeringen att det är lämpligare att det i lagen anges att det är ägaren av flerbostadshuset som kan överta rätten till bostadsanpassningsbidrag. I övriga delar av förslaget håller regeringen med Boverket. Regeringen anser att det är angeläget att tydliggöra regleringen och möjliggöra alternativa lösningar för att tillgängliggöra gemensamma utrymmen för personer med funktionsnedsättning som bor i ett flerbostadshus.

Neuroförbundet invänder att förslaget kan komma att skada integritetsskyddet för sökande. Regeringen menar att det inte är fallet då eventuell överlåtelse av bidraget sker efter att utredningen om huruvida personen med funktionsnedsättning är behörig att söka bostadsanpassningsbidrag är klar. Regeringen vill även lyfta fram att en överlåtelse av ett bidrag inte medför någon ändring av villkoren för bidraget, utan bidrag lämnas endast om anpassningen fyller det syfte som sökande har sökt bostadsanpassningsbidrag för.

Boverket för ingen diskussion om lämpligheten i att förslaget innebär ett frivilligt åtagande för ägaren av flerbostadshuset eller att det ska vara frivilligt för sökanden att överlåta rätten till bidraget till ägaren av flerbostadshuset. Regeringen anser att möjligheten att ta över rätten till bidrag ska vara frivillig, då ägaren av flerbostadshuset själv bör få avgöra om vederbörande har resurser att ordna med bostadsanpassningsåtgärdens genomförande. Likaledes anser regeringen att det ska vara frivilligt för den bidragstagande att överlåta rätten till bidraget till ägaren

av flerbostadshuset då ett beviljande av bostadsanpassningsbidrag innebär att sökanden innehar äganderätten till anpassningsåtgärden.

Att överta rätten till bostadsanpassningsbidrag kan inte öka kostnaderna för ägaren till flerbostadshuset då ägaren själv kan välja att begränsa utförandet av åtgärden till det som bostadsanpassningsbidraget är beräknat på.

Förslaget syftar även till att förenkla processen för anpassningsärenden i gemensamma utrymmen i flerbostadshus som i dag ofta upplevs som praktiskt besvärliga att få till stånd. Av Boverkets statistik framgår att det är en betydande andel av ärendena om bostadsanpassningsbidrag som överläts till kommunen genom fullmakt då sökande inte vill hantera själva installeringsprocessen själv. Regeringens förslag bör minska kommunernas åtagande då sökande i stället kan lämna över rätten till bidrag till ägaren av flerbostadshuset. För ägare av flerbostadshus blir det enklare att själva hantera utförandet av anpassningsåtgärden då de har bäst kunskap om byggnaden som anpassningen ska utföras i eller vid. Förslaget ger flerbostadshusägarna en möjlighet att hel- eller delfinansiera generella tillgänglighetsåtgärder. Till exempel kan en ägare till ett flerbostadshus använda bidraget som delfinansiering av en anpassning som kommer fler till del än endast sökanden. Ett exempel kan vara att bidrag lämnas för en aluminiumramp till en entré, men att ägaren till flerbostadshuset i stället väljer att tillgodose tillgängligheten med markarbeten och hårdgörning. Flerbostadshusägaren blir efter att denne har övertagit rätten till bidrag ägare till anpassningen.

Vad gäller kommunernas handläggning av ärenden när sökanden bor i ett flerbostadshus där en liknande anpassningsåtgärd beviljats tidigare utan att ägaren till flerbostadshuset har tagit över rätten till bidraget, så är det kommunens ansvar att se till den enskildes behov. *Borlänge kommun* invänder att förslaget kan komma få konsekvenser i ärendehantering. Regeringen vill betona att den omständigheten att en tidigare bidragsmottagare inte har gått med på att ägaren till flerbostadshuset tar över rätten till bidrag, med följd att en anpassningsåtgärd genomförs och återställts, inte ska leda till att en ny sökande i samma hus som har liknande behov fråntas rätten till bostadsanpassningsbidrag.

5.4 Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner

Regeringens förslag: Bostadsanpassningsbidrag ska lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad. Bidrag ska endast lämnas om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är överlag positiva.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande lagstiftning lämnas bostadsanpassningsbidrag för åtgärder för anpassning av bostadens fasta funktioner i och i anslutning till den bostad som ska anpassas. Bidrag

lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig som bostad för personen med funktionsnedsättning.

I rapporten föreslår Boverket att det fortsatt ska preciseras att bostadsanpassningsbidrag ska lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad. I förarbetena till gällande lag uttalas avseende gränsdragningen mellan fasta och lösa inventarier att man som allmän vägledning kan utgå ifrån att fasta inventarier är sådana som normalt inte tas med vid flytt.

Av Boverkets enkätstudier framgår att många handläggare har problem med gränsdragningen mellan en fast funktion och ett löst inventarium. Ett exempel är att tvättmaskiner i hyreslägenheter inte har setts som bidragsberättigande medan framdragande av el och vatten till en tvättmaskin har bedömts vara bidragsberättigande. Det är också rimligt att anta att även sökanden har svårt att förstå gränsdragningen mellan lösa och fasta inventarier.

Regeringen anser därför att lagen bör förtydligas för att skapa ökad klarhet och bättre förutsägbarhet för enskilda och handläggare. Därför föreslås att bidrag ska kunna lämnas för att komplettera de fasta funktionerna, även om kompletteringen inte är fastmonterad i byggnaden. Det måste dock finnas en tydlig fysisk och funktionell koppling till den fasta funktionen. Ett exempel på en sådan komplettering är en handsändare till en dörrautomatik, där en handsändare är en förutsättning för att sökanden ska kunna använda dörrautomatiken. Ett annat exempel är en spisvakt, som kan vara en förutsättning för att den enskilde ska kunna använda sin spis på ett tryggt och säkert vis. Genom detta förtydligande förenklas handläggningen och ärendehanteringens blir mer förutsägbar för sökande.

Boverket föreslår att bostadsanpassningsbidrag även fortsättningsvis endast ska lämnas om åtgärden är nödvändig för att bostaden ska vara ändamålsenlig för personen med funktionsnedsättning. Regeringen instämmer i detta.

5.5 Hjälpmedel

Regeringens förslag: Bostadsanpassningsbidrag ska inte lämnas om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av landstinget eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Myndigheten för delaktighet* anser att fokus flyttas från hur en bostad bör anpassas till om det går att åtgärda med hjälpmedel. Flera kommuner har invändningar mot att hjälpmedel ska prövas innan bostadsanpassningsbidrag beviljas, och menar att förslaget kommer att leda till gränsdragningsproblem och att skillnaderna mellan kommunerna i fråga om hjälpmedelsutbud kommer att leda till skillnader i vilka åtgärder som kommunerna kommer att bevilja bostadsanpassningsbidrag för. Flera kommuner anser å andra sidan att det är bra att hjälpmedel lyfts fram som en möjlighet, då det ofta är en både enklare och mer ekonomisk lösning.

Neuroförbundet menar att det är viktigt att det i valet av lösning ska det vara avgörande vad som är mest ändamålsenligt för den boende. *Förbundet För Delaktighet och jämlikhet* befarar att förslaget innebär risk för att den enskilde erbjuds förslag på åtgärder som för den enskilde är oanvändbara.

Skälen för regeringens förslag: Den nuvarande lagen reglerar inte vad som gäller om behovet av den sökta åtgärden kan tillgodoses med hjälpmedel hos kommunen eller landstinget. Det saknas också klargörande praxis. Regeringen anser att det måste förtydligas vad som gäller och föreslår att det ska framgå av den nya lagen att bostadsanpassningsbidrag inte lämnas om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel.

Det måste i varje enskilt fall stå klart om behovet kan eller inte kan tillgodoses av ett hjälpmedel förskrivet av ett landsting eller en kommun. Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ger inte enskilda någon rätt till hjälpmedel och inte heller någon möjlighet att överklaga. Det innebär att kommunen inte kan neka en sökande bostadsanpassningsbidrag med hänvisning till att sökanden borde kunna få hjälpmedel, om sökanden nekas förskrivning av hjälpmedlet från landsting eller kommun. Regeringen har viss förståelse för *Myndigheten för delaktighets* synpunkt, men anser att lagförslaget snarare möjliggör för fler alternativ av åtgärder för att sökande ska kunna leva självständigt i egen bostad.

Flera kommuner lyfter fram att det är samhällsekonomiskt rimligt att möjligheten att tillgodose behovet med hjälpmedel provas innan bidrag beviljas. Som flera kommuner påpekar så kan det dock leda till att de åtgärder som den enskilde beviljas bostadsanpassningsbidrag för skiljer sig åt över landet. Regeringen delar dock Boverkets mening att det nu aktuella lagförslaget kan bidra till att öka möjligheterna för enskilda att få ändamålsenliga hjälpmedel förskrivna.

Både *Neuroförbundets* och *Förbundet För Delaktighet och jämlikhets* synpunkter handlar om vikten av att handläggningen av ärenden om bostadsanpassningsbidrag sker med personen med funktionsnedsättningsbehov i centrum. Regeringen är av samma mening och hänvisar till 3 § där det tydligt lyfts fram att det är personen vars behov bidraget ska täcka som ska vara i centrum av handläggningen som part i ärendet. Skälen för 3§ beskrivs närmare i avsnitt 5.2.

När det gäller vem som kan bedöma om bostadsanpassningsåtgärden kan ersättas av hjälpmedel, anser regeringen att det bör vara en person med kompetens om hjälpmedel, god kännedom om sökandes hemlandsting och hemkommuns utbud av förskrivbara hjälpmedel, samt vara väl införstådd med den enskildes behov.

5.6 Övriga behov som ska beaktas vid bidragsprövningen

Regeringens förslag: Bostadsanpassningsbidrag ska även fortsättningsvis kunna lämnas för åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för personen med funktionsnedsättning och för åtgärder som gör det möjligt för personen med funktionsnedsättning att utöva hobbyverksamhet.

Regeringens bedömning: Boverkets förslag om bostadsanpassningsbidrag för åtgärder som förbättrar brandsäkerheten och för åtgärder som värnar integriteten för personen med funktionsnedsättning och andra hushållsmedlemmar bör inte genomföras.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag men inte med regeringens bedömning. Boverket föreslår att bostadsanpassningsbidrag även ska kunna lämnas för åtgärder som förbättrar brandsäkerheten i bostaden och för åtgärder som värnar integriteten för personen med funktionsnedsättning och andra hushållsmedlemmar.

Remissinstanserna: *Myndigheten för delaktighet* och de flesta brukarorganisationer tillstyrker Boverkets förslag om åtgärder som förbättrar brandsäkerheten. De flesta av kommunerna är mycket tveksamma till att bidrag ska kunna lämnas för åtgärder för att förbättra brandskyddet i bostaden. Flera kommuner lyfter fram svårigheten att bedöma när det finns ökad risk för brand och vem som kan avgöra att det finns ökad risk för brand. Dessa kommuner är även tveksamma till om personer i den tänkta målgruppen för den här typen av åtgärder själva är medvetna om att deras agerande kan utgöra en brandfara. *Sveriges Kommuner och Landsting* tillstyrker Boverkets förslag om att det ska vara möjligt att bevilja bostadsanpassningsbidrag för vissa brandskyddsåtgärder.

Myndigheten för delaktighet tillstyrker även den del av förslaget som avser möjligheten att beviljas bostadsanpassningsbidrag för integritetsskapande åtgärder. Majoriteten av kommunerna är kritiska mot förslaget. De lyfter fram gränsdragningsproblem gentemot arbetsmiljölagstiftning. Flera kommuner menar att förslaget också väcker frågor kring vilka skäl som ska ligga till grund för bedömning av behovet kring integritetsskapande åtgärder och att förslaget är svårtolkat.

Sveriges Kommuner och Landsting avstyrker förslaget om åtgärder för att värna integriteten för personer med funktionsnedsättning och andra hushållsmedlemmar då de anser att utredningen är bristfällig och att det är oklart vilka åtgärder som avses. Gränsen mot arbetsmiljöfrågor är otydlig. *Sveriges Kommuner och Landsting* anser att förslaget riskerar att utförare av personlig assistans får incitament att ansöka om medel för integritetsskapande åtgärder för åtgärder som arbetsgivaren har ansvar för.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Regeringen instämmer i Boverkets förslag att bostadsanpassningsbidrag även fortsättningsvis ska kunna lämnas för åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för personen med funktionsnedsättning, och för åtgärder som gör det möjligt för personen med funktionsnedsättning att utöva hobbyverksamhet. Däremot bedömer regeringen att Boverkets förslag gällande bostadsanpassningsbidrag till vissa brandskyddsåtgärder och bostadsanpassningsbidrag för att värna integriteten inte bör genomföras. Skälen till detta kommer att ges nedan under respektive rubrik.

Bostadsanpassningsbidrag för vissa brandskyddsåtgärder

I regeringens uppdrag till Boverket ombads Boverket att särskilt utreda och belysa ett tidigare förslag från *Myndigheten för samhällsskydd och*

beredskap (MSB), om att olika typer av automatiska brandskyddsåtgärder skulle kunna omfattas av bostadsanpassningsbidraget. Det handlar exempelvis om lätt monterbara automatiska släcksystem med egen vattentank. Förslaget kommer från den utredning av brandskydd i olika boendemiljöer (Fö2009/1961/SSK) som MSB genomfört. Rapporten från utredningen visade bl.a. att dödsbränder i småhus och flerbostadshus framför allt drabbar personer med kognitiv funktionsnedsättning. Förslaget syftade till att minska risken för dödsbränder.

Bostadsanpassningsbidrag lämnas redan idag för spisvakter och spistimer med syfte att bidragstagaren ska självständigt kunna laga mat och vara trygg och säker. I Boverkets översyn framkommer att enstaka kommuner även beviljat bidrag för brandvarnare, och att åtminstone en kommun beviljat bidrag för en sprinkler i ett utrymme i ett trapphus där en elrullstol förvarades, då det var ett krav från fastighetsägaren.

Boverket gör bedömningen att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas för vissa brandskyddsåtgärder som går utöver det brandskydd som alla bostäder bör vara utrustade med enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, Räddningsverkets allmänna råd (SRVFS 2007:1) om brandvarnare i bostäder, plan- och bygglagen (2010:900), plan- och byggförordningen (2011:338) samt Boverkets byggregler (BFS 2013:14, BBR 20). Samma förutsättningar för att beviljas bidrag för brandskyddsåtgärder ska enligt Boverkets förslag gälla som vid andra bostadsanpassningsåtgärder.

Boverket frågade brukarorganisationer, fastighetsägare och kommunala handläggare i en enkät, om brandskyddsåtgärder ska kunna ligga till grund för bostadsanpassningsbidrag. Brukarorganisationerna och fastighetsägarna var övervägande positiva, medan de kommunala handläggarna var negativa. Sammanställningen av remissinstansernas utlåtanden över Boverkets förslag ger en liknande bild. Den mesta kritiken riktas mot förslaget att det ska vara möjligt att bevilja bostadsanpassningsbidrag till automatiska släcksystem.

Kommunernas remissvar och de kommunala handläggarna i enkätundersökningen lyfte fram svårigheten i att bedöma vem som ska styrka behovet av automatiska släcksystem och hur den krets av personer som behöver åtgärden ska fångas upp. Boverket argumenterar för att behovet ska styrkas på samma sätt som för andra åtgärder, genom intyg som visar på koppling till funktionsnedsättningen. Boverket tillägger att behovet även kan stärkas ytterligare genom anhörigas, hemtjänstens och socialtjänstens observationer, till exempel brännmärken i möbler, kläder och golv eller avbrända tändstickor och ljus på olämpliga ställen.

Regeringen delar inte Boverkets bedömning. Bostadsanpassningsbidrag söks av den enskilde för ett behov som den enskilde själv upplever sig ha. Att i lagen om bostadsanpassningsbidrag införa en möjlighet för en enskild att beviljas bidrag för en typ av åtgärd han eller hon kanske i första hand inte själv efterfrågar, ligger inte i linje med övriga delar av lagförslaget. Som flera av kommunerna påpekar finns det flera tveksamheter kring hur behovsbedömningen för åtgärder som förbättrar brandsäkerheten bör gå till. Därtill finns osäkerhet om ansvarsfrågan kring behovsbedömningen och beslut, om vilken brandskyddsåtgärd som är lämpligast och var och hur det förstärkta brandskyddet ska monteras.

Att det i många fall finns ett behov av förstärkt brandskydd är väl dokumenterat genom MSB:s arbete, t.ex. i den nationella strategin mot brandolyckor. Där framgår det att funktionsnedsättningar är en riskfaktor för att omkomma vid eldtillbud. Regeringen medger det, men anser att svårigheten vid bedömningen av bostadsanpassningsbidrag för behov av förhöjt brandskydd inte bidrar till någon generell ökning av brandsäkerheten för personer med funktionsnedsättning. Ansvarsfrågan kring eventuella besluts kvalitet är också otydlig och kan ge upphov till osäkerhet för både sökande, närstående, bostadsägare och kommuner. Behovet av förstärkt brandskydd torde bättre kunna tillgodoses genom exempelvis insatser med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) och ökad kunskap om brandskydd för de utpekade riskgrupperna.

Bostadsanpassningsbidrag för att värna integriteten

Boverket konstaterar i rapporten att det finns kommuner som redan idag lämnar bidrag för integritetskapande åtgärder, men att hälften av de kommunala handläggarna upplever problem kring hur ärenden om bostadsanpassningsbidrag för att värna integriteten ska bedömas. De kommunala handläggarna lyfter fram gränsdragningsproblem mellan personens integritet och assistenternas arbetsmiljö, och hur kopplingen mellan integritetskapande åtgärder och funktionsnedsättningen kan se ut.

Boverket bedömer att bidrag för vissa integritetskapande åtgärder bör kunna lämnas, för att underlätta för sökande vars hem också är en arbetsplats för utomstående.

Regeringen medger att det ligger någonting i Boverkets bedömning att omfattande assistans eller andra utomstående som verkar i bostaden kan verka störande för sökandens och dennes familjs privatliv. Men regeringen anser också att förslaget om bostadsanpassningsbidrag för åtgärder för att värna integriteten saknar nödvändig tydlighet på flera punkter.

Regeringen menar att kommunernas synpunkter i remissvaren är relevanta. Kommunerna menar t.ex. att skulle det bli svårt att avgöra hur omfattande en sådan åtgärd kan vara, beroende på vilken bostad sökanden bor i. Om kommunerna beviljar bostadsanpassningsbidrag för en utbyggnad av ett småhus, så är det en åtgärd som inte är möjlig i de fall sökanden bor i en hyreslägenhet. Här uppstår frågor kring hur kommunen vidare ska hantera ärendet om sökanden har ett styrkt behov av åtgärder för att värna integriteten men åtgärderna inte kan utföras.

Vidare lyfter kommunerna fram att det är svårt att avgöra vilka skäl för ökad integritet som ska anses vara giltiga och vem som ska kunna styrka behovet. Regeringen instämmer i synpunkten att det är svårt att utifrån lagförslaget få stöd i hur ärendet om integritetskapande åtgärder ska bedömas. Förslaget riskerar att öka skillnaden mellan kommunerna i hur ärenden beslutas. Mot bakgrund av detta gör regeringen bedömningen att åtgärder för att värna integriteten, på det sätt som Boverkets förslag är skrivet, inte ska ligga till grund för bostadsanpassningsbidrag.

5.7 Bostadsanpassningsbidrag ska inte lämnas för åtgärder i särskilda boendeformer

Regeringens förslag: Bostadsanpassningsbidrag ska inte lämnas för åtgärder i sådana bostäder som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket socialtjänstlagen eller i 9 § 8 och 9 lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna är överlag positiva till ett förtydligande av vårdgivares ansvar men flertalet remissinstanser uttrycker oro för att situationen för enskilda kan komma att försämrats. *Socialstyrelsen* framhåller att många som beviljats boende i särskild form har ett extra stort behov av ett stabilt och permanent boende. Boverkets förslag att erbjuda ett annat boende som lösning på bristande bostadsanpassning kan därför i många fall vara mindre lämpligt. Både *Socialstyrelsen* och *Lunds kommun* anser att regleringen kring bostadsanpassningsbidrag för boende i familjehem beviljade genom lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, eller socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, bör förtydligas. *Myndigheten för delaktighet* anser att förslaget bortser från den åldrandeprocess som personer i åldersgruppen 18–69 år genomgår under sitt boende i särskild boendeform. *Botkyrka kommun* menar att förslaget kan skapa risk för att parallella administrationer för bostadsanpassningar byggs upp inom kommunen, då flera kommunala enheter kan behöva hantera bostadsanpassningar. Flera funktionshindersorganisationer menar att förslaget medför risk för att möjligheten till individanpassningar av boendet minskar och att rättigheterna för dem som bor i särskilda boendeformer därmed försämrats.

Skälen för regeringens förslag: Kommunerna har enligt 5 kap. 5 och 7 § SoL ansvar för att inrätta bostäder med särskild service för personer som behöver stöd. Vidare är kommunerna skyldiga enligt 9 § 8 och 9 LSS att ge insatser i form av boende för både barn och vuxna som tillhör personkretsen. För vuxna är gruppboende och serviceboende de vanligaste formerna. För barn finns familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar.

Regeringen anser, i likhet med Boverket, att en person som beviljas en bostad efter särskild behovsprövning utifrån sin funktionsnedsättning enligt SoL eller LSS ska kunna utgå från att vårdgivaren säkerställer att bostaden blir ändamålsenlig. Detta gäller oberoende av om vårdgivaren är en kommun eller ett privat företag. Biståndsbedömningen syftar till att boendet är ändamålsenligt och därför är det inte rimligt att den enskilde efter att ha beviljats en bostad enligt SoL eller LSS ska behöva ansöka om bostadsanpassningsbidrag. Vissa slag av bostadsanpassningar skulle kunna ses som investeringar för vårdgivaren, och där kan lämpligheten i att anpassningarna ska finansieras av kommunen ifrågasättas.

Samma reglering ska gälla för familjehem som för övriga särskilda boendeformer. Bostadsanpassningar i familjehem bör därför beslutas inom samma enhet som beslutade om insatsen familjehem. I alla beslut som rör barn ska barnets behov tas i beaktande. I de fall som

Myndigheten för delaktighet lyfter fram, där personen genom åldrande eller av annan orsak förvärvar funktionsnedsättningar efter att ha beviljats en särskild boendeform, har vårdgivaren ansvaret för att göra individuella anpassningar av boendet. Regeringen anser att vårdgivaren vid de situationerna bör diskutera med den enhet som beviljat insatsen enligt SoL eller LSS om hur de nya behoven kan tillgodoses på bästa sätt.

Den sammanlagda kostnaden för bostadsanpassningar i särskilda boendeformer uppgick under 2015 till en procent av den totala kostnaden för bostadsanpassningsbidraget. Det rör sig således inte om särskilt många ärenden per år och därför torde det inte finnas någon risk för parallella administrativa system i kommunerna. Det är kommunens ansvar att tillvarata kommunens resurser på bästa sätt.

Möjligheten för individuella anpassningar i särskilda boendeformer påverkas inte av förslaget men ska alltså inte utföras enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag. Alla biståndsbeslut enligt SoL eller LSS ska utgå från individens behov och socialtjänstens insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde. Regeringen ser därför inte att den enskildes rättssäkerhet skulle försämrats med förslaget, så som *Neuroförbundet* menar. Regeringens förslag ställer dock krav på kommunerna att den enskildes alla behov tydligt tillgodoses genom biståndsbeslutet, och att återkommande uppföljningar av beslutet genomförs.

5.8 Bostadsanpassningsbidrag vid brister i bostaden

Regeringens förslag: Bostadsanpassningsbidrag ska inte lämnas om de sökta åtgärderna behöver utföras på grund av byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll eller avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner.

Bostadsanpassningsbidrag ska inte heller lämnas om de sökta åtgärderna behöver utföras på grund av avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Detta ska endast avse ansökningar som gäller ett en- eller tvåbostadshus som sökanden har låtit uppföra eller låtit utföra ändringar av, en lägenhet som innehas med bostadsrätt som sökanden har låtit utföra ändringar i eller en ägarlägenhetsfastighet som sökanden har låtit utföra ändringar i.

Boverkets förslag: Överensstämmer efter redaktionella ändringar i huvudsak med regeringens förslag. I Boverkets förslag används ”egnahem” i stället för ”en- eller tvåbostadshus”. I Boverkets förslag tas inte ägarlägenhetsfastigheter upp.

Remissinstanserna: *Myndigheten för delaktighet* anser inte att bostadsanpassningsbidrag ska begränsas av bostadens byggnadsår eller förhållande till modern lagstiftning.

Flera kommuner menar att det finns risk för att lagen om bostadsanpassningsbidrag blir en ”städlag” för de byggherrar som bryter mot

gällande bygglagsstiftning. Samtidigt konstaterar några kommuner att förslaget minskar risken för den enskilde att hamna mellan stolarna. *Staffanstorps kommun* lyfter även fram vikten av att kommunen verkligen genomför tillsyn och kontroll enligt plan- och bygglagsstiftningen. Nästan samtliga kommuner menar att det är viktigt att tillgänglighetskraven är tillgodosedda från början, när bostaden byggs, snarare än att korrigera efterhand.

Funktionsrätt Sverige anser att rätten att bo i ett eget hem ska vara utgångspunkten och att lagförslagen inte får utgöra ett hinder mot att bo kvar i sitt hem. *Neuroförbundet* tillstyrker förslaget, med tillägg att kommunerna måste ta sitt ansvar ifall avvikelser förekommer. *Autism- och Aspergerförbundet* tillstyrker förslaget men anser att sökanden inte heller ska kunna nekas bidrag i de fall som sökanden inte är ansvarig för att bostaden har byggnadstekniska brister. *Föreningen kommunal bostadsanpassning* anser att förslaget inte kommer att bidra till ett ökat ansvarstagande från byggherrar vid nybyggnation och ombyggnation.

Skälen för regeringens förslag: Enligt gällande lag lämnas inte bostadsanpassningsbidrag om de sökta åtgärderna redan behöver göras av väsentligen andra orsaker än behovet av anpassningen. I Boverkets digitala handbok kan det utläsas att sådana andra väsentliga orsaker kan vara

- behov av upprustning till dagens bostadsstandardförhållanden
- trångboddhet
- byggnadsteknisk brist
- underhållsbehov
- brister i grundläggande bostadsfunktioner
- avvikelser från de generella tillgänglighetskraven i bygglagsstiftningen, som skett vid uppförande eller ändring av bostaden.

Regeringen instämmer i Boverkets bedömning att det finns behov av att tydligöra reglerna i lagtext, genom att ange i vilka situationer som ansökan kan avslås av väsentligen andra orsaker. Enskilda sökande måste kunna utläsa vilka villkor som ställs för att få bidrag och handläggare behöver ett tydligt beslutsstöd för att uppnå en rättssäker ärendehantering. Regeringens lagförslag utgår från anvisningarna i Handboken, men frångår två av punkterna: behov av upprustning till dagens bostadsstandardförhållanden och trångboddhet.

I Boverkets enkätundersökning i samband med översynen av gällande lag framkom att handläggare i dag upplever det svårt att avgöra om en åtgärd kan ses som en upprustning till dagens bostadsstandardförhållanden. Boverket anför i rapporten att hänvisningen till standardhöjande åtgärder är vag och blir överflödigt med de övriga förtydligandena i lagtexten. Regeringen ser därför i likhet med Boverket inte att det finns behov av att ta upp standardhöjande åtgärder i lagen.

När det gäller frågan om trångboddhet anser regeringen att den i stället ska prövas mot den i 5 § grundläggande förutsättningen för bostadsanpassningsbidrag, dvs. att bidrag endast lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden.

I övrigt ligger regeringens lagförslag nära rådande praxis utom på sista punkten om avvikelser från bygglagsstiftningen, se nedan. Regeringen håller med Boverket om det sakliga innehållet i förslaget. Regeringen

finner det inte rimligt att offentliga medel används för åtgärder i byggnader som har byggnadstekniska brister och därmed inte kan garanteras vara säkra. Till skillnad från *Autism- och Aspergerförbundet* anser regeringen att det är skillnad på byggnadstekniska brister och att en bostad inte uppfyller rådande tillgänglighetskrav. Regeringen bedömer att en skyldighet att åtgärda byggnadstekniska brister skulle utöka kommunernas åtaganden mer än vad som är rimligt. Offentliga medel ska inte heller användas för täcka upp för eftersatt underhåll eller för grundläggande bostadsfunktioner.

Regeringen håller med Boverket om att fungerande men omoderna funktioner inte ska vara grund för att avslå ansökan om bostadsanpassningsbidrag. Ett exempel är att ett äldre kök med lägre diskbänk, som sökanden utan svårighet använde innan sökande fick en funktionsnedsättning bör kunna anpassas med bostadsanpassningsbidrag om sökanden inte längre kan använda diskbänken. Kommunen ska i varje enskilt ärende bedöma vad som är en rimlig anpassningsåtgärd, för att tillgodose sökandens behov.

För närmare beskrivning av begreppen byggnadstekniska brister, eftersatt underhåll och avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, se författningskommentaren till 8 §.

Avvikelser från bygglagstiftningens krav

Den sista punkten i regeringens förslag innebär en förändring i förhållande till nuvarande praxis. Enligt nuvarande praxis ska ansökan om bostadsanpassningsbidrag avslås om åtgärderna som ansökningen om bidrag avser måste utföras för att den som uppfört byggnaden eller gjort ändringar i en bostad avviker från bygglagstiftningens generella krav. Detta gäller oavsett vem som avviker från kraven. Boverket konstaterar att nuvarande praxis har fått konsekvensen att sökanden har fått avslag på ansökan även när denne själv är utan ansvar för att bostaden avviker från bygglagstiftningens krav. Detta har exempelvis medfört stora problem för hyresgäster. Det finns visserligen en möjlighet för sökande att få rättelse för att bostaden avviker från bygglagstiftningens krav men det är ofta en lång process, därtill ofta krånglig och med oviss utgång. Sökande av bostadsanpassningsbidrag är ofta i behov av bostadsanpassning omgående. Lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. är en rättighetslag som syftar till att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet att leva självständigt i egen bostad. Därför gör Boverket bedömningen att det är orimligt att kommunerna ska kunna avslå ansökan med hänvisning till att tidigare husägare eller byggherre inte har följt kraven i bygglagstiftningen.

Regeringens instämmer i denna bedömning. Regeringen anser att bidrag ska kunna beviljas även om bostaden när den byggdes eller byggdes om avvek från gällande bygglagstiftning, under förutsättning att det inte är sökanden som låtit uppföra bostaden eller låtit utföra ändringar i den. Tillsynsansvaret ligger hos kommunerna att fastigheter uppförs i enlighet med bygglagstiftningens krav på tillgänglighet. Det är inte syftet med regeringens förslag att bostadsanpassningsbidrag ska användas för att tillgängliggöra fastigheter. Kommunerna har enligt plan- och bygglagstiftningen möjlighet att använda sig av andra verktyg för att

förhindra avvikelser från bygglagstiftningen, som torde vara mindre kostsamma för kommunerna, för att säkra ett tillgänglighetsanpassat bostadsbestånd. Det är angeläget att framhålla att det är bostadsägarna och byggherrarna som har det främsta ansvaret för att byggnader följer bygglagstiftningens krav på tillgänglighet.

Regeringen håller med *Föreningen Kommunal Bostadsanpassning* om att förslaget inte ökar incitamentet för fastighetsägare och byggherrar att följa bygglagstiftningen. Däremot innebär lagförslaget, som *Myndigheten för delaktighet* anför, att personer med funktionsnedsättning inte går miste om rätten till bostadsanpassningsbidrag för en anledning som vederbörande inte själv råår över.

Regeringens förslag avviker från Boverkets på en språklig punkt. Boverket använder i sitt förslag ”egnahem”. Eftersom ”en- eller tvåbostadshus” används i annan lagstiftning, exempelvis plan- och bygglagen (2010:900) och miljöbalken, anser regeringen att det är en lämpligare term.

5.9 Bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad

Regeringens förslag: Efter ett byte av bostad ska bostadsanpassningsbidrag inte lämnas till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, planlösning, antal våningsplan eller andra nivåskillnader är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen.

Är den nya bostaden ett en- eller tvåbostadshus som sökanden låtit uppföra, ska bidrag endast lämnas för sådan anordning eller inredning som normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag ska inte kunna lämnas för hiss.

Bestämmelserna ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som var nödvändiga vid bytet av bostad.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. I Boverkets förslag används dock ”egnahem” i stället för ”en- eller tvåbostadshus”.

Remissinstanserna: Många kommuner lyfter fram att det är bra att reglerna förtydligas kring byte av bostad, att det kommer att underlätta handläggningen. *Gävle kommun*, *Linköping kommun* och *Piteå kommun* lyfter fram att det är bra att utredningen endast behöver ta ställning till sökta åtgärder. Gävle kommun anser att det är bra att nybyggnadsbestämmelserna enbart är tillämpliga om sökanden är en byggherre. Några kommuner är mer tveksamma till att ta bort kravet på helhetsbedömning. De menar att helhetsbedömningen är nödvändig för att säkerställa att de åtgärder som det beviljas bidrag för leder till att den enskilde kan leva ett självständigt liv. Många kommuner lyfter fram att förslaget är otydligt vad gäller bostadsanpassningsbidrag för hissar och lyftanordningar.

Funktionsrätt Sverige efterfrågar en tydlighet avseende att behovet av åtgärder kan förändras över tid. *Neuroförbundet* som anser att lagförslaget är för restriktivt menar att lyftanordningar bör vara bidrags-

berättigade då även mindre bostäder i många fall är byggda i flera plan. *Förbundet FÖR Delaktighet och Jämlikhet* anser att lagförslaget måste vara tydligare för en mer jämlik bedömning över landet. *Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder* anser att det är bra att personer med funktionsnedsättning får förstärkt rätt att välja sin egen bostad genom att ordet ”uppenbart” lyfts in i lagtexten.

Skälen för regeringens förslag: Boverket lyfter i sin översyn fram att nuvarande regler för bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad vållar mycket bekymmer för både enskilda och de kommunala handläggarna. Regeringen håller därför med Boverket om att det är angeläget att både tydliggöra och modernisera lagstiftningen på området.

Enligt nu gällande lag ska kommunen vid ansökningstillfället göra en bedömning av bostaden som helhet, och ta hänsyn till alla de åtgärder som vid en bedömning framstår som nödvändiga vid ansökningstillfället med hänsyn till funktionsnedsättningen. Förutom i de fall där det finns särskilda skäl, så finns det ingen möjlighet för exempelvis etappvis anpassning av bostaden. Uttrycket särskilda skäl beskrivs i förarbetena med två exempel: att bostaden ligger nära en vårdinrättning som sökanden bör ha närhet till, eller att sökanden trots omfattande försök inte lyckats få tag på någon annan lämplig bostad.

Regeringens förslag skiljer sig från gällande lag på så vis att prövningen av ärendet begränsas till de åtgärder som bidrag söks för. De kommunala handläggarna behöver inte bedöma bostaden som helhet, eller ha kännedom om rådande läge på bostadsmarknaden i kommunen. I stället prövas varje åtgärd för sig, om åtgärden är nödvändig och inte beror på att bostaden är uppenbart olämplig. Regeringen anser att det är rimligt att utgå från att enskilda strävar efter att inrätta sitt boende på bästa sätt. Det kan innebära att enskilda väljer en bostad där tillgängligheten till vissa funktioner är begränsad, men bostaden ger fördelar på andra sätt genom t.ex. närhet till arbetsplats eller att den tillgodoser andra familjemedlemmars behov.

Som anges i avsnitt 5.8 anser regeringen att begreppet ”en- eller tvåbostadshus” ska användas i stället för ”egnahem”.

Utgångspunkten för lagförslaget är att delaktighet och självständighet för den enskilde inkluderar rätten att själv avgöra vad som är viktiga egenskaper för en bostad. Samhället bör inte ha synpunkter på den enskildes preferenser, om det gäller närhet till vårdinrättning eller närhet till kommunikationer eller närhet till naturen eller annat.

Däremot är det inte rimligt av samhällsekonomiska skäl att kommunerna åläggs att betala ut större belopp i bidrag flera gånger för samma persons behov. Därför anser regeringen att de begränsningar som anges i Boverkets lagförslag är befogade. Att skriva ut begränsningarna i lagtexten syftar till att göra lagen tydlig och förutsägbar för både den person som planerar att byta bostad och för handläggare av bostadsanpassningsbidrag. Ansvar för att välja en lämplig bostad ligger hos den person som ämnar bo där.

Hissar är en stor kostnad för kommunerna, och därför bör rätten till hiss för enskilt bruk begränsas. Om det rör sig om en mindre hiss i exempelvis en entré till ett flerbostadshus kan det vara rimligt att bevilja bidrag för hiss om bostaden i övrigt är lämplig. I övrigt bör grundprincipen vara att en bostad som har nivåskillnader som är större än vad

som kan åtgärdas med ramp är att anse som uppenbart olämplig för personer med behov av hiss eller liknande.

Regeringen anser även, i likhet med Boverket, att det är nödvändigt att tydliggöra reglerna kring bostadsanpassningsbidrag vid uppförande av en- och tvåbostadshus. Det är ett rimligt krav att den som låter uppföra ett hus för sitt och sin familjs bruk strävar efter att bostaden ska vara lämplig för dem som ska bo där. Därför ska i sådana fall bostadsanpassningsbidrag endast lämnas för anordning eller inredning som bara förekommer i bostäder på grund av en funktionsnedsättning. I prövningen bör även hänsyn tas till var en anordning installeras. Ett exempel är en dörrautomatik som inte sällan förekommer vid garageportar, men som är mycket ovanlig till en villaentré eller en altandörr. Som en följd av detta ska inte bidrag till dörrautomatik vid garageport lämnas, men för dörrautomatik vid villaentré och altandörr. Andra åtgärder som kan ligga till grund för bidrag är sådana åtgärder som höj- och sänkbart kök eller specialtoaletter med spol- och torkfunktion.

5.10 Krav på medgivande som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag

Regeringens förslag: Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen eller tomt i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, ska bostadsanpassningsbidrag lämnas endast om

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, nyttjanderättshavare har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas, och
2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller nyttjanderättshavare för att återställa anpassningsåtgärderna.

Medgivande och utfästelse ska inte behöva inhämtas av upplåtare av tomrätt.

Boverkets förslag: I rapporten lämnas förslag på en bestämmelse om att bostadsanpassningsbidrag endast lämnas om fastighetsägaren medger anpassningsåtgärderna och utfäster sig att inte kräva ersättning av sökanden för återställning. Som anges i avsnitt 5.2 föreslår regeringen, till skillnad från Boverket, att sökanden ska vara personen med funktionsnedsättning. Detta innebär att bestämmelserna om medgivande och utfästelse att inte kräva ersättning måste utformas på ett annat sätt än Boverket föreslår.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med Boverkets förslag men är utformat utifrån att den som äger bostaden eller innehar den med hyres- eller bostadsrätt är sökande.

Remissinstansernas synpunkter på Boverkets förslag: Förvaltningsrätten i Uppsala har ingen invändning mot den föreslagna regleringen, men saknar diskussion om att en ny flerbostadsägare måste överta den förra flerbostadsägarens utfästelse att inte kräva ersättning för återställande.

De flesta av kommunerna är positiva till förslaget då det redan från början i handläggningsprocessen står klart om bostadsanpassningen kan genomföras. *Stockholms kommun* och *Bostadscenter* befarar att kravet på medgivande kan innebära att sökanden måste flytta på grund av att flerbostadsägaren inte ger sitt medgivande till en för sökanden nödvändig anpassning.

Fastighetsägarna ifrågasätter lämpligheten i att en civilrättslig överenskommelse är en förutsättning för bidrag enligt ett offentlig-rättsligt regelverk. Fastighetsägarna motsätter sig även kravet på att avsäga sig rätten till ersättning för återställande då de anser att det är en inskränkning av äganderätten. Vidare anser Fastighetsägarna att bostadsanpassningsbidraget även måste omfatta åtgärder som tar fastighetens behov i beaktande.

Flera av brukarorganisationerna framhåller att regleringen bör innehålla att flerbostadsägaren inte får motsätta sig bostadsanpassningsåtgärden om kommunen intygar att den kommer att återställa bostaden i ursprungligt skick.

Remissinstansernas synpunkter på promemorian: *Socialstyrelsen* tillstyrker förslaget. *Myndigheten för delaktighet* menar att inhämtandet av fastighetsägarens medgivande bör bli en del av den kommunala handläggningen. *Boverket* påpekar att det är lämpligt att även ställa krav på fastighetsägarens medgivande i de fall där marken och bostadshuset inte är i samma ägares hand och de åtgärder som beviljas bidrag för är i anslutning till bostaden. Begreppet ”gemensamma utrymmen” bör undvikas eftersom det bl.a. förekommer i Boverkets byggregler 2011:6 när man för en grupp boende delvis sammanför enskilda bostadslägenheter rum, inredning och utrustning. I stället bör uttrycket ”allmänt utrymme” användas.

Några kommuner anser att förslaget kan leda till en del praktiska problem vid ärendehantering, men de flesta kommuner menar att förslaget förenklar hanteringen. Dessutom minskar handläggarnas utredningsarbete då det står klart från början att åtgärden kan genomföras. *Oskarshamns kommun* lyfter fram olika problem som kan uppstå om bostadsägaren inte vill ge sitt medgivande: vad har sökande för rättsligt skydd då och kan sökande överklaga? Vidare undrar Oskarshamns kommun hur handläggarna ska hantera brådskande ärenden och hur misstag i ärendehantering ska hanteras.

HSB Riksförbund är tveksamma till lagförslaget, då de anser att bostadsägaren får ta en risk att återställningskostnaderna inte blir täckta. De anser att återställningsbidrag inte täcker den risken.

Funktionsrätt Sverige anser att medgivande inte ska krävas för åtgärder som inte orsakar påtaglig skada eller olägenhet, endast för förändringar i de gemensamma utrymmena och i bärande konstruktion. Dock bör det finnas rekvisit för att kunna neka medgivande. *Neuroförbundet* varnar för att bristande kunskap hos bostadsägare och bostadsrättsföreningar om bostadsanpassningsåtgärder kan medföra att det är svårt för sökande att få bostadsägarens medgivande.

Sveriges Kommuner och Landsting anser att det bör framgå i lagtexten att det åligger sökanden att inhämta medgivanden. När det gäller krav på att fastighetsägaren ska lämna medgivande för bostadsanpassning menar Sveriges Kommuner och Landsting att vid de fall en fastighetsägare

nekar bostadsanpassning ska detta särskilt motiveras. Detta minskar risken för att den enskilde med behov av bostadsanpassning drabbas av godtycke eller diskriminering.

Skälen för regeringens förslag: Bostadsanpassningsåtgärder innebär ofta fysiska ingrepp i en fastighet. Fastighetsägarens rätt till sin egendom hindrar att någon annan genomför bostadsanpassningsåtgärder utan fastighetsägarens medgivande. I Bostadsstyrelsens tillämpningsföreskrifter till 1973 års kungörelse och 1982 års förordning om bostadsanpassningsbidrag uttrycktes kravet på fastighetsägarens medgivande och utfästelse om att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall, som förutsättning för att beviljas bostadsanpassningsbidrag. I gällande lag framgår inte dessa krav av lagtexten, men i förarbetena nämns fastighetsägarens medgivande som en förutsättning för bidrag (prop. 1992/93:58, s. 14). När nuvarande lag trädde i kraft utformade Boverket sina föreskrifter på samma sätt som Bostadsstyrelsen, dvs. som krav på intyg från fastighetsägaren.

Boverkets föreskrifter har därefter varit uppe för prövning i Högsta förvaltningsdomstolens dom HFD 2014 ref. 81. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade bl.a. att Boverkets bemyndigande endast omfattar rätt att meddela verkställighetsföreskrifter, och att då Boverket genom sina föreskrifter överskred sitt bemyndigande så får inte föreskriften tillämpas. Boverket har därefter ändrat sina föreskrifter och tagit bort kravet på att sökanden ska ge in ett medgivande och utfästelse från fastighetsägaren.

Sedan 1970-talet har fastighetsägarens medgivande och utfästelse varit en självklar förutsättning för att sökande ska beviljas bostadsanpassningsbidrag. Enligt Boverket finns det fortsatt anledning att ställa ett sådant krav som villkor för att beviljas bostadsanpassningsbidrag. Dels innebär det att de åtgärder som beviljas kan genomföras och att kommunerna slipper lägga resurser på att hantera ärenden som inte kan realiserar, dels framstår det som rimligt att sökanden skyddas från kostnader vid flytt eller i annat fall, för att återställa en anpassningsåtgärd som det offentliga har finansierat för att vederbörande ska ha haft möjlighet att leva självständigt i eget boende.

Regeringen anser att det är angeläget att hushålla med kommunernas resurser och att skydda sökande mot kostnader i samband med bortmonterande av anpassningsåtgärder. Regeringen delar därför Boverkets uppfattning att fastighetsägarens medgivande och utfästelse ska vara en förutsättning för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna beviljas. I likhet med Boverkets förslag anser regeringen att bestämmelsen bör införas i lagen för att ge kommunerna rättsligt stöd att avslå en ansökan om bostadsanpassningsbidrag endast på grund av att medgivande eller utfästelse saknas.

Regeringen anser att det i första hand är sökanden som ska visa att det finns förutsättningar för att bevilja bostadsanpassningsbidrag, och därmed ska inhämta fastighetsägarens medgivande. Detta hindrar inte att sökanden ger kommunen eller annan person fullmakt att inhämta dessa uppgifter.

Den andra punkten i lagförslaget syftar till att skydda den enskilde från att bli satt i ekonomisk skuld till fastighetsägaren för skador efter

åtgärder som varit nödvändiga för att den enskilde skulle kunna använda bostaden. Vad gäller *Fastighetsägarnas* invändningar så innebär regeringens förslag en avvägning mellan skyddet för fastighetsägarens intressen och möjligheten för personer med funktionsnedsättning att leva ett självständigt liv i eget boende. Fastighetsägaren har möjlighet att motsätta sig en bostadsanpassningsåtgärd. Som anges i avsnitt 5.12 föreslår Regeringen att den nedre gränsen för återställningsbidraget tas bort. Återställningsbidraget avser att säkerställa att fastighetsägare får ersättning för den skada som bostadsanpassningsåtgärden orsakat. Regleringen om bostadsanpassningsbidrag kan därför inte anses kränka äganderätten.

Regeringen har förståelse för funktionshindersorganisationernas invändningar mot kravet på fastighetsägarens medgivande som förutsättning för bostadsanpassningsbidrag. Kunskapen i samhället om funktionsnedsättningar är varierad, och många saknar kunskap om hur bostadsanpassningsåtgärder kan påverka livet för den enskilde som är i behov av dem. Här kan kommun, stat, landsting och civilsamhället bidra till kunskapsspridning. Men fastighetsägarnas rättsliga ställning kan inte bortses från. Det åligger även kommunen att medverka i samhällsplaneringen tillsammans med andra samhällsorgan för att främja goda miljöer i kommunen.

Vad gäller Boverkets invändning kring uttrycket ”gemensamma utrymmen” har regeringen förståelse för att det kan bli otydligt vad som menas i förhållande till vad som anges i Boverkets byggregler 2011:6. Det finns inte någon legaldefinition av de utrymmen som ingår i t.ex. en hyresfastighet men som inte utgörs av lägenheter. Regeringen bedömer att det i frågor som gäller bostadsanpassningsbidrag sällan borde uppstå tveksamheter om vad som avses med gemensamma utrymmen och väljer därför att använda det uttrycket.

5.11 Bidrag till reparationer, besiktning och annat underhåll

Regeringens förslag: Bidrag ska lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt den nya lagen eller motsvarande äldre bestämmelser om anordningen eller inredningen är av tekniskt slag, eller om anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag ska bidrag lämnas även för besiktning och annat underhåll än reparation.

Bidrag ska inte lämnas om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till. Bidrag ska inte heller lämnas om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av äldre bestämmelser i sådant särskilt boende som avses i 6 §.

Boverkets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Boverket föreslår att även bidrag som lämnas till reparationer, besiktning och annat underhåll ska benämnas bostadsanpassningsbidrag.

I Boverkets förslag används ”fastighetsägare” i stället för ”ägare av ett flerbostadshus”.

Remissinstanserna: Många kommuner tillstyrker förslaget. Ett par kommuner anser att ”av tekniskt slag” ska förtydligas.

Fastighetsägarna vill att det tydligt ska framgå att beviljat bidrag ska täcka löpande drift och underhåll under åtgärdens livslängd. *Funktionsrätt Sverige* uttrycker oro för att utformningen av lagförslaget kan innebära att en individs rättigheter inskränks, medan *Neuroförbundet* uppskattar förtydligandet. *Sveriges Kommuner och Landsting* tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen håller med Boverket om att det är angeläget att en person som tagit emot bostadsanpassningsbidrag för att installera en åtgärd som är nödvändig för att han eller hon ska kunna leva självständigt i sin bostad även har möjlighet att i vissa fall beviljas bidrag för att reparera densamma om den går sönder.

Regeringen föreslår dock en språklig ändring. Boverket har föreslagit att termen bostadsanpassningsbidrag även ska användas för sådana bidrag som avser reparationer, besiktning och annat underhåll. Som en följd av detta omfattas bidrag som avser reparationer, besiktning eller annat underhåll av flera bestämmelser i Boverkets lagförslag, t.ex. bestämmelsen om krav på medgivande, utan att det kan utläsas av Boverkets rapport att det är avsikten. För tydlighetens skull anser regeringen att sådana bidrag inte ska innefattas i begreppet bostadsanpassningsbidrag. I stället ska det i lagen tydligt anges när det är bidrag för reparationer, besiktning och annat underhåll som avses. Lagens bestämmelser om bidragens storlek och utformning och om handläggning ska även gälla denna form av bidrag.

Nu gällande regler är allmänt hållna och till viss del svårtolkade. Många av de anpassningar som Boverket exemplifierar lagförslaget med är anpassningar som man kan tänkas använda dagligen. Regeringen anser därför att reglerna om reparationer av anpassningar bör vara tydliga och förutsägbara för att ägaren till åtgärden snabbt ska kunna avgöra lämpligast förfarande vid reparation och underhåll.

Lagförslaget följer gällande praxis, att bidraget främst ska täcka kostnader som inte följer av normala driftskostnader för anordningen. Där inkluderas kostnader för fortlöpande tillsyn och underhåll för att anordningen ska kunna anses som säker och att funktionen säkerställs. Exempel på detta kan vara besiktning av hiss och lyftanordning. Även olika tekniska anordningar som anses vara så komplicerade att underhåll och reparationer behöver skötas i särskild ordning omfattas. Exempel på sådana anordningar är hissar, dörrautomatik, höj- och sänkbar utrustning, toalettstolar med spol- och torkanordning, spisvakter och liknande.

Regeringen håller med Boverket om att ett ansökningsförfarande kring reparationsbidrag är nödvändigt, då ansvaret för att en anpassningsåtgärd får nödvändigt underhåll ligger hos den som äger anpassningsåtgärden. Att kommunerna vid de tillfällen då kostnader för reparation överstiger kostnaden för inköp av ny anordning har möjlighet att på nytt pröva behovet av bostadsanpassningsåtgärden anses rimligt mot bakgrund av den tekniska utvecklingen. Kommunerna bör även ha möjlighet att undersöka om behovet kan täckas av en annan typ av bostadsanpassningsåtgärd eller av ett hjälpmedel. Det åligger kommunerna att

skyndsamt säkerställa att den enskilde kan använda sin bostadsfunktioner på samma sätt som tidigare.

Om en ägare till ett flerbostadshus har övertagit rätten till bostadsanpassningsbidrag innebär det att äganderätten till anpassningen tillfaller denne. Ägaren kan använda bostadsanpassningsbidraget som en delfinansiering av mer omfattande åtgärder i gemensamma utrymmen i eller i anslutning till byggnaden än vad sökanden har sökt bidrag för. När ägaren har tagit över rätten till bostadsanpassningsbidrag och själv låtit utföra åtgärden så har kopplingen till den som ansökt om bidraget upphört. Regeringen anser därför att det inte finns skäl att låta den som övertagit rätten till bostadsanpassningsbidrag kunna få bidrag för exempelvis reparationskostnader.

Boverket har föreslagit att bostadsanpassningsbidrag inte ska lämnas för åtgärder i särskilda boenden, se avsnitt 5.7. Som anges ovan avser Boverket med "bostadsanpassningsbidrag" i lagförslaget även bidrag till reparationer, besiktning och annat underhåll. Detta innebär att Boverkets förslag i den delen också utesluter bidrag för reparationer, besiktning eller annat underhåll av anpassningsåtgärder i särskilda boenden. Regeringen ser inte anledning att frångå Boverkets förslag i den delen. Av detta skäl ska det läggas till i bestämmelsen som rör bidrag för reparationer, besiktning och annat underhåll att sådant bidrag inte lämnas om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av äldre bestämmelser i sådant särskilt boende som avses i 6 §.

5.12 Återställningsbidrag

Regeringens förslag: Ägare av bostadshus ska ha rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder som har utförts i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut, i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt i ett flerbostadshus, eller i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

Återställningsbidrag ska lämnas om

1. återställningen avser en åtgärd som har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser, och

2. anpassningsåtgärden på grund av ändrade förhållanden inte längre utnyttjas för sitt ändamål och åtgärden är till nackdel för andra boende.

Återställningsbidrag ska inte lämnas om anpassningsåtgärden har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till.

Återställningsbidrag ska endast lämnas till den som äger en lägenhet som innehas med hyresrätt om

1. ägaren har gett kommunen rätt att anvisa den anpassade lägenheten till bostadssökande när den blir ledig, och

2. kommunen, när lägenheten blev ledig, inte kunde anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning.

Boverkets förslag: Överensstämmet delvis med regeringens förslag. Boverket föreslår att den s.k. anvisningsrätten tas bort. I Boverkets förslag används ”småhus” och ”fastighetsägare” i stället för ”en- eller tvåbostadshus” och ”ägare av ett bostadshus”. I Boverkets förslag tas inte ägarlägenhetsfastigheter upp.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Göteborg* anser att den föreslagna lydelsen bör ändras och att det tydliggörs att återställning ska göras till normalskick.

Flera kommuner uttrycker i remissvaren att anvisningsrätten bör finnas kvar som krav för återställningsbidrag. Flera kommuner lyfter gränsdragningsproblem kring vad som kan anses vara återställning och vad som kan ses som vanligt underhåll. Flera kommuner ser även att förslaget kommer att innebära högre kostnader.

Pensionärernas Riksorganisation och Sveriges Kommuner och Lands-ting tillstyrker förslaget.

Föreningen kommunal bostadsanpassning anser att det är bra att lagen tydliggörs, men anser att det behövs en tydlig kostnadsgräns för när återställningsbidrag kan betalas ut. Föreningen menar också att det bör finnas en tidsgräns för när återställningsbidrag kan ges då det kan bli svårt att dra gränsen mellan vad som är återställning och vad som är normalt underhåll.

Stockholms kommun påpekar att konsekvensen av att bostadsägare som övertagit ett bostadsanpassningsbidrag inte har rätt till återställningsbidrag kan bli att bostadsägare är mer restriktiva med att överta ansvaret, framför allt över större installationer.

Förbundet FÖR Delaktighet och Jämlikhet välkomnar att anvisningsrätten tas bort då förbundet anser att bostadsanpassning är en individuell åtgärd. Att anvisa redan anpassade bostäder tar inte hänsyn till den aspekten av bostadsanpassningar. *Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder* anser att det kan bli ett problem att ta bort anvisningsrätten, särskilt i de större städerna.

Skälen för regeringens förslag: Återställningsbidrag infördes som ett incitament för att få ägare till flerbostadshus att medge att söka anpassningsåtgärder får vidtas, och för att ägare till flerbostadshus skulle avstå från att kräva bidragstagaren på ersättning vid flytt eller i annat fall. Regeringen anser att behovet av ett sådant incitament kvarstår, och att den ansträngda bostadsmarknaden snarare har fått behovet att öka. Enligt nuvarande lagstiftning betalas återställningsbidrag endast ut om kostnaderna överstiger 5 000 kronor. För att ytterligare underlätta att medgivanden till anpassningsåtgärder ges, föreslår regeringen att denna kostnadsgräns tas bort.

I övrigt överensstämmer lagförslaget i sak med nuvarande bestämmelser. Om bidragstagaren bor eller har bott i en hyresrätt eller har hyrt ett en- eller tvåbostadshus kan bostadsägaren ansöka om återställningsbidrag för återställning av både lägenheten eller huset och utrymmen i anslutning till lägenheten eller huset. Om bidragstagaren bor eller har bott i en bostadsrätt har bostadsägaren endast möjlighet att söka återställningsbidrag för återställande i gemensamma utrymmen. Återställningsbidrag lämnas för återställning till normalskick. Normalskick innebär inte alltid att bostaden eller utrymmet ska återställas till hur bostaden eller utrymmet såg ut innan bostadsanpassningsåtgärden monterades. I stället

bör begreppet förstås som att bostaden eller utrymmet ska återställas till en funktionell nivå. Till exempel kan bidrag lämnas för att en kakelvägg som rivits åter ska kaklas, men inte nödvändigtvis med samma sorts kakel. Flera remissinstanser har lyft fram svårigheter att skilja på normalt underhåll och återställning. Regeringen anser att det åligger sökanden att motivera varför åtgärden som det söks bidrag för ska anses som återställning och inte som normalt underhåll, genom att till exempel att redovisa bostadens skick i övrigt.

Stockholms kommun anför att föreligger risk att flerbostadshusägare motsätter sig att ta över rätten till bidraget då flerbostadshusägarna förlorar rätten till återställningsbidrag i sådana fall. Enligt gällande lag har bidragstagaren äganderätten till anpassningen och kan därför begära att få installationen nedmonterad när anpassningen inte längre behövs. I sådana fall är det enligt kommunen rimligt att ägaren till flerbostadshuset ska kunna söka återställningsbidrag. Regeringen vill framhålla att förslaget om övertagande av bostadsanpassningsbidrag ger flerbostadshusägarna en möjlighet att hel- eller delfinansiera generella tillgänglighetsåtgärder. Till exempel kan en ägare till ett flerbostadshus använda bidraget som delfinansiering av en anpassning som kommer fler till del än endast sökande. Ett exempel kan vara att bidrag lämnas för en aluminiumramp till en entré, men att ägaren till flerbostadshuset i stället väljer att tillgodose tillgängligheten med markarbeten och hårdgörning. Flerbostadshusägaren blir efter att denne har övertagit rätten till bidrag ägare till anpassningen. Regeringen ser inte att det finns någon anledning för ägaren att senare återställa gemensamutrymmet till ett mer otillgängligt skick. Därför är det rimligt att flerbostadshusägaren som övertagit rätten till bidrag inte ska ha rätt att ansöka om återställningsbidrag.

Regeringen anser att bestämmelserna kring kravet om anvisningsrätt ska kvarstå. Bestämmelserna innebär att det är en förutsättning för återställningsbidrag att flerbostadsägaren har tillförsäkrat kommunen rätt att när den anpassade hyreslägenheten blir ledig anvisa den till bostads-sökande. Förslaget syftar till att minska risken för att kommunerna åläggs att bevilja bidrag flera gånger för bostadsanpassningsåtgärder i samma bostad. Det finns även miljö- och hållbarhetsskäl för att så långt som det kan anses rimligt behålla och använda redan befintliga anpassade bostäder. Därför anser regeringen i motsats till Boverket att kravet på anvisningsrätt bör finnas kvar i lagen. Men eftersom förutsättningarna för att effektivt kunna anvisa bostäder är olika över landet, gör regeringen bedömningen att det bör vara upp till kommunerna hur de utformar sitt system om bostadsanvisning. Det kan exempelvis handla om skillnader i hur länge en flerbostadshusägare är skyldig att upplåta en bostad för kommunen att anvisa, eller vilka bostadsanpassningsåtgärder som kommunen anser vara skäl för att åberopa anvisningsrätt.

Förbundet För Delaktighet och Jämlikhets synpunkt om att anvisningsrätten riskerar att hindra den individuella utformningen av bostaden ska vägas mot möjligheten att anvisningsrätten kan bidra till att den enskilde enklare får en anpassad bostad i de kommuner där bostadsmarknaden är särskilt pressad. Vidare har regeringens förslag om ändrad bidragstagarkrets betydelse, då det alltid ska vara den person vars behov ska tillgodoses med bostadsanpassningsbidrag som är part i ärendet. Om

sökanden anser att hans eller hennes behov inte tillgodoses så har sökanden möjlighet att överklaga beslutet.

Regeringen medger att förslaget kommer att innebära ökade kostnader i kommunerna. Detta beskrivs närmare i konsekvensavsnittet.

5.13 Övertagande av begagnad anordning

Regeringens förslag: En kommun ska få avtala om att ta över en anordning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt den nya lagen eller motsvarande äldre bestämmelser och lämna ekonomiskt stöd för kostnader som kan uppstå i samband med ett sådant övertagande.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av kommunerna är positiva till förslaget. De anser att det är bra att verksamhet med återanvändning av anordningar regleras i lag och anser att förslaget är kostnadseffektivt och miljöanpassat.

Neuroförbundet ser i princip positivt på återanvändning men menar att det ställer stora krav på hantering och information. Produkterna måste till exempel vara i fullgott skick och motsvara sökandes behov på samma sätt som en ny produkt skulle gjort. *Föreningen kommunal bostadsanpassning* tycker att det är bra om det blir tillåtet enligt lag att återanvända produkter och att det är frivilligt, både för kommunen och för sökande. *Förbundet För Delaktighet och Jämlikhet* anser att återanvändning av en begagnad produkt ska, som också Boverket föreslår, vara frivilligt från bidragstagarens sida. Det är dock av största vikt att den återanvända produkten är fullt jämförbar med en ny produkt

Skälen för regeringens förslag: Boverket har i ett tidigare uppdrag undersökt möjligheten till återanvändning av hissar och större installationer som har finansierats av bostadsanpassningsbidrag. I rapporten *Återanvändning av hissar och större installationer finansierade av bostadsanpassningsbidrag (S2009/01816/FST)* föreslår Boverket en regeländring som ger kommunerna en möjlighet att använda sig av återanvändning. Rapporten remitterades och ingen instans avstyrkte förslaget. I regeringens uppdrag till Boverket om att göra en översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. så anger regeringen att det tidigare förslaget från Boverket om återanvändning ska ingå i lagförslaget, med hänsyn tagen till remissinstansernas synpunkter.

I ovan nämnda rapport framkommer i en enkät att av de 286 kommuner som svarat, använder 98 procent av kommunerna sig av återanvändning av produkter. Den här verksamheten är i dag oreglerad, och regeringen finner det angeläget att reglera verksamhet med återanvändning i lag.

Boverket föreslår, efter hänsynstagande till tidigare remissinstansers synpunkter, att kommunerna ska få möjlighet att avtala om övertagande eller återlämnande av en anordning på frivillig väg. Kommunerna ska också få möjlighet att i beslut om bostadsanpassningsbidrag erbjuda en begagnad anordning i stället för kontantbidrag, se även avsnitt 5.14. En förutsättning för detta är att anordningen i allt väsentligt uppfyller de

krav på kvalitet, säkerhet och hygien som kan ställas på en motsvarande ny produkt.

Boverket framhåller i rapporten att det ska råda frivillighet i båda riktningarna, dvs. att både kommunen och sökanden är överens om återanvändning för att bidrag ska kunna beviljas med en begagnad anordning. Det ska också vara frivilligt för ägaren av en anordning som finansierats av bostadsanpassningsbidrag att återlämna anordningen till kommunen, och kommunen ska ha rätt att avböja ett erbjudande om att överta anordningen. Boverket lyfter fram att den redan pågående verksamheten med återanvända produkter till största delen bygger på frivillighet och att det förekommer få problem eller tvister i hanteringen. Regeringen håller med Boverket och föreslår därför att verksamheten ska byggas på frivillighet, både för kommunen och för den enskilde.

Det är den som har beviljats bostadsanpassningsbidrag som äger produkten, oavsett om produkten är ny eller begagnad, om inte den som beviljats bostadsanpassningsbidrag ingått avtal med flerbostadshusägaren om att denne övertar äganderätten till av produkten. Kommunen kan alltså inte bevilja bostadsanpassningsbidrag i form av en återanvänd produkt med krav att produkten ska återlämnas när sökanden inte längre har behov av den.

Regeringen anser att det medför viktiga ekonomiska och miljömässiga samhällsvinster att införa en möjlighet för kommunerna att återanvända bostadsanpassningsåtgärder. Dessutom menar regeringen att verksamheter med återanvändning kan innebära att sökande snabbare kan få hjälp från kommunen genom att vissa produkter redan finns i lager hos kommunen, och att sådana ärenden i vissa fall innebär enklare handläggning.

Flera kommuner menar att verksamheter med återanvändning av produkter skulle innebära ökade kostnader för kommunerna. Men då Boverkets rapport visar att nästan samtliga kommuner redan använder sig av använda produkter är det rimligt att tänka sig att de flesta kommuner redan har ett uppbyggt system för återanvändning. Många kommuner har förmodligen redan funnit det ekonomiskt försvarbart att bedriva verksamhet med återanvända produkter. Regeringen anser att kommunerna själva bör avgöra om de vill bedriva verksamhet med återanvändning av produkter och vilka produkter som i så fall skulle komma i fråga, då förutsättningarna hos kommunerna skiljer sig åt över landet. Lagförslaget innebär därmed en möjlighet och inte en skyldighet för kommunerna. Regeringen gör därför bedömningen att eventuella kostnadsökningar är en fråga för varje enskild kommun att ta ställning till och inte en fråga på nationell nivå.

5.14 Bidragens storlek och utformning

Regeringens förslag: Bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll ska lämnas med belopp (kontantbidrag) som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta ska bostadsanpassningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och under-

håll få lämnas som ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna. Bostadsanpassningsbidrag ska även få lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag, med undantag för att Boverket i ”bostadsanpassningsbidrag” även inkluderar bidrag till reparationer, besiktning och underhåll.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har lämnat synpunkter på den delen av förslaget som berör bidrag i formen av ett åtagande för kommunen. *Förvaltningsrätten i Uppsala* menar att ett nytt system med beviljande av åtgärder bl.a. kommer att innebära att lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, förkortad LOU, blir tillämplig vid upphandling av bostadsanpassningsåtgärder. Detta innebär att dessa åtgärder kommer att konkurransutsättas, vilket kan bidra till en kostnadseffektivisering. Enligt förvaltningsrättens mening bör det dock beaktas att för det fall att kommunens upphandling av bostadsanpassningsåtgärder begärs överprövad i förvaltningsdomstol finns en risk att den tidsvinst som Boverket räknat med för den enskilde kommer att utebli. *Myndigheten för delaktighet* tillstyrker förslaget.

Av kommunerna är cirka hälften av dem som svarat positiva till förslaget. Man lyfter fram fördelar som att det blir enklare för sökande och att handläggningen blir snabbare. Flera kommuner menar att förslaget tydliggör rollfördelningen mellan kommunen, sökande och utförare. Många kommuner är positiva men lyfter fram utmaningar med förslaget. Flera kommuner påpekar att kommunen kan komma att behöva upphandla tjänsten för att utföra bostadsanpassningsbidrag som åtagande. Detta kan leda till att mindre företag förlorar arbetstillfällena. Även sökandes förhållande till konsumentlagstiftningen kommer att påverkas. Några kommuner menar att bostadsanpassningsbidrag leder till att kommunen får ökat ansvar för utförandet av bostadsanpassningsåtgärder, och att handläggare kan komma att få ökad arbetsbelastning för att hantera eventuella klagomål. Ett par kommuner upplever att förslaget bidrar till att göra rollfördelningen mellan kommun, sökande och entreprenör mer otydlig. Kommunerna lyfter fram att det är bra att det är frivilligt för kommunerna att välja om de ska erbjuda bostadsanpassningsbidrag i form av ett åtagande.

Funktionsrätt Sverige tillstyrker såvida det inte är frivilligt för kommuner, om en individ vill ha och behöver hjälp. *Neuroförbundet* har inga invändningar mot att sökande skulle kunna välja mellan kontantbidrag och åtgärd eller ta emot begagnad produkt, med de fördelar vad gäller prispress och rationella rutiner det kan medföra. Det är emellertid viktigt att även då åtgärd väljs måste denna anpassas till bostaden eller fastighetens förutsättningar både tekniskt och estetiskt. Detta är en av de frågor som kan leda till både oklarheter och stora kommunala skillnader.

Sveriges Kommuner och Landsting tillstyrker att lagen kompletteras med möjligheter för kommunen att besluta om att bidrag ska utgå i form av ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna eller genom ett överlämnande av en begagnad produkt. Många kommuner har självmant påtagit sig rollen av beställare av byggtjänster för utförande av beviljade bostadsanpassningar. Med den nya bestämmelsen regleras kommunens

roll som beställare av dessa tjänster, vilket förenklar kommunens roll som beställare. Kostnadsbesparingar kan också påräknas.

Autism- och Aspergerförbundet välkomnar förslaget, men anser att det inte bör vara frivilligt för kommunerna.

Föreningen kommunal bostadsanpassning ställer sig positiv till möjligheten att använda ett så kallat åtgärdsbeslut och anser att det är bra att båda parter måste vara överens då det är viktigt att de kommuner som av olika skäl inte vill åta sig att utföra åtgärder kan avstå och i stället bevilja bidrag.

Skälen för regeringens förslag: Den första delen avseende kontantbidrag överensstämmer i sak med nuvarande lagstiftning. Den andra delen som anger en frivillig möjlighet för kommunerna att lämna bostadsanpassningsbidrag i form av ett åtagande för kommunen att låta utföra åtgärden eller i form av en begagnad anordning är ett tillägg till nuvarande lag.

Av nuvarande lag framgår det att bostadsanpassningsbidrag är ett kontantbidrag, där bidrag lämnas med ett belopp som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna. Hanteringen av bidraget bygger på en viss rollfördelning. Kommunens uppgift är att bedöma om sökanden har rätt att få bostadsanpassningsbidrag, och därefter till sökanden lämna ett bidrag som motsvarar en skälig kostnad för de åtgärder som beviljats. Sökandens uppgift är att välja en entreprenör och sluta avtal med denne om åtgärdernas utförande. Bidraget betalas ut till sökanden efter att åtgärderna utförts och godkänts, och sökanden betalar därefter leverantören eller entreprenören.

Sökanden har en mycket aktiv roll i handlägningsprocessen med att styrka sina anspråk, ta in offerter och planera utförandet av åtgärderna. Kommunerna har en serviceskyldighet enligt bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:223), och det är därför inte ovanligt att kommunen bistår sökande för att åtgärden ska komma till stånd. Till exempel bistår kommunen sökanden genom vägledning i ansökningsförfarandet för att stödja sökanden att uppnå det som han eller hon eftersträvar.

Kommunernas svårigheter att följa den rollfördelning som Boverket beskriver i den digitala handboken är väl kända. Boverket har i rapporten *Kommunernas handläggning av bostadsanpassningsbidraget – en undersökning av 33 kommuner 2013:4* konstaterat det finns stora brister i den formella hanteringen av bidraget. Totalt granskades 330 ärenden av olika slag och i 95 procent av ärendena var kommunen delaktig i beställningen av åtgärderna och/eller betalning till entreprenören via fullmakt. I intervjuer svarar de kommunala handläggarna att många sökande har svårigheter i att lämna in en komplett ansökan, vilket leder till långa handläggningstider. Vidare framkommer det att två tredjedelar av handläggarna ansåg att det finns problem med nuvarande bidragsform. Man upplever att det är för mycket administration kring enklare ärenden och att det överläts för mycket på de sökande. Majoriteten av de sökande har inte någon praktisk möjlighet att hantera projektering, inhämta offerter och sluta avtal med entreprenörer. Följden av det blir att de lämnar en fullmakt till kommunen att sköta hela ärendet. I samma enkätstudie framkommer att mer än 90 procent av sökandena kryssar i en ruta där man uppdrar åt kommunen att sköta hela ärendet.

Bostadsanpassningsbidrag i form av ett åtagande

Boverket lyfter fram i sina överväganden hur ett fullmaktsförfarande kan leda till oklarheter, där t.ex. kommunen sluter avtal med en entreprenör för en sökandes räkning. Oklarheter uppstår t.ex. om vem som ska rätta till fel och brister. Därtill har Boverket i olika tillsynsärenden uppmärksammat brister i information och kommunikation mellan kommunen som fullmäktig och den enskilda sökanden som fullmaktsgivare. Ett exempel är att sökanden inte alltid är medveten om att denne i realiteten har ett avtal med en entreprenör då kommunen har stått för alla kontakter.

Regeringen anser i likhet med Boverket att det är angeläget att reglera den här typen av överenskommelser för att säkerställa att rollfördelningen blir tydligare. Därför föreslår regeringen att kommunerna ska ha möjlighet att bevilja bidrag i form av ett åtagande för kommunen att låta utföra åtgärden om sökanden och kommunen är överens om det. Med ett sådant förfarande blir kommunen ansvarig för att åtgärden utförs på ett sätt som är tillfredsställande för sökanden. För sökanden innebär det att denne endast har en motpart. Om sökanden inte är nöjd med bostadsanpassningsåtgärden ska denne vända sig till kommunen.

Förslaget kommer att ha påverkan på de sökandes relation till konsumentlagstiftningen. Lagförslaget innebär att kommunerna får en ny roll i förhållande till sökanden, vilket får konsekvenser för ansvarsfrågan. I de fall där kommunen lämnar bostadsanpassningsbidrag i form av ett åtagande blir inte lagstiftning som har till syfte att stärka konsumenters rättigheter, som konsumenttjänstlagen (1985:716), tillämplig. I stället är kommunen ansvarig för att produkten håller god kvalitet i verksamheter som bedriver återanvändning av produkter. I de fall där kommunen har beviljat bostadsanpassningsbidrag som ett åtagande så svarar kommunen för att bostadsanpassningsåtgärden installerats på ett korrekt sätt. Om sökanden är missnöjd med produkten eller utförandet ska sökanden vända sig till kommunen med sitt klagomål.

För kommunen innebär förslaget att handläggningstiden kan förkortas. Regeringen menar att eftersom många kommuner redan i dag ofta är delaktiga i utförandet är det rimligt att tänka sig att det finns system för att hantera den här typen av ärendehandläggning.

Regeringen delar Boverkets bedömning att denna bidragsform ska vara en frivillig möjlighet för både sökanden och kommunen. Sökandena ska ha möjlighet att välja att själva råda över hela processen av installerandet av bostadsanpassningen. Även kommunen behöver ha möjlighet att avgöra om den anser att det enskilda ärendet lämpar sig för att beviljas med ett åtagande i stället för kontantbidrag.

För de kommuner som väljer att införa bidrag i form av åtagande, innebär det att vissa bostadsanpassningsåtgärder kan behöva upphandlas enligt LOU. Detta bör bidra till en kostnadseffektivisering. I de fall där upphandling försenas genom exempelvis domstolsprocesser, bör kommunen informera sökanden så denne i stället kan välja att t.ex. ge en närstående en fullmakt om sökanden finner det lämpligare.

Bostadsanpassningsbidrag i form av överlämnande av en begagnad anordning

Som framgår av avsnitt 5.13 driver en majoritet av kommunerna verksamhet med begagnade produkter. Regeringen finner det angeläget att reglera den här verksamheten och föreslår att kommunerna ska få möjlighet att i beslut om bostadsanpassningsbidrag erbjuda en begagnad anordning i stället för kontantbidrag. En förutsättning för detta är att anordningen i allt väsentligt uppfyller de krav på kvalitet, säkerhet och hygien som kan ställas på en motsvarande ny produkt.

Boverket diskuterar i sin rapport om det ska vara frivilligt för sökande att ta emot bidrag i form av en begagnad anordning. I remissvaren till Boverkets rapport Återanvändning av hissar och större installationer finansierade med bostadsanpassningsbidrag framkom argument för att sökande inte ska kunna välja kontantbidrag i stället för en begagnad anordning. Boverket bedömer att det förekommer få problem eller tvister i den här typen av verksamheter som i dag bygger på frivillighet. Att införa tvingande regler i beviljandeskedet skulle enligt Boverket kunna medföra problem. Sådana problem skulle kunna vara att bevisa att en anordning uppfyller de krav som ställs avseende kvalitet och säkerhet om sökanden och kommunen gör olika bedömning av anordningen. Boverket anser därför att det ska vara frivilligt att ta emot bostadsanpassningsbidrag i form av en begagnad anordning. Regeringen delar Boverkets bedömning och föreslår att det ska vara frivilligt för sökanden att ta emot bostadsanpassningsbidrag som begagnad anordning, detta för att undvika tvister och för att förenkla tillämpningen.

Den vanliga ordningen är att bostadsanpassningsbidrag beviljas med ett kontantbidrag, som täcker de skäliga kostnaderna för åtgärdens utförande. Sökanden bör till ansökan lägga en kostnadsberäkning eller anbud/offert för att visa vad en anpassningsåtgärd kommer att kosta. Möjligheten att bevilja bostadsanpassningsbidrag i form av en begagnad produkt ger kommunen en annan roll gentemot sökande. Det finns svårigheter att prissätta en begagnad anordning. Däremot är det rimligt att kommunen även i ärenden där bidrag beviljas med en begagnad anordning ska kunna beräkna skälig kostnad för installation. Boverket menar att när det är praktiskt möjligt bör alternativa anbud eller kostnadsberäkningar för en installation kunna prövas.

Regeringen delar Boverkets bedömning att bidragssystemet bör vara utformat så att kommunerna kan bevilja bostadsanpassningsbidrag i form av en begagnad anordning samt ett kontantbidrag som ska täcka kostnaderna för att installera anordningen, eller bevilja bostadsanpassningsbidrag som ett åtagande i kombination med en begagnad anordning. I de fall den begagnade anordningen är mycket enkel att installera, exempelvis en spisvakt, så kan kommunen bevilja bostadsanpassningsbidrag enbart i form av en begagnad anordning.

Bidrag till reparationer

I Boverkets lagförslag regleras endast två typer av bidrag, bostadsanpassningsbidrag och återställningsbidrag. I ”bostadsanpassningsbidrag” inkluderas bidrag som ges till reparationer, besiktning och annat underhåll. Som anges i avsnitt 5.11 anser regeringen att det är lämpligare

att i lagen separera regleringen av bostadsanpassningsbidrag från sådana bidrag som ges till reparationer, besiktning och annat underhåll. Av detta skäl föreslår regeringen att bestämmelsen om bidragens storlek och utformning justeras i förhållande till Boverkets förslag på så sätt att det uttryckligen anges att även bidrag till reparationer, besiktning och underhåll ska lämnas med belopp som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna. Av Boverkets rapport (s. 94) framgår att ärenden som rör reparationsåtgärder borde kunna vara lämpliga att hantera som beviljande av ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärden. Detta bör därför uttryckligen anges i lagen. Bidrag till reparationer, besiktning och underhåll torde däremot i praktiken aldrig kunna beviljas genom ett överlämnande av en begagnad anordning. Denna form av åtgärd ska därför bara vara aktuell för bostadsanpassningsbidrag.

5.15 Ansökan, beslut och utbetalning av bidrag

Regeringens förslag: Ansökan om bidrag ska lämnas in till den kommun där den bostad som avses med ansökan är belägen.

I beslut om bidrag ska det anges vilka åtgärder bidraget avser. Om bidrag lämnas i form av kontantbidrag ska även beloppet anges. Om kommunen har beslutat om bidrag i form av ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna eller genom ett överlämnande av en begagnad anordning ska detta särskilt anges.

Kontantbidrag ska betalas ut sedan de åtgärder som bidraget avser har utförts och de faktiska kostnaderna har redovisats.

Boverkets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I Boverkets förslag anges att ansökan om bidrag ska lämnas in till den kommun där den bostad eller fastighet som avses med ansökan är belägen. Boverket föreslår att det i beslutet även ska anges en tidpunkt då åtgärderna senast ska vara utförda.

Remissinstanserna: *Förvaltningsrätten i Uppsala* påpekar att i de fall bidrag ska utgå i form av åtagande från kommunens sida kan det vid en överprövning av kommunens upphandling av åtgärder vara svårt för kommunen att i beslutet ange någon tid då åtgärderna senast ska vara utförda. Förvaltningsrätten påpekar också att det inte framgår av den föreslagna lagtexten att angivandet av senaste tidpunkt för färdigställande endast innebär en upplysning till sökanden om när åtgärderna bedöms vara utförda och klara. För att undvika problem med att kommunen i sitt första beslut anger ett belopp som sedan överstiger de faktiska kostnaderna anser förvaltningsrätten att kommunen i sitt första beslut bör ange att bidrag kan beviljas efter redovisning med de faktiska kostnaderna, dock maximalt med ett visst belopp.

Majoriteten av kommunerna är positiva till förslaget, men problematiserar kring förslaget om att i beslut ange tid när bostadsanpassningsåtgärden ska vara klar. Kommunerna önskar även förtydligande kring förslaget att i beslut om bidrag ange storleken på kontantbidrag.

Flera av brukarorganisationerna är positiva till att reglerna om handläggningen av ärenden förtydligas. *Förbundet FÖR Delaktighet och*

Jämlikhet anser dock att man måste föra in i lagen att besluten ska vara skriftliga, inte bara antyda det underförstått.

Sveriges Kommuner och Landsting välkomnar att förslaget innehåller handläggningsregler samt bestämmelser om vad ett beslut om bidrag måste innehålla och regler kring utbetalning. Eftersom beslutet ska innehålla ett konkret bidragsbelopp, måste detta i så fall anges som ett maximibelopp. I annat fall kommer kommunen att vara bunden att betala ut hela den summa som anges i beslutet. Denna viktiga aspekt bör beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Skälen för regeringens förslag: Boverket har i sin tillsynsverksamhet noterat stora brister kring kommunernas formella ärendehantering. Nuvarande lagstiftning innehåller mycket få bestämmelser kring handläggningen av ärenden. Det saknas t.ex. närmare bestämmelser om beslut om bidrag och beslut om utbetalning av bidrag. I Boverkets förslag till lag om bostadsanpassningsbidrag finns ändringar som kan medföra att nya frågor måste hanteras i handläggningen av ett ärende. Ett exempel är förslaget om att en flerbostadshusägare ska kunna ta över rätten till bostadsanpassningsbidrag, som beskrivs närmare i avsnitt 5.3. Mot bakgrund av detta bedömer Boverket att det finns anledning att i lagen föra in mer utförliga regler kring beslut om utbetalning av bidrag.

Regeringen delar Boverkets bedömning och följer i huvudsak Boverkets förslag. I syfte att tydliggöra för sökanden vilket beslut som fattats avseende bidragsansökan, och ge de kommunala handläggarna mer stöd i ärendehantering, så föreslår regeringen att viss handläggning regleras i lagtext. Sådana tydliggöranden är att beslut som meddelas ska innehålla uppgift om vilka åtgärder som avses, i vilken form bidraget beviljas (kontantbidrag, begagnad anordning eller som ett åtagande från kommunen) och, om bidraget ges som kontantbidrag, vilket belopp som beviljas. I linje med flera remissinstansers synpunkter så anser regeringen att beloppet som anges i beslutet ska vara ett maxbelopp för vad som kan betalas ut. Om de faktiska kostnaderna för bostadsanpassningsåtgärden understiger beloppet så ska endast bidrag som motsvarar den faktiska kostnaden betalas ut.

Boverket föreslår även att det i beslutet ska anges vid vilken tidpunkt åtgärderna senast ska vara utförda. Ett flertal remissinstanser är positiva till förslaget. När det handlar om mer omfattande anpassningsåtgärder kan dock utförandet av olika anledningar ofta ta längre tid än beräknat. I de fall bostadsanpassningsbidrag beviljas i form av ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna kan kommunens upphandling av bostadsanpassningsåtgärder överklagas. Som *Förvaltningsrätten i Uppsala* har påpekat är det i sådana fall svårt att ange någon tid när åtgärderna senast ska vara utförda. Något närmare resonemang om vad som händer om anpassningen inte är utförd vid den angivna tidpunkten förs inte i rapporten. Så som Boverkets lagförslag är utformat får det inga konsekvenser för sökanden om anpassningen inte är utförd vid den tidpunkt som anges i beslutet. Det är också oklart vilka rättsverkningar det får att införa detta krav i lagen, exempelvis om det ger sökanden möjlighet att rikta några krav mot kommunen om kommunen inte utför anpassningen i tid. Något vägande skäl för att införa kravet i lagen, utöver behovet av att närmare reglera kommunernas handläggning av ärenden, anges inte i rapporten. Regeringen konstaterar att om en åtgärd inte ut-

förs av sökanden inom rimlig tid, kan det ifrågasättas om anpassningen fortfarande behövs. I sådana fall finns möjlighet att med stöd av 19 § den föreslagna lagen återkalla beslutet. De behov kommunen kan ha av att avsluta ärenden där utbetalning eller verkställighet av någon anledning inte sker, tillgodoses således genom möjligheten att återkalla beslut, se även avsnitt 5.16. Regeringen anser mot bakgrund av det anförda att det inte ska införas en skyldighet för kommunerna att i beslut ange vid viken tidpunkt åtgärderna senast ska vara utförda.

Vad gäller *Förbundet För delaktighet och Jämlikhets* synpunkt så gör regeringen bedömningen att handläggningen av ärenden kring bostadsanpassningsbidrag ska följa gällande förvaltningslagstiftning. Den föreslagna bestämmelsen i 18 § innebär i praktiken att beslut om bidrag ska vara skriftliga.

I Boverkets förslag anges också att ansökan om bidrag ska lämnas in till den kommun där den bostad eller fastighet som avses med ansökan är belägen. Som anges i avsnitt 5.4 lämnas bostadsanpassningsbidrag för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad. Regeringen bedömer därför att det räcker att i lagtexten ange att ansökan om bidrag ska lämnas in till den kommun där den bostad som avses med ansökan är belägen.

Lagförslaget täcker endast de delar i ärendehandläggningen som regeringen bedömer är nödvändigt att reglera. I fråga om hur kommunen ska organisera sin verksamhet för att uppnå kortast möjliga handläggningstid och liknande är det ett avgörande för varje enskild kommun, då förutsättningarna är mycket olika över landet.

5.16 Återkallelse av beslut

Regeringens förslag: En kommun som har beviljat kontantbidrag ska kunna återkalla beslutet före utbetalningen om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre gäller.

Bostadsanpassningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll som har beviljats i form av ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärden och bostadsanpassningsbidrag som har beviljats i form av överlämnande av en begagnad anordning ska kunna återkallas innan beslutet har verkställts, om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre finns.

Boverkets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I Boverkets förslag regleras endast återkallelse av kontantbidrag.

Remissinstanserna: *Göteborgs kommun* anser att förslaget till reglering av återkallelse bör förändras och även inkludera bostadsanpassningsbidrag beviljat som åtagande eller återanvänd produkt.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande lagstiftning finns det en möjlighet för kommunen att återkalla ett beslut om bostadsanpassningsbidrag eller återställningsbidrag före utbetalningen av bidraget, om förutsättningarna som låg till grund för beslutet inte längre finns. Regeringen anser att denna möjlighet ska kvarstå. I likhet med *Göteborgs kommun* anser regeringen också att denna möjlighet ska finnas om bostadsanpassningsbidrag eller bidrag till reparationer,

besiktning och underhåll har beviljats i form av ett åtagande från kommunen eller överlämnande av en begagnad anordning.

5.17 Återbetalning

Regeringens förslag: En kommun ska kunna få besluta om återbetalning av kontantbidrag helt eller delvis

1. om mottagaren av bidraget genom oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att bidrag felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp,

2. om bidrag i annat fall felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta.

Om det finns särskilda skäl ska kommunen kunna få efterge återbetalningsskyldigheten helt eller delvis.

Boverkets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Boverket föreslår att även i de fall mottagaren genom oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att bidrag felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp, ska det krävas att mottagaren skäligen borde ha insett detta för att beslut om återbetalning ska kunna fattas.

Remissinstanserna: *Göteborgs kommun* anser att lagförslaget om återbetalning bör förändras och även inkludera bostadsanpassningsbidrag beviljat som åtagande eller återanvänd produkt.

Skälen för regeringens förslag: Förslaget motsvarar i huvudsak reglerna om återbetalning i lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. men anpassas till att "kontantbidrag" införs i lagen.

Boverket föreslår att möjligheten att kräva återbetalning i de fall mottagaren har förorsakat den felaktiga utbetalningen ska begränsas till de fall då mottagaren skäligen borde ha insett detta. Boverket motiverar inte detta förslag. Regeringen anser att mottagaren av bidrag även i fortsättningen ska ha ett strikt ansvar i de fall denne har förorsakat den felaktiga utbetalningen. Detta ligger i linje med regleringen i andra bidragssystem, se t.ex. 108 kap. 2 § socialförsäkringsbalken och 5 kap. 1 § studiestödslagen (1999:1395).

Regeringen anser att kommunerna bör ha möjlighet att återkräva bidrag som beviljats på grunder som inte är förenliga med lagens syfte. Däremot anser inte regeringen att det är rimligt att kommunen ska kunna besluta om återbetalning av bostadsanpassningsbidrag som har beviljats i form av ett åtagande eller en begagnad anordning. I många fall skulle det vara mycket svårt att beräkna vad motsvarande kostnad för åtgärden är, vilket försätter mottagaren i en rättsosäker situation. I sådana fall bör i stället kommunen se till att ha så god insikt i sökandens situation, att kommunen kan avgöra om det är aktuellt med återkallelse av beslutet innan bostadsanpassningsåtgärden blivit utförd.

5.18 Tillsyn, verkställighetsföreskrifter och överklagande

Regeringens förslag: Tillsyn över tillämpningen av lagen ska utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

I lagen ska det införas en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av lagen.

Kommunens beslut enligt lagen och anslutande föreskrifter ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Boverkets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Boverket föreslår att tillsynen ska utövas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Remissinstanserna: När det gäller ordet ”tillsyn” antar *Stockholms kommuns stadsbyggnadskontor* att ansvarig tillsynsmyndighet kommer att pekas ut. Stadsbyggnadskontoret anser att överklagandebestämmelsen ska utformas så att det framgår att även föreskrifter som meddelats med stöd av lagen ska kunna överklagas.

Skälen för regeringens förslag: I lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. anges att Boverket har tillsyn över kommunernas bidragsverksamhet. Boverket föreslår att tillsyn över tillämpningen av lagen ska utövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Något resonemang om varför tillsynsansvar ska föras över till regeringen förs inte i rapporten. I rapporten anges att bestämmelsen utformas på detta sätt av lagtekniska skäl. Avsikten med bestämmelsens utformning får därför anses vara att, till skillnad från nuvarande reglering, undvika att i lagen ange vilken myndighet som ska ha tillsynsansvar.

Regeringen anser att tillsynen över tillämpligheten av lagen ska utövas av en myndighet, inte av regeringen. Regeringen föreslår därför att det i lagen endast anges att tillsyn utövas av den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen har för avsikt att i förordning ange vilken myndighet som ska vara tillsynsmyndighet.

Regeringen anser att det ska vara tydligt i lagen att alla beslut som har fattats med stöd av lagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen men även beslut som har meddelats med stöd av ett bemyndigande av regeringen i en förordning, ska kunna överklagas. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att det i den nya lagen ska anges att även beslut som fattats med stöd av anslutande föreskrifter kan överklagas (jfr Lagrådets yttrande i fråga om en ny alkohollag, prop. 2009/10:125 s. 263, och Lagrådets yttrande i fråga om olovlig tobaksförsäljning, prop. 2009/10:207 s. 58, se även 10 kap. 1 § alkohollagen [2010:1622]).

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Samtliga lagförslag ska träda i kraft den 1 juli 2018. Den nuvarande lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. ska upphöra att gälla den dag som den nya lagen om bostadsanpassningsbidrag träder i kraft.

En övergångsbestämmelse ska införas med innebörden att äldre föreskrifter fortfarande gäller för ansökningar om bidrag som har kommit in till kommunen före ikraftträdandet.

Boverkets förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. I rapporten föreslås inget datum för ikraftträdande.

Remissinstanserna: *Regelrådet* anser att redovisningen av särskilda hänsyn till tidpunkten för ikraftträdande är bristfällig.

Skälen för regeringens förslag: Förslaget till ny lag om bostadsanpassningsbidrag innebär i princip att samtliga bestämmelser i lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. har förts över till den nya lagen. Vissa av paragraferna är utformade i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i den äldre lagen, eller skiljer sig från dessa bestämmelser enbart i språkligt eller redaktionellt hänseende. I vissa paragrafer har det gjorts förtydliganden i förhållande till den äldre lagen. I den föreslagna lagen om bostadsanpassningsbidrag har det dock även tillkommit ett antal nya bestämmelser. Boverket måste ändra sina föreskrifter med anledning av den nya lagen. Verket måste också hinna ta fram informationsmaterial om den nya lagen. Även kommunerna måste hinna anpassa sin verksamhet till de nya krav som ställs i lagen t.ex. vad gäller medgivande. Med anledning av detta föreslår regeringen att den nya lagen om bostadsanpassningsbidrag ska träda i kraft den 1 juli 2018. Den följdändring som föreslås i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade ska träda i kraft samma dag.

Regeringen föreslår vidare att lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. ska upphöra att gälla den dag som lagen om bostadsanpassningsbidrag träder i kraft. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för ansökningar om bidrag som har kommit in till kommunen före ikraftträdandet. För det fall de nya bestämmelserna skulle kunna leda till en mer generös utgång i ärendet för den enskilde, har denne möjlighet att återkalla sin ansökan och göra en ny ansökan efter att den nya lagen har trätt i kraft.

7 Konsekvenser

7.1 Konsekvenser för den enskilde

Regeringen föreslår att den som söker bostadsanpassningsbidrag ska vara den vars behov bidraget eller stödet ska täcka. Det innebär för personen med funktionsnedsättning att hon eller han är sökande och därför står i centrum av ärendehantering gällande bostadsanpassningsbidrag. Det ger även personen med funktionsnedsättning möjlighet att överklaga beslut och själv rätt att besluta om installerandet respektive bortmonterande av bostadsanpassningen.

Lagförslaget ger även sökande ökade förutsättningar att skydda känsliga uppgifter om sin person. Enligt artikel 22 i konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna skydda den enskildes personliga integritet i fråga om uppgifter om personliga förhållanden och uppgifter om hälsa och rehabilitering för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra. Förslaget innebär en möjlighet för personen med funktionsnedsättning att inte behöva delge t.ex. bostadsägaren privata uppgifter om sitt hälsotillstånd. Förslaget står inte i motsättning till förslaget om överlåtelse av bostadsanpassningsbidrag till ägaren av ett flerbostadshus, då överlåtelsen sker efter att utredningen om sökanden är berättigad till bostadsanpassningsbidrag är avslutad.

Hemmavarande ungdomar som är myndiga har enligt lagförslaget möjlighet att söka bostadsanpassningsbidrag själva. Förslaget ger personen med funktionsnedsättning en möjlighet att själv ta ansvar för sin mobilitet, att växa och frigöra sig på lika villkor som ungdomar utan funktionsnedsättning. Samhällets institutioner ska främja barn och ungas personlighetsutveckling och bidra till allas möjlighet att vara delaktiga i samhället.

Avseende lagförslaget kring bostadsanpassningsbidrag vid byte av bostad, förflyttas ansvaret att välja en lämplig bostad över till den sökande. Det innebär att personen med funktionsnedsättning ges större möjlighet att själv forma sitt liv. Restriktionerna kring vilka anpassningsåtgärder som kan ligga till grund för bostadsanpassningsbidrag vid flytt, anses rimliga då det åligger sökande att själv finna en lämplig bostad.

Regeringens lagförslag är mer detaljerat än lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. Det innebär för den enskilde att lagen även blir mer förutsägbar än nu gällande lag.

Regeringen gör bedömningen att lagförslaget inte har någon negativ påverkan på jämställdheten.

7.2 Ekonomiska konsekvenser

Lagförslaget kommer att påverka kommunerna ekonomiskt på två sätt. Dels genom påverkan på kommunernas ärendehantering och därmed de administrativa kostnaderna, och dels genom att andra belopp kommer att betalas ut som bidrag.

Kostnader för kommunernas administration kring bostadsanpassningsbidrag

I Boverkets rapport Uppföljande undersökning av kommunernas handläggning av bostadsanpassningsbidraget (2016:2) ges en bild av kommunernas effektivitet kring ärendehantering av bostadsanpassningsbidrag. I de största kommunerna hanterar varje enskild handläggare i genomsnitt ca 420 ärenden per år. I de mindre kommunerna hanterar en enskild handläggare i genomsnitt ca 230 ärenden per år. I jämförelsen om kommunernas effektivitet kring ärendehandläggning har kommuner med mindre antal invånare än 12 900 utelämnats.

Det råder stor variation kring hur kommunerna har valt att administrera ärenden om bostadsanpassningsbidrag. Skillnaderna handlar dels om under vilken nämnd som ansökningarna hanteras, men även dels om hur kommunerna valt att forma administrationen. I större kommuner finns ofta en avdelning som enbart hanterar ärenden kring bostadsanpassningsbidrag. I de allra minsta kommunerna inkommer naturligtvis färre ansökningar per år, och därför faller det sig naturligt att inte ha en heltidsanställd handläggare som enbart arbetar med bostadsanpassningsbidrag. Flera mindre kommuner har valt att samarbeta kring ärendehantering, och sökanden kan då få vända sig till grannkommunen för att få sitt ärende prövat. I de nordligaste kommunerna verkar den här typen av samarbeten ovanliga, man kan anta att de geografiska förutsättningarna inte gör det rimligt.

Men i mellanstora kommuner där det finns flera handläggare som arbetar med bostadsanpassningsbidraget, så har man fortfarande en betydligt lägre effektivitet i handläggningen av ärenden än i de största kommunerna. Enligt Boverkets rapport (2016:2) har mindre och mellanstora kommuner större brister i den formella hanteringen jämfört med storstadskommunerna. En förklaring till skillnaden kan vara att lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. dels är krånglig och dels ställer olika villkor på hanteringen av ärenden beroende på av vilken anledning sökanden söker bostadsanpassningsbidrag.

Regeringens lagförslag bidrar till en enklare hantering av bostadsanpassningsbidrag genom tydligare reglering och genom att ärendehantering kommer bli mer likartad oavsett om det rör bostadsanpassningsbidrag vid flytt eller vid en första ansökan av bostadsanpassningsbidrag. Genom att det i lagen förs in att medgivande är en förutsättning för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna beviljas slipper kommunen lägga resurser på utredningar som sedan inte kan omsättas till verkställbara beslut. Dessutom kodifierar lagförslaget viss praxis som exempelvis bostadsanpassningsbidrag när det finns andra brister i bostaden.

Regeringen bedömer därför att kommunernas kostnader för administration inte kommer att öka av lagförslaget. Den förenklade ärendehantering som föreslås ger kommunerna möjlighet att effektivisera ärendehantering och därmed minska kostnaderna kring ärendehantering av bostadsanpassningsbidrag. Antalet personer som är behöriga att ansöka bostadsanpassningsbidrag förväntas inte öka med regeringens lagförslag, då den grupp personer som bidraget syftar att stödja inte utvidgas i lagförslaget.

Förslag som påverkar storleken på utbetalningen av bostadsanpassningsbidrag

Bostadsanpassningsbidrag till åtgärder i särskilda boendeformer

Under de senaste fem åren har kommunernas kostnader för bostadsanpassningsåtgärder i särskilda boendeformer kostat kommunerna i genomsnitt ca 1 procent av den totala kostnaden för bostadsanpassningsåtgärder per år. Genom regeringens förslag tas möjligheten att söka bostadsanpassningsbidrag för de som bor i särskilda boendeformer bort, då huvudmannen för verksamheten har ansvar att fastigheten är utformad på lämpligt sätt. Förslaget bedöms ge en kostnadsminskning på 10 000 000 kronor per år.

Förslaget medför en viss omfördelning av kostnaderna inom kommunen, då ca 80 procent av de särskilda boendeformerna för äldre och ca 70 procent av särskilda boendeformer beviljade genom socialtjänstlagen för yngre drivs i kommunal regi. Det saknas uppgifter om andelen privata utförare för verksamheter inom särskilda boendeformer enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, därför bygger antagandet att uppdelningen av privata och kommunala utförare är detsamma som för verksamheter inom särskilda boendeformer enligt socialtjänstlagen.

Enligt uppgifter från Socialstyrelsen bor ca 120 000 personer på särskilt boende, varav ca 95 000 i särskilt boende i kommunal regi. Genomsnittskostnaderna för bostadsanpassningsbidrag per person som bor i särskilt boende blir ca 85 kronor, vilket innebär att de kostnader för bostadsanpassningsåtgärder som kvarstår inom kommunen är ca 8 000 000 kronor. Kostnaderna för anpassningarna blir dock i det sammanhanget en långsiktig investering som kan användas av fler än en person.

Borttagande av nedre gräns för återställningsbidrag

Regeringen föreslår ett borttagande av den nedre gränsen för återställningsbidraget.

Då det saknas uppgifter om kommunernas exakta kostnader för återställningsbidrag baseras den ekonomiska konsekvensanalysen på följande antaganden.

- Återställningsbidraget kostar per ärende lika mycket som bostadsanpassningsbidraget per ärende.
- Andelen personer som beviljas återställningsbidrag är lika stor i gruppen som beviljas mindre än 5 000 kronor i bostadsanpassningsbidrag som i gruppen som beviljas mer än 5 000 kronor i bostadsanpassningsbidrag, d.v.s. 3,2 procent.
- 20 procent av alla beviljade bostadsanpassningsåtgärder kan ligga till grund för ökad kostnad för återställningsbidrag. Övriga kostar antingen mer än 5 000 kronor att åtgärda, eller är inte till nackdel för andra personer. Antagandet baseras på Boverkets årliga rapport om vilka bostadsanpassningsåtgärder som är vanligast. Antagandet gör ingen skillnad på typ av bostad, då det saknas uppgifter kring hur många bostadsanpassningsåtgärder som utförs i hyresfastigheter.

De beräknade kostnaderna för den här delen av lagförslaget sammanfattas i tabellen nedan.

Tabell 7.1 Beräknad kostnad för återställningsbidrag

	Summa	Andel
Totalt antal ansökningar om BAB 2015	73 200	
Antal som beviljats ett belopp under 5000 (regeringens uträkning, enligt Boverkets rapport 2016:17 är det 41 104)	44 000	60 %
Antal som kan anses vara till nackdel för andra personer	14 640	20 %
Antagande: Andel som kommer att finansieras med återställningsbidrag	468	3,2 %
Antagande: Enhetskostnad (högt antagande)	4 999	
Beräknad kostnad/transferering	2 342 400	

Det saknas uppgift om hur stor andel av de ärenden om bostadsanpassningsbidrag som understiger 5 000 kr som beviljas för anpassningar i småhus, i bostadsrättslägenheter och ägarlägenheter. Beräkningen inkluderar därför ärenden där återställningsbidrag inte kan beviljas, som t.ex. återställningsbidrag för ändringar i småhus, bostadsrättslägenheter eller i ägarlägenheter.

Boverket bedömer att de ekonomiska konsekvenserna av förslaget blir marginella. Deras bedömning baserar sig på dels de erfarenheter som kommit Boverket till del under arbetet med översynen av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. och dels på intervjuer med handläggare i fyra kommuner.

Sammantaget Boverkets bedömning och regeringens beräkning av antal ärenden som kostar mer än 5 000 kronor, visavi Boverkets uppgift om antal ärenden som kostar mer än 5 000 kronor, ger att regeringens ekonomiska konsekvensanalys är högt räknad.

Den administrativa hanteringen av ärenden om återställningsbidrag i lagförslaget skiljer sig inte från nuvarande ärendehantering, förutom att antalet ärenden kan komma att öka. Den här ökningen kan antas bli högst marginell och kostnaden för den ökade administrationen bör kunna inrymmas i den generösa marginal som regeringens kostnadsberäkning för lagförslaget har.

Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna behöver utföras på grund av vissa brister i bostaden.

Punkt ett till tre i lagförslaget är endast förtydligande av gällande lag och ger därför ingen ökad kostnad för kommunerna.

Punkt fyra är en ändring av rådande praxis då inställningen tidigare varit att avvikelser från bygglagstiftningens krav inte ger rätt till bostadsanpassningsbidrag oavsett vem som var byggherre. Enligt Boverkets bedömning skulle förslaget kunna medföra ökade kostnader för kommunerna. Samtidigt menar Boverkets att kommunerna haft begränsade möjligheter att undersöka i vilken mån bostaden följer bygglagstiftningen, och har därför beviljat bostadsanpassningsbidrag i ärenden

där det kanske skulle vara möjligt att avslå ansökan med stöd av gällande lag. Boverket konkluderar därför att förslaget i praktiken inte kan komma att leda till några större kostnadsmässiga konsekvenser.

Regeringen anser att en ökad kostnad för bostadsanpassningsåtgärder inte bör kunna ske, då kommunerna har under modern tid haft tillsynsansvar för att bygglagstiftningen följs. Däremot finns en möjlighet att de administrativa kostnaderna ökar, då ändringen kan leda till fler ansökningar som ska handläggas. Å andra sidan leder lagförslaget till en mycket enklare handläggning av ärenden. Med föreslagen ändring behöver handläggaren endast uppgift om sökande äger bostaden, och om sökande äger sin bostad så kan kommunen avgöra om sökanden i sin roll som bostadsägare följt bygglagstiftningen. Regeringen gör därför bedömningen att lagförslaget kommer ge en högst marginell ökning av kostnaden.

Om byte av bostad

Gällande lag har restriktioner kring att byta bostad. Sökande måste motivera varför vederbörande väljer att flytta till en specifik bostad. Föreliggande lagförslag tar bort de här restriktionerna, men begränsar vilka åtgärder sökande kan söka bostadsanpassningsbidrag för. Det innebär att handläggaren med förslaget inte behöver undersöka den lokala bostadsmarknaden för att undersöka om sökande har gjort ett tillräckligt genomtänkt val av ny bostad och om den valda bostaden är lämplig. Med det nya förslaget behöver handläggaren endast ta ställning till om den anpassningsåtgärd som sökande sökt bostadsanpassningsbidrag för beror på att den valda bostaden är uppenbart olämplig. I lagförslaget finns även en restriktion om vilka åtgärder som sökande kan beviljas bostadsanpassningsbidrag för.

Handläggningen av ärenden vid byte av bostad kommer därför att i stora delar likna handläggningen av andra ansökningar om bostadsanpassningsbidrag. Regeringen gör därför bedömningen att även om antal ärenden kring byte av bostad kan öka, så gör den enklare handläggningen att de administrativa kostnaderna inte kan förväntas öka.

Eftersom det inte finns uppgifter kring hur ofta personer som beviljats bostadsanpassningsbidrag flyttar utgår den här delen av den ekonomiska konsekvensbeskrivningen från tre antaganden.

Enligt Statistiska Centralbyrån² börjar de flesta att stabilisera sig på bostadsmarknaden åren efter 30-årsåldern, då de flesta har avslutat sina studier och bildat familj. I åldersgruppen 20–29 flyttar personer i genomsnitt fyra gånger och oftare längre sträckor. Personer med funktionsnedsättning är mer begränsade i sitt val av temporär bostad då de inte har samma möjlighet att beviljas bostadsanpassningsbidrag om de hyr i andra hand. I sådant fall krävs nämligen att anpassningsåtgärden är skäligen med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är. I högre åldrar flyttar personer allt mer sällan. Därför är det första antagandet att

² Statistiska Centralbyrån, *Inrikes flyttning 2013: Var åttonde person flyttade under 2013*, <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Var-attonde-person-flyttade-under-2013/> hämtat 2017-06-16.

- De som har beviljats bostadsanpassningsbidrag och kommer att söka om nytt bostadsanpassningsbidrag är äldre än 35 år och yngre än 70 år.

I åldersgruppen 35–70 år flyttar ungefär 375 000 personer per år. I samma åldersgrupp är det ca 0,2 procent som beviljas bostadsanpassningsbidrag, d.v.s. 750 personer. Andelen personer som beviljats bostadsanpassningsbidrag och som flyttar och ansöker om bostadsanpassningsbidrag på nytt är färre än andelen som flyttar i samma åldersgrupp av befolkningen i stort. Det beror på att det är krångligare och att det kan upplevas som stor osäkerhet att ansöka om bostadsanpassningsbidrag och vänta under handläggningstiden och vidare. Personer med funktionsnedsättning har också ofta sämre ekonomi, och därför färre alternativ på bostadsmarknaden. Även brist på tillgängliga bostäder minskar antalet boendalternativ för personer med funktionsnedsättning. Därför är det andra antagandet att

- Andelen personer som beviljats bostadsanpassningsbidrag och ämnar söka bostadsanpassningsbidrag på nytt är endast en fjärdedel av gruppen i samma åldersgrupp som flyttar av befolkningen i stort, d.v.s. 188 personer.

Vid en flytt är det rimligt att anta att personen som flyttar väljer en bostad som är så långt som möjligt funktionell för vederbörande. Därefter kan det ändå återstå visst behov av anpassningar för att bostaden ska vara ändamålsenlig. En person som mottagit bostadsanpassningsbidrag äger den bostadsanpassningsåtgärd som finansierats med bidraget. Flera av de bostadsanpassningsåtgärder som t.ex. en toalett med spol- och torkfunktion, ett höj- och sänkbart kök och stödhandtag och ledstänger är ofta flyttbara anordningar. Vid en flytt kan det därför i vissa fall vara möjligt att ta med särskild utrustning. Genomsnittskostnaden för en ansökan om bostadsanpassningsbidrag efter flytt bör därför vara lägre än genomsnittskostnaden för bostadsanpassningsbidrag till sökande i åldersgruppen 35–70 år, då vissa anordningar redan finns i sökandes ägo. Därför är det tredje antagandet att

- Genomsnittskostnaden blir hälften av genomsnittskostnaden för bostadsanpassningsbidrag för första gången i åldersgruppen yngre än 70 år, d.v.s. 12 000 kronor.

Utifrån ovan anförda antaganden är regeringens bedömning att kostnaden inte överstiger 2 250 000 kronor per år. Boverkets bedömning är att man inte ska överskatta de ekonomiska konsekvenserna. I verkets ekonomiska konsekvensanalys av samma förslag beskrivs kostnadsökningen som marginell.

Sammanfattning

Den förenklade administrationen kring ärendehantering av bostadsanpassningsbidrag (inklusive bidrag för reparationer och bidrag för återställning), ger kommunerna en möjlighet att effektivisera ärendehantering och därmed möjlighet att sänka kostnaderna för administrationen kring bostadsanpassningsbidrag.

Förslaget innebär även förändringar i bidragsutdelningen, vilket till viss del medför en omfördelning av kostnader inom kommunen. Omfördelningen innebär dock att medel som idag beviljas som bidrag till en enskild person, istället kommer att användas för att investera för ökad tillgänglighet för fler. Det mervärde som investeringarna ger gör att investeringskostnaderna inte direkt kan jämföras med kostnaderna för bidraget.

De kostnadsökningar som har beräknats utifrån de antaganden som gjorts, bedöms inrymmas i de kostnadsbesparingar som anges. Regeringen gör därför den sammantagna bedömningen att lagförslaget inte kommer medföra ökade kostnader för kommunerna och kommunerna ska därför inte kompenseras.

7.3 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Regeringens förslag till ny lag om bostadsanpassningsbidrag är mer detaljerad än den gällande lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. Det kan betraktas som en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Denna inskränkning ska vägas mot möjligheten för kommunerna att öka effektiviteten vid handläggningen av ärenden om bostadsanpassningsbidrag genom en mer tydlig lagstiftning på området. Det är även rimligt att anta att en mer tydlig lagstiftning ökar förutsättningarna för en mer rättssäker ärendehantering.

Regeringens lagförslag innehåller flera delar som ger kommunerna ökade möjligheter att utforma sina verksamheter kring bostadsanpassningsbidrag på det vis de finner lämpligt, genom att ge lagstöd för återanvändning av installationer, bostadsanpassningsbidrag i form av åtagande för kommunen att låta utföra åtgärden m.m. om kommunerna så önskar.

Regeringen gör därför bedömningen att förslaget är proportionerligt och godtagbart.

7.4 Övriga konsekvenser

Syftet med den nya lagen är att skapa ett tydligare och ett mer förutsebart regelverk för de som ska tillämpa reglerna och de som ansöker om bidrag. Förslagen innebär i huvudsak en kodifiering av rådande praxis och bedöms därför inte leda till ökat antal överklaganden. Regeringen bedömer därför att förslagen inte medför någon ökad arbetsbelastning för domstolarna.

Regeringen bedömer att förslaget saknar koppling till EU-rätten. Förslaget bedöms inte medföra några konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning eller möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om bostadsanpassningsbidrag

Lagen är ny. Allmänna överväganden angående behovet av en ny lag finns i avsnitt 5.1. I princip samtliga bestämmelser i lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. (nedan kallad den äldre lagen) har förts över till den nya lagen. Ett antal nya bestämmelser har tillkommit. Vissa av paragraferna är utformade i överensstämmelse med motsvarande bestämmelser i den äldre lagen, eller skiljer sig från dessa bestämmelser enbart i språkligt eller redaktionellt hänseende. I vissa paragrafer har det gjorts förtydliganden i förhållande till den äldre lagen.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag har till ändamål att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende.

Paragrafen motsvarar med en språklig ändring 1 § den äldre lagen.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s.10 f. och s. 29.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

2 § Kommunerna ansvarar för bidrag enligt denna lag.

Paragrafen motsvarar med språkliga ändringar 2 § den äldre lagen. Kommunen ansvarar för att handlägga och fatta beslut i ärenden om bidrag som regleras i lagen. Sådana ärenden kan avse ansökan om bostadsanpassningsbidrag, bidrag till reparationer, besiktning och underhåll eller återställningsbidrag men också återbetalning av bidrag, se 5, 11, 12 och 21 §§.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 10 f. och s. 29.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Bostadsanpassningsbidrag

Bidragstagare

3 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skäligen med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.

Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden.

Paragrafens *första stycke första mening* innebär en ändring i förhållande till 4 § första meningen den äldre lagen. Den som kan ansöka om bostadsanpassningsbidrag är en person med funktionsnedsättning, till skillnad från den äldre lagen där ansökan om bostadsanpassningsbidrag endast kunde göras av ägaren till bostaden eller den som innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt. Den nu gjorda ändringen innebär att personen med funktionsnedsättning är sökande och således part i ärendet. Det är denne som kan komma överens med kommunen om i vilken form bostadsanpassningsbidraget ska lämnas, se 16 §. Personen med funktionsnedsättning kan även i vissa fall överlåta rätten till bostadsanpassningsbidraget till den som äger bostadshuset. I sådant fall blir ägaren bidragstagare, se 4 §.

I det fall någon annan än personen med funktionsnedsättning äger bostaden eller innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt kan bostadsanpassningsbidrag endast lämnas om ägaren eller nyttjanderättshavaren lämnar sitt medgivande och i vissa fall utfäster sig att inte kräva ersättning av sökanden för återställning av bostaden, se 10 §.

Paragrafens *första stycke andra mening* motsvarar 4 § andra meningen den äldre lagen. Det kan vara motiverat att vidta enklare, mindre kostsamma anpassningsåtgärder även om upplåtelsen är kortvarig, medan det för mer omfattande och kostsamma åtgärder bör krävas att upplåtelsen är säkrad för lång tid framöver, se prop. 1992/93:58 s. 16.

Andra stycket motsvarar med en språklig ändring 5 § den äldre lagen. Bestämmelsen ska läsas ihop med första stycket. Även i denna situation är det personen med funktionsnedsättning som kan ansöka om bostadsanpassningsbidrag. I förekommande fall krävs medgivande från ägaren och eventuella nyttjanderättshavare för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas, se 10 §. Bestämmelsen avser bl.a. situationen där barn med funktionsnedsättning bor växelvis hos sina föräldrar eller vuxna med funktionsnedsättning vistas i sina föräldrars eller barns hem utan att stadigvarande bo där. Något krav på släktskap ställs dock inte.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 14 f. och s. 30.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

4 § Ägare av ett flerbostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet som innehas med hyres- eller bostadsrätt, om sökanden och ägaren är överens om det. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassningsbidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket och att ägaren åtar sig att låta utföra nödvändiga åtgärder.

Paragrafen saknar motsvarighet i den äldre lagen.

Ett övertagande av rätten till bostadsanpassningsbidrag kan bli aktuellt efter det att sökanden beviljats bidrag i form av kontantbidrag men innan beloppet har betalats ut till sökanden. Om en ägare till ett flerbostadshus övertar rätten till bostadsanpassningsbidrag för åtgärder i anslutning till en lägenhet, innebär det att äganderätten till anpassningen tillfaller ägaren. Bestämmelsen ger ägaren möjlighet att utnyttja kontantbidraget

och göra egna tilläggsarbeten i samband med genomförandet. En förut-sättning är att de behov som personen med funktionsnedsättning har tillgodoses. Övertagande kan ske av bidrag som avser åtgärder i an-slutning till en lägenhet, dvs. i allmänna utrymmen inom- eller utomhus så som trapphus, tvättstugor och entréer.

Efter färdigställandet ansöker ägaren om utbetalning, det är då ägaren och inte personen med funktionsnedsättning som är part gentemot kommunen. Krav på återbetalning kan riktas mot ägaren i vissa fall, se författningskommentaren till 21 §.

Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Åtgärder som bostadsanpassningsbidrag lämnas för

5 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden. Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av landstinget eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30).

Första stycket och andra stycket första meningen motsvarar med språkliga ändringar delvis 6 § den äldre lagen. Bidrag ska kunna lämnas för att anpassa de fasta funktionerna, det vill säga själva byggnaden där bostaden är belägen, marken i anslutning till byggnaden och sådan anordning eller inredning som kan anses tillhöra byggnaden eller marken. Det läggs till att bidrag ska kunna lämnas för att komplettera dessa fasta funktioner, även om kompletteringen inte fastmonteras.

I likhet med vad som gällde enligt den äldre lagen ska bidragsberättigade åtgärder t.ex. kunna vara tillbyggnader, breddning av passager, rivning och flyttning av väggar, installation av hiss, dörr-automatik eller höj- och sänkbar inredning, byte av badkar mot dusch, höjning av altan i nivå med bostadens ingång eller borttagande av trösklar.

För att en åtgärd ska kunna vara en bidragsberättigad komplettering av bostadens fasta funktioner krävs inte att en anordning eller inredning monteras fast. Det måste dock finnas en tydlig fysisk och funktionell koppling till byggnaden, marken i anslutning till denna eller till an-ordning eller inredning som kan anses tillhöra byggnaden eller marken. Exempel på kompletteringar med sådan tydlig koppling kan vara stöd-handtag, tröskelkilar och handsändare till dörrautomatik. Lösa inventarier som möbler och normal belysning kan dock inte finansieras med bostads-anpassningsbidrag. Detsamma gäller vissa hjälpmedel som inte har någon direkt koppling till bostaden, t.ex. elrullstolar och så kallade trapp-klättrare.

Bostadsanpassningsbidrag lämnas endast om sökta åtgärder är nöd-vändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för personen med funk-tionsnedsättning. Det ska finnas en klar koppling mellan funktions-nedsättningen och de åtgärder som bidrag söks för. Åtgärderna ska kunna bedömas som nödvändiga med hänsyn till funktionsnedsättningen och således tillgodoses de behov personen har på grund av funktions-nedsättningen. I kravet på att åtgärden ska vara nödvändig ligger att om

behovet kan tillgodoses genom olika typer av anpassningar, ska det billigaste och minst omfattande alternativet väljas. Om bidrag t.ex. söks för en tillbyggnad med ett nytt, större hygienrum kan ansökan avslås om behovet kan tillgodoses genom att det befintliga hygienrummet utökas inom huskroppen. I så fall kan bidrag lämnas för denna mindre omfattande anpassning. Om bidrag söks för en tillbyggnad med ett sovrum kan ansökan avslås om bostaden har för få sovrum sett till antalet boende även om behovet av ett eget sovrum i och för sig är styrkt. Kommunen ska i sin prövning i rimlig utsträckning ta hänsyn till att anpassningen utformas så att bostaden kan användas av övriga hushållsmedlemmar och andra som regelbundet hjälper personen med funktionsnedsättning i bostaden.

Begreppet ändamålsenlig bostad ska läsas mot bakgrund av lagens syfte, dvs. att personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. Personer med funktionsnedsättning ska så långt som möjligt kunna använda sin bostad som alla andra och självständigt kunna tillgodose sina grundläggande och vardagliga behov så som att sköta sin personliga hygien, sova och vila, laga och äta mat, tvätta, umgås med andra och i förekommande fall se efter sina barn. I dessa behov innefattas att kunna förflytta sig inom bostaden, in i och ut ur bostaden samt att kunna ta sig ut på och in från balkonger eller uteplatser i direkt anslutning till bostaden.

Vad som i övrigt krävs för att bostaden ska vara ändamålsenlig får bedömas från fall till fall. Det beror bl.a. på funktionsnedsättningen, och de behov den medför, och om ansökan gäller ett barn eller en förälder. I en del fall kan det t.ex. vara aktuellt att lämna bostadsanpassningsbidrag för att göra ett garage tillgängligt.

Andra stycket andra meningen saknar motsvarighet i den äldre lagen. I bestämmelsen förtydligas att bostadsanpassningsbidrag inte ska lämnas om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel från landstinget eller kommunen. Skyldigheten för landsting och kommuner att erbjuda hjälpmedel regleras i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Denna lag ger inte enskilda någon rätt till hjälpmedel och anger inte heller vilka hjälpmedel som ska finnas att tillgå hos sjukvårdshuvudmannen. Det kan därför variera över landet vilka hjälpmedel som erbjuds och möjligheten att få bostadsanpassningsbidrag för en och samma åtgärd kan skifta mellan olika kommuner. Enbart i de fall det står klart att den sökande har möjlighet att få sitt anpassningsbehov tillgodosett genom hjälpmedel från sjukvårdshuvudmannen kan kommunen vägra bostadsanpassningsbidrag med stöd av denna bestämmelse.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 17–18 och s. 31.

Övervägandena finns i avsnitt 5.4 och 5.5.

6 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte för åtgärder i sådana bostäder som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) och i 9 § 8 och 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i den äldre lagen, innebär att bidrag inte ska beviljas för att anpassa vissa boenden som kommunerna till-

handahåller. De bostäder som avses är särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd (5 kap. 5 § andra stycket socialtjänstlagen [2001:453]) samt bostäder med särskild service för människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring (5 kap. 7 § tredje stycket socialtjänstlagen). Vidare lämnas inte bidrag för anpassning av boende enligt 9 § 8 och 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Det som avses är boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet, samt bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.

Det saknar betydelse hur boendet är utformat, t.ex. om det rör sig om en gruppboende eller om den beviljade bostaden är en lägenhet i ett vanligt hyreshus. Avgörande är att bostaden beviljats efter en särskild biståndsprövning enligt socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Det görs ingen skillnad mellan de anpassningsbehov som förelegat vid inflyttningen och senare uppkomna behov beroende på nya funktionsnedsättningar. Det får då i stället övervägas om bostaden ska anpassas genom vårdgivarens försorg, genom bistånd enligt socialtjänstlagen eller om personen bör flytta till ett annat särskilt boende som kan tillgodose de nya behoven.

Av 11 § framgår att bidrag till reparationer inte lämnas om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av äldre bestämmelser i sådan bostad som avses i 6 §.

Övervägandena finns i avsnitt 5.7.

7 § Vid tillämpningen av bestämmelserna i 5 § ska utöver sedvanliga bostadsfunktioner även beaktas behovet av

1. åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för sökanden, om behovet inte skäligen bör tillgodoses på annat sätt, och

2. åtgärder som gör det möjligt för sökanden att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden.

I paragrafen preciseras vissa särskilda behov som ska beaktas vid bidragsbedömningen enligt 5 §.

Punkten 1 motsvarar med språkliga ändringar 7 § 1 den äldre lagen.

Punkten 2 motsvarar med språkliga ändringar 7 § 2 den äldre lagen. Bestämmelsen tar syfte på de fall sökanden har en sådan funktionsnedsättning att bostaden utgör den fysiska ramen för praktiskt taget alla aktiviteter. Det kan t.ex. handla om åtgärder för att kunna fortsätta med en hobbyverksamhet som sökanden utövade innan funktionsnedsättningen uppstod. I tidigare förarbeten anges vävning och modellsnickeri som exempel på hobbyverksamhet som kan berättiga till bidrag. I bedömningen ingår att ta ställning till om behovet kan tillgodoses utan eller med enklare anpassningsåtgärder alternativt med hjälpmedel som erbjuds av landstinget eller kommunen, se 5 §.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1981/82:126 s. 7 och prop. 1992/93:58 s. 31.

Övervägandena finns i avsnitt 5.6.

8 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna behöver utföras av följande orsaker:

1. byggnadstekniska brister,
2. eftersatt underhåll,
3. avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, eller
4. avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Första stycket 4 tillämpas endast när ansökan gäller

1. ett en- eller tvåbostadshus som sökanden har låtit uppföra eller låtit utföra ändringar av,
2. en lägenhet som innehas med bostadsrätt och som sökanden har låtit utföra ändringar i, eller
3. en ägarlägenhetsfastighet som sökanden har låtit utföra ändringar i.

Paragrafen motsvarar delvis 6 § andra stycket den äldre lagen men begreppet ”väsentligen andra orsaker” tas bort. I stället förtydligas i vilka situationer som bostadsanpassningsbidrag inte lämnas eftersom åtgärden behöver göras på grund av brister i bostaden. Uppräkningen är uttömmande och en kodifiering av nuvarande praxis. Om en person med funktionsnedsättning har behov av en anpassningsåtgärd men behovet beror på andra brister i boendet, t.ex. trångboddhet, får en bedömning göras om åtgärden är nödvändig på grund av funktionsnedsättningen eller inte, se 5 § den förslagna lagen.

Med byggnadstekniska brister i *första stycket punkten 1* avses brister i byggnadens konstruktion och byggmaterial samt fel i utförandet som får till följd att byggnaden avviker från vad som kan anses vara ett normalt utförande.

Av *punkten 2* följer att bostadsanpassningsbidrag kan lämnas för vissa underhållsbehov. Bidrag ska dock nekas i de fall den sökta åtgärden innebär att ett eftersatt underhåll åtgärdas. Hela och fungerande funktioner, även om de är omoderna och avviker från hur moderna bostäder utrustas, ska inte medföra att sökanden går miste om bostadsanpassningsbidrag.

Av *punkten 3* framgår att bostadsanpassningsbidrag inte ska lämnas för åtgärder som skulle kompensera för en total avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner. Med grundläggande bostadsfunktioner avses funktioner som i dag förväntas finnas i alla bostäder. Vägledning kan tas av 12 kap. 18 a § sjätte och sjunde styckena jordabalken där det anges under vilka förutsättningar en bostadslägenhet ska anses ha lägsta godtagbara standard. I bestämmelsen anges bl.a. att det i lägenheter ska finnas anordning för uppvärmning, tillgång till varmt och kallt vatten samt för avlopp för spillvatten. Vidare ska det finnas anordning för personlig hygien – omfattande toalett och tvättställ samt badkar eller dusch – och anordning för matlagning – omfattande spis, diskho, kylskåp, förvaringsutrymmen och avställningsytor – samt anordning för hushållstvätt inom fastigheten eller inom rimligt avstånd

från den. Bestämmelsen avser hyreslägenheter men är i detta sammanhang relevant för alla boendeformer.

Bostadsanpassningsbidrag ska t.ex. inte beviljas för installation av badkar eller dusch i en bostad där sådana hygienfunktioner saknas. Bidrag ska inte heller beviljas för höj- och sänkbar köksinredning om köket helt saknar förvaringsutrymmen och avställningsytor. Om sökanden själv väljer att bekosta sådana utrymmen och ytor ska bidrag dock kunna lämnas för merkostnaden för att göra denna inredning höj- och sänkbar.

Bidrag ska inte heller lämnas om ansökan avser byte eller förbättring av en befintlig grundläggande bostadsfunktion som är så bristfällig att den markant avviker från vad som kan anses normalt för en bostad. Avvikelsen ska påverka nyttan av funktionen. Bidrag ska inte nekas för t.ex. höj- och sänkbar köksinredning enbart på den grunden att den befintliga köksinredningen är mycket gammal. Inte heller ska bidrag för att inreda en duschplats på entréplanet nekas bara för att den duschplats eller det badkar som finns är i källaren. I stället får bedömas hur hygienfunktionen i källaren är inredd.

Första stycket punkten 4 och andra stycket innebär en förändring i förhållande till nuvarande praxis. Har behovet av en viss åtgärd uppkommit på grund av att bygglagstiftningen inte har följts ska bostadsanpassningsbidrag, till skillnad från vad som gäller i dag, kunna nekas endast i särskilt utpekade fall. Bidrag kan nekas om det är sökanden som i egenskap av byggherre har avvikit från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Hyresgäster ska inte nekas bostadsanpassningsbidrag på den grunden att nuvarande eller tidigare ägare inte har följt bygglagstiftningen. Inte heller sökande som äger ett en- eller tvåbostadshus eller är bostadsrättsinnehavare ska gå miste om bidrag om det är en tidigare ägare respektive bostadsrättsinnehavare som avvikit från bygglagstiftningen. Bostadsrättsinnehavare kan ha rätt till bostadsanpassningsbidrag för åtgärder i anslutning till bostaden även om nuvarande eller tidigare fastighetsägare inte har följt bygglagstiftningen.

Med ägarlägenhetsfastighet avses en tredimensionell fastighet som inte är avsedd att rymma annat än en enda bostadslägenhet, se 1 kap. 1 a § jordabalken. Äganderätten till en ägarlägenhetsfastighet kan jämföras med att vara ägare till en fastighet med ett en- eller tvåbostadshus. Har sökanden låtit utföra ändringar i en ägarlägenhetsfastighet och avvikit från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, ska denne inte kunna få bostadsanpassningsbidrag.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 21–22 och s. 32–33 och prop. 1999/2000:79 s. 71–72 och s. 136.

Övervägandena finns i avsnitt 5.8.

9 § Efter ett byte av bostad lämnas inte bostadsanpassningsbidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, planlösning, antal våningsplan eller andra nivåkillnader är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen.

Är den nya bostaden ett en- eller tvåbostadshus som sökanden låtit uppföra, lämnas bidrag endast för sådan anordning eller inredning som

normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte för hiss.

Bestämmelserna i första och andra styckena ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som var nödvändiga vid bytet av bostad.

Paragrafen motsvarar delvis 8 och 9 §§ den äldre lagen.

I *första stycket* regleras situationen då sökanden bytt bostad och den nya bostaden är uppförd av någon annan än sökanden. Bostadsanpassningsbidrag ska i sådana fall inte lämnas för åtgärder som krävs för att kompensera brister i form av storlek, planlösning, antal våningsplan eller andra nivåskillnader som gör att bostaden är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen.

När det gäller bostadens storlek ska bidrag normalt inte lämnas för en tillbyggnad. Bidrag ska dock kunna lämnas för t.ex. ett enklare förråd för rullstol eller andra viktiga hjälpmedel. Det ska även vara möjligt att få bidrag för att göra ett befintligt garage större.

Vad gäller bostadens planlösning kan bidrag lämnas för en mindre omdisponering, t.ex. att ta bort, flytta eller sätta upp en enstaka vägg.

En bostad som kräver att en hiss installeras mellan ett flertal våningsplan för att den ska bli tillgänglig för personen med funktionsnedsättning får anses som uppenbart olämplig. I ett sådant fall bör bidrag inte beviljas för någon del av en hissinstallation. Det bör dock inte vara uteslutet att bevilja bostadsanpassningsbidrag för mindre omfattande hissinstallationer, exempelvis i flerbostadshus där det första våningsplanet ligger en halvtrappa upp.

Bidrag ska vidare kunna lämnas för att enkelt kompensera nivåskillnader, t.ex. för att ta bort trösklar och för att göra en altan tillgänglig inifrån bostaden. En mindre ramp vid entrén till ett flerbostadshus liksom en hiss eller en mindre ramp vid entrén till ett en- eller tvåbostadshus ska också kunna installeras med stöd av bostadsanpassningsbidrag. Om det krävs mer omfattande åtgärder för att nå en bostad på en svårt kuperad tomt bör bidrag inte lämnas, en sådan bostad får anses vara uppenbart olämplig.

Det krävs att en brist i sig är sådan att den gör bostaden uppenbart olämplig. Om ansökan avser olika åtgärder som ska kompensera flera mindre brister rörande storlek, planlösning eller vissa nivåskillnader, ska bidrag kunna beviljas för samtliga åtgärder.

Det ska inte göras någon helhetsbedömning av bostadens lämplighet utan prövningen ska begränsas till de anpassningsåtgärder som ansökan omfattar. Om t.ex. en person som har flyttat till en lägenhet på fjärde våningen i ett flerbostadshus ansöker om bidrag för hiss till fjärde våningsplanet och en höj- och sänkbar köksinredning, kan bidrag beviljas för köksinredningen men inte för hissen.

Andra stycket reglerar situationen då sökanden låtit uppföra ett en- eller tvåbostadshus. Om ansökan avser åtgärder i en annan boendeform eller ett nybyggt en- eller tvåbostadshus där sökanden själv inte varit byggherre ska prövningen göras mot bestämmelserna i första stycket. Bestämmelserna i andra stycket innebär i stora delar ett lagfästade av nuvarande praxis. Anordning eller inredning som brukar väljas oavsett om någon boende har en funktionsnedsättning eller inte, t.ex. skjutdörrar, inbyggnadsugn och dörrautomatik vid garageportar, bör inte berättiga till

bidrag. Bidrag kan däremot lämnas för t.ex. specialtoaletter, stomiskåp, höj- och sänkbar inredning samt dörrautomatik vid entré- och altandörrar. Kostnader för t.ex. hårdgörning av mark eller extra byggnadsarea bör inte vara bidragsberättigande.

Andra styckets andra mening saknar motsvarighet i den äldre lagen. Att bostadsanpassningsbidrag inte lämnas för hiss i ett hus som sökanden själv låtit uppföra är ett lagfästade av nuvarande praxis.

Tredje stycket saknar motsvarighet i den äldre lagen. Villkoren i första och andra styckena ska inte tillämpas i fråga om åtgärder som beror på anpassningsbehov som uppkommit efter bostadsbytet. Om behovet av anpassningsåtgärder är detsamma vid bytet och ett senare ansökningsfall är villkoren dock tillämpliga.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 18–19 och s. 32 och prop. 1999/2000:79 s. 69 f. och s. 136.

Övervägandena finns i avsnitt 5.9.

Medgivande

10 § *Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen eller tomt i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om*

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, nyttjanderättshavare har medgett att anpassningsåtgärderna får vidtas, och

2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller nyttjanderättshavare för att återställa anpassningsåtgärderna.

Medgivande och utfästelse enligt första stycket behöver inte inhämtas av upplåtare av tomrätt.

Paragrafen saknar motsvarighet i den äldre lagen. I de fall sökanden innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt så som t.ex. arrende, äger sökanden inte bostaden. Medgivande måste i sådana fall inhämtas från den som äger bostaden, gemensamma utrymmen eller tomt i anslutning till bostaden, vanligtvis en hyresvärd eller en bostadsrättsförening. Även i de fall bostaden finns i ett en- eller tvåbostadshus eller i en ägarlägenhetsfastighet (jfr 1 kap. 1 a § jordabalken) som sökanden inte äger, krävs medgivande från ägaren för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas. Skälet är att bostadsanpassningsbidrag beviljas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad, se 5 §. Den som innehar bostaden med äganderätt har ett civilrättsligt skydd mot ingrepp i egendomen. Exempelvis följer det av regler i jordabalken och bostadsrättslagen (1991:614) att medgivande krävs för att en åtgärd ska kunna vidtas i en hyres- eller bostadsrätt. Av tydlighetsskäl anges i *första stycket punkten 1* att bostadsanpassningsbidrag inte kan beviljas utan medgivande från samtliga ägare.

Bostadsanpassningsbidrag kan också beviljas för anpassning av en bostad som innehas med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt men där någon annan än sökanden innehar nyttjanderätten. Även nyttjanderättshavaren har civilrättsligt skydd mot ingrepp i egendomen.

För att förtydliga detta anges i punkten 1 att även medgivande från eventuella nyttjanderättshavare är en förutsättning för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna beviljas. Begreppet ”nyttjanderättshavare” används för att utesluta andra rättighetshavare som exempelvis servituts- och ledningsrättshavare.

I vissa fall kan gemensamma utrymmen i ett flerbostadshus ha en ägare och bostäderna i huset ha en annan ägare. I hus med ägarlägenhetsfastigheter ägs t.ex. varje lägenhet av en fastighetsägare men de gemensamma utrymmena kan vara en gemensamhetsanläggning som ägs av alla deltagande fastighetsägare. I dessa fall avses med begreppet ”ägare” samtliga fastighetsägare, medgivande krävs således från samtliga fastighetsägare för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas för en anpassningsåtgärd i ett gemensamt utrymme i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

Vidare krävs enligt *första stycket punkten 2* att samtliga ägare utfäster sig att inte kräva ersättning av den som fått anpassningen beviljad eller av nyttjanderättshavare. Sökanden eller exempelvis dennes anhörige som är nyttjanderättshavare ska inte behöva utge ersättning för återställning vid en flytt eller i annat fall som kan krävas av en hyresgäst eller bostadsrättsinnehavare enligt jordabalken och bostadsrättslagen. Ägare kan i stället enligt 12 § ha möjlighet att ansöka om bidrag för återställning av tidigare utförda anpassningsåtgärder.

Av *andra stycket* följer att medgivande och utfästelse att inte kräva ersättning inte behöver inhämtas från ägare som upplåter tomträtt, detta bedöms inte vara nödvändigt med hänsyn till den starka rättsställning som innehavaren av tomträten har.

Bestämmelserna om medgivande och utfästelse att inte kräva ersättning är tillämpliga även i de fall personen med funktionsnedsättning ansöker om bostadsanpassningsbidrag enligt 3 § andra stycket för anpassningar av en bostad som denne vistas i regelbundet.

Det är sökanden som ska visa att förutsättningarna för att få bostadsanpassningsbidrag är uppfyllda. Det åligger därför i första hand sökanden att inhämta medgivande och i förekommande fall utfästelse från ägaren att inte kräva ersättning. Detta hindrar inte att sökanden ger kommunen fullmakt att inhämta dessa uppgifter.

Övervägandena finns i avsnitt 5.10.

Bidrag till reparationer

11 § Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser om

- 1. anordningen eller inredningen är av tekniskt slag, eller*
- 2. anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.*

I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation.

Bidrag lämnas inte om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till enligt 4 §. Bidrag lämnas inte heller om

anordningen eller inredningen har installerats med stöd av äldre bestämmelser i sådan bostad som avses i 6 §.

Första stycket motsvaras delvis av 7 § 3 den äldre lagen men förtydliganden görs i punkterna 1 och 2.

Reparationer kan enligt *första stycket punkten 1* beviljas för anordning eller inredning av tekniskt slag. Hit hör t.ex. hissar, dörrautomatik, spisvakter, anordning för att göra inredning höj- och sänkbar, toalettstolar med spol- och torkfunktion eller anordning som kompletterar befintliga toalettstolar med dessa funktioner.

Bestämmelsen i *första stycket punkten 2* gäller även anordningar och inredningar som inte är av tekniskt slag.

Om det inte är möjligt eller kostnadseffektivt att reparera anordningen eller inredningen ska bidrag kunna lämnas för att byta ut den mot en ny. Kommunen bör då fatta ett nytt beslut efter en prövning av om förutsättningarna för bidrag enligt 5 § är uppfyllda. Om bidrag till reparationskostnader söks av en annan person än den som ursprungligen beviljats bostandsanpassningsbidrag för åtgärden ska kommunen göra en ny prövning enligt 5 §.

Bestämmelsen i *andra stycket* saknar motsvarighet i den äldre lagen. Bidrag kan även lämnas för besiktning och annat underhåll än reparation. I första hand avses sådana anordningar och inredningar av tekniskt slag som kräver fortlöpande tillsyn och underhåll för att funktion och säkerhet ska tillgodoses.

I enlighet med nuvarande praxis ska bidrag inte beviljas för åtgärder som tillverkaren eller säljaren är ansvarig för enligt lag eller avtal. Bidrag ska inte heller lämnas för reparationskostnader till den del dessa täcks av en försäkring, se författningskommentaren till 20 §.

Tredje stycket saknar motsvarighet i den äldre lagen. Om en ägare övertagit sökandens rätt till bidrag och utfört anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet i ett bostadshus, har ägaren inte rätt till bidrag för reparation, besiktning eller annat underhåll. Bidrag lämnas inte heller om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av äldre bestämmelser i sådan bostad som avses i 6 §, se även författningskommentaren till den paragrafen.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 20–21 och s. 31.

Övervägandena finns i avsnitt 5.11.

Bidrag till återställning av anpassade bostäder

12 § Ägare av bostadshus har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts

1. i eller i anslutning till en lägenhet som innehas med hyresrätt eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut,

2. i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt i ett flerbostadshus, eller

3. i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

Paragrafen motsvaras delvis av 11 § den äldre lagen. Förbehållet i 11 § 2 den äldre lagen att återställningsbidrag bara ges till vissa anordningar utanför en bostadsrättslägenhet tas bort.

Med återställning av anpassningsåtgärder avses borttagande av en anordning. Även t.ex. återställande av tidigare flyttad eller borttagen vägg, flytt av dörröppning eller liknande omfattas, dvs. åtgärder som det kan finnas behov av att genomföra för att återställa platsen till hur det såg ut innan det att anpassningsåtgärden vidtogs. Bidrag kan även lämnas för kostnader för att spackla, måla, sätta tillbaka handledare, transportera bort anordningen och liknande. Ett normalskick ska uppnås med återställningen (se även prop. 1984/85:142 s. 32). Vad som är normalskick får avgöras i det enskilda fallet men bidrag ska enligt 16 § beviljas för skäliga kostnader. Om t.ex. en anpassningsåtgärd tidigare krävt att en vägg med exklusivt kakel fått tas ned bör återställningsbidraget omfatta kostnaden för en vägg beklädd med kakel av normalt slag.

Liksom tidigare lämnas inte återställningsbidrag för vidtagna åtgärder i exempelvis en- eller tvåbostadshus som inte hyrs ut eller inne i bostadsrättslägenheter. Återställningsbidrag lämnas inte heller för vidtagna åtgärder inne på ägarlägenhetsfastigheter.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 20 och s. 33. Övervägandena finns i avsnitt 5.12.

13 § Återställningsbidrag lämnas under förutsättning att

1. återställningen avser en åtgärd som har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser, och

2. anpassningsåtgärden på grund av ändrade förhållanden inte längre utnyttjas för sitt ändamål och åtgärden är till nackdel för andra boende.

Återställningsbidrag lämnas inte om anpassningsåtgärderna har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett flerbostadshus har övertagit rätten till enligt 4 §.

Första stycket motsvarar i huvudsak 12 § den äldre lagen.

Andra stycket saknar motsvarighet i den äldre lagen. Om en ägare övertagit sökandens rätt till bidrag och utfört anpassningsåtgärder i anslutning till en lägenhet i ett bostadshus, har ägaren inte rätt till återställningsbidrag.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 20 och s. 34. Övervägandena finns i avsnitt 5.12.

14 § Återställningsbidrag lämnas endast till den som äger en lägenhet som innehas med hyresrätt om

1. ägaren har gett kommunen rätt att anvisa den anpassade lägenheten till bostadssökande när den blir ledig, och

2. kommunen, när lägenheten blev ledig, inte kunde anvisa den till någon annan person med funktionsnedsättning.

Paragrafen motsvarar med språkliga och redaktionella ändringar 13 § den äldre lagen.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 20 och s. 34. Övervägandena finns i avsnitt 5.12.

Övertagande av begagnad anordning

15 § En kommun får avtala om övertagande av en anordning som tidigare har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser och lämna ekonomiskt stöd för kostnader som kan uppstå i samband med ett sådant övertagande.

Paragrafen saknar motsvarighet i den äldre lagen. Syftet med paragrafen är att möjliggöra en verksamhet med återanvändning av begagnade anordningar inom ramen för bostadsanpassningsbidraget. I 16 § ges möjlighet att bevilja bostadsanpassningsbidrag genom ett överlämnande av en begagnad anordning. Det är upp till respektive kommun att bestämma vilka anordningar som kan bli aktuella för återanvändning, så länge dessa tidigare har finansierats med stöd av bostadsanpassningsbidrag.

Bestämmelsen medför inte en rätt för kommunen att villkora ett beslut om bostadsanpassningsbidrag med äganderättsförbehåll. Det frivilliga avtalet bygger på att parterna är överens om att en övergång av äganderätten ska ske. För att avtalet ska fullbordas krävs också att anordningen rent faktiskt överlämnas till kommunen. I de flesta fall borde avtal om övertagande slutas och fullbordas i samband med att behovet av en anpassning upphör. Inget hindrar dock att ett sådant avtal sluts tidigare.

Den som kommunen kan avtala med är den som äger anordningen, i vanliga fall sökanden eller i de fall rätten till bostadsanpassningsbidrag överlåtits enligt bestämmelserna i 4 §, ägaren av bostadshuset.

Kommunen ges möjlighet att täcka kostnader som kan uppstå i samband med övertagandet, exempelvis demontering, transporter och återställning. Denna ersättning är inget bidrag som förutsätter en särskild ansökan utan parterna får avtala om huruvida ersättning ska utgå till överlämnaren av anordningen och storleken på ersättningen.

Ett avtal om överlämnande är en civilrättslig handling, inte ett förvaltningsbeslut. Ett nekande av kommunen att emot en begagnad anordning eller av ersättning för kostnader i samband med ett övertagande kan därför inte överklagas.

Som framgår av 12–14 §§ kan ägare av bostadshus under vissa förutsättningar ha rätt till återställningsbidrag. Detta bidrag är avsett för kostnader bl.a. för att ta bort anordningar som tidigare finansierats genom bostadsanpassningsbidrag. Något krav på att kommunen i de fallen ska överta äganderätten till anordningar som tas bort finns inte. Som framgår av 12 § är det inte möjligt att få bidrag för återställning av anpassningsåtgärder som vidtagits exempelvis i en- eller tvåbostadshus som inte hyrs ut eller i bostadsrättslägenheter. Bestämmelsen om att kommunen får lämna ekonomiskt stöd ger däremot en avtalsmässig möjlighet att ersätta kostnader som kan uppstå i samband med ett övertagande, oavsett boendeform.

Övervägandena finns i avsnitt 5.13.

Bidragens storlek och utformning

16 § *Bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll enligt 11 § lämnas med ett belopp (kontantbidrag) som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna.*

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll lämnas som ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta, får bostadsanpassningsbidrag lämnas genom att en begagnad anordning överlämnas.

Första stycket motsvarar i huvudsak 14 § den äldre lagen. Tidigare gräns för återställningsbidrag (minst 5 000 kr) tas bort. Till skillnad från den äldre lagen innefattas inte bidrag till reparationer, besiktning och underhåll i begreppet bostadsanpassningsbidrag utan regleras som ett särskilt bidrag, se författningskommentaren till 12 §.

Andra och tredje styckena saknar motsvarighet i den äldre lagen. Om bidrag lämnas i form av ett åtagande för kommunen att låta utföra åtgärden innebär det att kommunen ansvarar för att anpassningsåtgärderna genomförs. Till skillnad från när kommunen vidtar åtgärder med stöd av en fullmakt från sökanden, agerar kommunen i dessa fall i eget namn gentemot entreprenörer. Om problem uppstår är det i första hand kommunen, inte entreprenören som utfört arbetet, som sökanden får vända sig till. Eftersom kommunen står som avtalspart gäller inte den lagstiftning som har till syfte att stärka konsumenters rättigheter, t.ex. konsumenttjänstlagen (1985:716). Om kommunen väljer att åta sig att utföra åtgärder kan lagen (2016:1145) om offentlig upphandling aktualiseras.

Möjligheten att bevilja bostadsanpassningsbidrag som ett åtagande att låta utföra åtgärderna är inte begränsat till vissa åtgärder eller ett visst maxbelopp. Det är upp till varje kommun att bestämma vilka anpassningsåtgärder som kan bli aktuella att låta kommunen ta hela ansvaret för.

Enligt tredje stycket kan bostadsanpassningsbidrag också lämnas i form av en begagnad anordning. Ett sådant beslut kan innebära att bidrag beviljas enbart på så sätt att sökanden får en begagnad anordning. Inget hindrar dock att olika alternativ eller kombinationer av bidrag kan förekomma i ett och samma bidragsärende. Exempelvis kan bostadsanpassningsbidrag beviljas med en begagnad anordning och ett kontantbidrag till installationskostnaden eller genom ett åtagande från kommunen att installera en begagnad anordning. Se även författningskommentaren till 15 §.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 21 f. och s. 34.

Övervägandena finns i avsnitt 5.14.

Handläggning av bidragsärenden

Ansökan

17 § Ansökan om bidrag lämnas in till den kommun där den bostad som avses med ansökan är belägen.

Paragrafen saknar motsvarighet i den äldre lagen.

Som anges i 23 § kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utfärda verkställighetsföreskrifter. Sådana föreskrifter kan t.ex. innehålla närmare bestämmelser om vilka uppgifter en ansökan om bidrag ska innehålla samt vilka handlingar som sökanden ska bifoga ansökan.

Övervägandena finns i avsnitt 5.15.

Beslut om bidrag

18 § I beslut om bidrag ska det anges vilka åtgärder bidraget avser. Om bidrag lämnas i form av kontantbidrag, ska även beloppet anges.

Om bidrag lämnas enligt 16 § andra eller tredje stycket, ska detta anges i beslutet.

Paragrafen saknar motsvarighet i den äldre lagen.

Bestämmelsen i *första stycket första meningen* omfattar alla bidrag som kan beviljas, dvs. bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll. I praktiken innebär bestämmelsen att beslut om bidrag ska vara skriftliga.

I *första stycket andra meningen* tydliggörs att bidragsbeloppet ska framgå av beslutet i de fall kontantbidrag beviljats. Av 20 § framgår att kontantbidrag betalas ut sedan de faktiska kostnaderna har redovisats. Det belopp som anges i beslutet är således ett maxbelopp, sökanden kan aldrig få ett högre belopp än de faktiska kostnaderna. För att undvika gynnande förvaltningsbeslut som inte kan ändras i de fall de faktiska kostnaderna understiger beviljat belopp, bör det i beslutet tydligt anges att beloppet är ett maxbelopp och att sökanden endast kan få ett belopp utbetalat som motsvarar de faktiska kostnaderna.

Av *andra stycket* följer att om kommunen åtar sig att låta utföra de beviljade åtgärderna eller om bostadsanpassningsbidrag lämnas genom ett överlämnande av en begagnad anordning, ska detta anges i beslutet.

Övervägandena finns i avsnitt 5.15.

Återkallelse av beslut

19 § Före utbetalningen av kontantbidrag eller verkställighet av bidrag som beviljats enligt 16 § andra eller tredje stycket får den kommun som har beviljat bidraget återkalla beslutet, om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre finns.

Paragrafen motsvarar delvis 15 § den äldre lagen. Det tydliggörs nu att bestämmelsen omfattar alla former av kontantbidrag, dvs. såväl bostadsanpassningsbidrag och återställningsbidrag som bidrag för reparationer,

besiktning och annat underhåll. Vidare läggs det till att kommunen kan, om bostadsanpassningsbidrag beviljats i form av ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna eller genom ett överlämnande av en begagnad anordning, återkalla beslutet om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre finns.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 34.

Övervägandena finns i avsnitt 5.16.

Utbetalning av kontantbidrag

20 § *Kontantbidrag betalas ut sedan de åtgärder som bidraget avser har utförts och de faktiska kostnaderna har redovisats.*

Paragrafen motsvarar i huvudsak 16 § den äldre lagen. Det tydliggörs nu att bestämmelsen omfattar alla former av kontantbidrag, dvs. såväl utbetalning av bostadsanpassningsbidrag och återställningsbidrag som av bidrag för reparationer, besiktning och annat underhåll. Det läggs till ett redovisningskrav, pengarna ska inte betalas ut förrän de faktiska kostnaderna för åtgärden har redovisats. Ett högre belopp än det som angetts i beslutet kan inte betalas ut, se även författningskommentaren till 18 §. Redovisningen kan bestå av t.ex. fakturaunderlag eller kvitton på utförda arbeten. Eftersom endast faktiska kostnader kan ersättas innebär det att en sökande inte kan få bidrag för kostnader till den del dessa täcks av annan ersättning, t.ex. försäkringsersättning eller ROT-avdrag för arbetskostnader. Om en juridisk person har övertagit rätten till bidrag enligt 4 § och denne har rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt, så lämnas inte bidrag för eventuell mervärdesskatt som ingår i det ursprungliga bidragsbeslutet.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 23–24 och s. 35.

Övervägandena finns i avsnitt 5.15.

Återbetalning

21 § *Kommunen får besluta om återbetalning av kontantbidrag helt eller delvis*

1. om mottagaren av bidraget genom oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att bidrag felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp,

2. om bidrag i annat fall felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta.

Kommunen får helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten, om det finns särskilda skäl.

Paragrafen motsvarar delvis 17 § den äldre lagen. Det tydliggörs nu att bestämmelsen omfattar återbetalning av kontantbidrag.

Med begreppet ”mottagaren av bidraget” kan avses såväl sökanden som en ägare som har övertagit rätten till bidrag enligt 4 §.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 35.

Övervägandena finns i avsnitt 5.17.

Tillsyn och föreskrifter

22 § *Tillsyn över tillämpningen av denna lag utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.*

Paragrafen motsvarar delvis 3 § den äldre lagen, det anges dock inte i lagen vilken myndighet som utövar tillsyn.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 24–25 och s. 29–30.

Övervägandena finns i avsnitt 5.18.

23 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.*

Paragrafen saknar motsvarighet i den äldre lagen. Paragrafen innehåller en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela verkställighetsföreskrifter till lagen.

Övervägandena finns i avsnitt 5.18.

Överklagande

24 § *Kommunens beslut enligt denna lag och anslutande föreskrifter får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 18 § den äldre lagen. Genom begreppet ”anslutande föreskrifter” förtydligas att även beslut som har meddelats med stöd av ett bemyndigande av regeringen i en förordning får överklagas.

Förarbetena till den äldre lagen finns i prop. 1992/93:58 s. 25 f. och s. 35 och prop. 1994/95:27 s. 160 f. och s. 176.

Övervägandena finns i avsnitt 5.18.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2. Genom lagen upphävs lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ansökningar om bidrag som har kommit in till kommunen före ikraftträdandet.

I punkten 1 anges att lagen träder i kraft den 1 juli 2018.

Av punkten 2 framgår att lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. upphävs genom lagen.

Av punkten 3 framgår att äldre föreskrifter fortfarande gäller för ansökningar om bidrag som har kommit in till kommunen före ikraftträdandet, dvs. senast den 30 juni 2018.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

9 a § Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheterna att få bidrag enligt lagen (2018:000) om bostadsanpassningsbidrag, eller hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), har utretts.

I *tredje stycket* ändras hänvisningen till lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. till den nu förslagna lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Sammanfattning av rapporten 2014:38 Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. trädde i kraft den 1 januari 1993. Lagens syfte är att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende. Lagen innehåller också bestämmelser om återställningsbidrag, vilket är ett bidrag till fastighetsägare för återställning av bostäder som tidigare anpassats med stöd av bostadsanpassningsbidrag. Bostadsanpassningsbidrag och återställningsbidrag är kontantbidrag, och det är kommunerna som är ansvariga för bidragsgivningen. Bostadsanpassningsbidrag lämnas till enskild person som äger en bostad för permanent bruk eller som innehar en sådan bostad med hyres- eller bostadsrätt. För de fall personen med funktionsnedsättning inte är samma person som äger eller innehar bostaden med nyttjanderätt framgår av motivuttalanden att bostadshavaren även kan ansöka om bidrag för hushållsmedlems räkning.

Bostadsanpassningsbidrag lämnas endast för anpassning av fasta funktioner i eller i anslutning till bostaden. Återställningsbidrag lämnas till ägare av bostadshus för att ta bort anordningar för personer med funktionsnedsättning som har utförts i eller i anslutning till hyreslägenheter eller småhus som hyrs ut, eller i anslutning till bostadsrättslägenheter i flerbostadshus.

Regeringen har gett Boverket i uppdrag att analysera och bedöma om lagen om bostadsanpassningsbidrag behöver ändras och vid behov lämna förslag på förbättringar. Regeringen har i uppdraget särskilt lyft några frågor som Boverket ska utreda, bland annat frågan om återanvändning av anordningar som tidigare finansierats med stöd av bidrag.

Lagen om bostadsanpassningsbidrag är en rättighetslag varför en av Boverkets utgångspunkter i översynen har varit att förtydliga bestämmelserna så att dessa blir förutsebara, både för de enskilda som omfattas av lagens bestämmelser och för dem som har att handlägga och besluta i ärenden med stöd av bestämmelserna. Andra utgångspunkter har varit att bostadsanpassningsbidrag alltfjämt ska sökas av och lämnas till enskilda personer för anpassning av fasta funktioner i eller i anslutning till bostaden. Som utgångspunkt för översynen har Boverket också haft att i lagen om bostadsanpassningsbidrag göra avgränsningar mot annan, närliggande lagstiftning för att tydliggöra vilka åtgärder bostadsanpassningsbidrag är avsett att stödja.

Boverket lämnar i rapporten förslag till en ny lag. Skälet härtill är att det finns, som redan nämnts, ett behov av att förtydliga men även språkligt modernisera lagen, vilket lett till ett stort antal ändringar men även förslag på helt nya bestämmelser.

I förslaget till ny lag föreslås bland annat följande. Ägaren eller innehavaren av en bostad ska kunna söka bidrag för hushållsmedlems räkning, vilket tidigare endast framgick av motivuttalanden. En utökning av bidragstagarbegränsningen görs genom att fastighetsägare till flerbostadshus ska kunna ta över rätten till bidrag för åtgärder i allmänna utrymmen under förutsättning att den enskilde sökanden medger detta. En

utvidgning gällande anpassning av fasta funktioner görs genom att fasta funktioner även ska kunna kompletteras med stöd av bidrag. Fastighetsägarens medgivande lyfts in i lagen som en förutsättning för beviljande av anpassningsåtgärder om bostaden innehas med hyres- eller bostadsrätt. Fastighetsägaren ska även utfästa sig att inte kräva ersättning av bidragstagaren för återställning av bostaden eller allmänt utrymme vid avflyttning eller i annat fall.

Nuvarande bestämmelse att bidrag inte lämnas om de sökta åtgärderna behöver vidtas av väsentligen andra orsaker än behovet av anpassningen förtydligas genom att ange vilka dessa andra orsaker är. Vidare förtydligas bestämmelserna om förutsättningarna för bidrag i samband med byte av bostad. Lättnader i bestämmelserna om återställningsbidrag görs genom att den så kallade anvisningsrätten tas bort, liksom bestämmelsen att den godkända kostnaden ska överstiga 5 000 kronor för att bidrag ska kunna lämnas. Boverket föreslår också att kommunerna, i stället för kontantbidrag, ska kunna lämna bostadsanpassningsbidrag som ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna, eller genom ett överlämnande av en begagnad produkt. Sökanden och kommunen måste vara överens för att kommunen ska kunna lämna bidrag som en åtgärd eller genom att överlämna en begagnad produkt.

I nuvarande lag om bostadsanpassningsbidrag finns mycket få bestämmelser som reglerar handläggningen av bidragsärenden. Den föreslagna nya lagen innehåller bestämmelser om bland annat var ansökan om bidrag ska lämnas in, vad beslutet om bidrag ska innehålla för uppgifter och när ett bidrag ska betalas ut.

Fråga om fastighetsägarens medgivande

I Boverkets föreskrifter till lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m., BFS 1992:46, punkt 5, anges vad som ska fogas till en ansökan om bostadsanpassningsbidrag när anpassningsåtgärderna ska utföras i en bostad med hyres- eller bostadsrätt. I dessa situationer ska intyg från fastighetsägaren fogas till ansökan utvisande att denne medger att åtgärderna får vidtas och att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall. Boverkets föreskrifter i den del som rör kravet att sökande inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick har nyligen varit föremål för Högsta förvaltningsdomstolens, HFD, prövning (dom den 9 december 2014, målnummer 3135-14). En konsekvens av HFD:s dom är att det inte finns något rättsligt stöd för att - med hänvisning till Boverkets föreskrifter - avslå en ansökan om bostadsanpassningsbidrag på den grunden att fastighetsägaren inte intygat att anpassningsåtgärderna får vidtas eller att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall. En annan, allvarligare, konsekvens av HFD:s dom är att den enskilde bidragstagaren inte längre har något skydd mot krav på ersättning för återställning vid en flytt eller i annat fall på sätt som kan krävas av en hyresgäst eller bostadsrättshavare enligt bestämmelser i hyreslagen (12 kap. jordabalken) eller bostadsrättslagen (1991:614). Med beaktande av den uppkomna situationen kan det därför finnas skäl att behandla Boverkets förslag, se nedan, om fastighetsägarens medgivande skyndsamt.

Vad avser det första kravet - att fastighetsägaren ska medge att åtgärden får vidtas - följer detta delvis redan av civilrättsliga regler. Vad avser det andra villkoret - att sökande inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall - så har den enskilde sökande, i och med HFD:s underkännande av Boverkets föreskrifter i denna del, numera inte något skydd gällande att inte behöva återställa en tidigare beviljad anpassning.

Boverket lämnar i rapporten Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. förslag till ny lag innehållande bland annat en bestämmelse om fastighetsägarens medgivande. Boverket föreslår därvid som förutsättningar för erhållande av bidrag dels att fastighetsägaren lämnar sitt medgivande till att åtgärden får vidtas, dels att fastighetsägaren utfäster sig att inte kräva ersättning av bidragstagaren för återställning av bostaden eller allmänt utrymme vid avflyttning eller i annat fall.

Villkoret att fastighetsägaren medger att åtgärden får vidtas finns det enligt Boverkets mening anledning att även fortsättningsvis ställa, och eftersom det rör sig om en grundläggande förutsättning för bidrag, bör villkoret framgå direkt i lag. Vad avser villkoret att fastighetsägaren utfäster sig att inte kräva ersättning för återställelse kan följande konstateras. Då lagen om bostadsanpassningsbidrag är en så kallad rättighetslag där den enskilde utan krav på egen finansiering eller dylikt har rätt till bidrag för anpassningar som behövs för ett självständigt liv i eget boende, framstår det som rimligt att den enskilde inte ska drabbas av kostnader, ibland höga sådana, för att återställa bostaden eller allmänt

utrymme vid en flytt eller i annat fall. Boverkets mening är därför att den enskilde sökande bör få ett fortsatt skydd mot krav på återställelse av bostaden. Även detta villkor bör framgå direkt av lag.

Bakgrund

I Boverkets föreskrifter till lagen om bostadsanpassningsbidrag anges vad som ska fogas till en ansökan om bostadsanpassningsbidrag. När anpassningsåtgärder ska utföras i en bostad med hyres- eller bostadsrätt ska enligt föreskrifterna intyg från fastighetsägaren fogas till ansökan utvisande att denne medger att åtgärderna får vidtas och att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall. Föreskrifterna är utfärdade med stöd av förordningen (1992:1575) med bemyndigande för Boverket att meddela föreskrifter om verkställigheten av lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. I förordningen anges att Boverket får meddela föreskrifter om vilka uppgifter en sökande ska lämna vid ansökan om bostadsanpassningsbidrag. I lagen finns dock inte några bestämmelser om att fastighetsägarens medgivande och utfästelse utgör villkor för beviljande av anpassningsbidrag.

Kravet i Boverkets föreskrifter på intyg med utfästelse från fastighetsägaren att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick har prövats i HFD (dom den 9 december 2014, målnummer 3135-14). I domen konstaterar HFD bland annat att Boverkets bemyndigande endast omfattar en rätt att meddela verkställighetsföreskrifter, att enligt lagen så har rätten till bidrag inte gjorts beroende av en sådan friskrivning från fastighetsägarens sida, att en tillämpning av Boverkets föreskrift dock innebär att en ansökan om bostadsanpassningsbidrag inte kan bifallas utan det aktuella intyget från fastighetsägaren och att rätten till bidrag således inskränks genom villkoret om intyg. Boverkets föreskrift är därför enligt domstolen inte av rent administrativ karaktär utan tillför regleringen något så väsentligt nytt att den går utöver vad som kan anses utgöra en verkställighetsföreskrift. Eftersom föreskriften således står i strid med överordnad författning får den enligt 11 kap. 14 § regeringsformen inte tillämpas.

Som nämnts ovan är en kosekvens av HFD:s dom att det inte finns något rättsligt stöd för att -med hänvisning till Boverkets föreskrifter -avslå en ansökan om bostadsanpassningsbidrag på den grunden att fastighetsägaren inte intygat att anpassningsåtgärderna får vidtas eller att sökanden inte är skyldig att återställa bostaden i ursprungligt skick vid avflyttning eller i annat fall. Boverkets föreskrifter i dessa delar saknar således rättslig verkan och kommer att upphävas. För en utförligare beskrivning av tillkomsten och tillämpningen av fastighetsägarens medgivande, se avsnitt 9.4 i Boverkets rapport Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Förteckning över remissinstanser för rapporten 2014:38 Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Bilaga 3

Följande instanser har inkommit med yttrande över Boverkets rapport: Riksdagens ombudsmän (JO), Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Uppsala, Domstolsverket, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Diskrimineringsombudsmannen (DO), Hallands läns landsting, Kalmar läns landsting, Skåne läns landsting, Stockholms läns landsting, Örebro läns landsting, Alingsås kommun, Borlänge kommun, Botkyrka kommun, Eksjö kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Håbo kommun, Jönköpings kommun, Kristianstads kommun, Linköpings kommun, Lunds kommun, Luleå kommun, Malmö kommun, Nora kommun, Norrköpings kommun, Oskarshamns kommun, Piteå kommun, Staffanstorps kommun, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Örebro kommun, Bostadscenter, Fastighetsägarna, Funktionsrätt Sverige (tidigare Handikappförbunden), Neuroförbundet, Pensionärernas Riksorganisation (PRO), Regelrådet, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges kommuner och landsting (SKL)

Följande instanser har inte inkommit med svar: Dalarnas läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Bengtsfors kommun, Eskilstuna kommun, Forshaga kommun, Hagfors kommun, Haparanda kommun, Karlstads kommun, Kiruna kommun, Kungälv kommun, Nässjö kommun, Sollefteå kommun, Åstorps kommun, Bostadsrätterna, Byggherrarna i Sverige AB, Lika unika, Riksförbundet PensionärsGemenskap (RPG), Svenska Kommunalpensionärernas förbund (SKPF), Sveriges Byggingustrier, Villaägarnas Riksförbund

Följande instanser har utöver remisslistan inkommit med yttranden: Askersunds kommun, Autism- och Aspergerförbundet, Haninge kommun, Föreningen kommunal bostadsanpassning (FKBo), Räddningstjänsten i Luleå kommun, Brandskyddsföreningen, Förbundet För Delaktighet och Jämlikhet, Elöverkänsligas Riksförbund, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH), Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder DHR, Nils Ryding, LJ-Utbildning

Kompletterande promemoria avseende Boverkets rapport 2014:38 Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Inledning

Denna promemoria kompletterar Boverkets rapport Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m. som Socialdepartementet skickade ut på remiss i maj 2015. Författningsförslaget nedan är framtaget av Socialdepartementet utifrån det förslag till ny lag som lämnades i Boverkets rapport men sakliga, strukturella och språkliga ändringar har gjorts.

De sakliga ändringar som kommenterats särskilt i denna promemoria och som det nu ska lämnas synpunkter på är enbart 3 och 11 §§. Övriga delar av författningsförslaget bereds för närvarande inom Socialdepartementet. För att underlätta läsningen har dock departementets utkast till ny lag tagits med i promemorian. Regeringen har dock ännu inte tagit ställning angående Boverkets förslag rörande bostadsanpassningsbidrag för integritetsskapande åtgärder.

1. Författningsförslag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag har till ändamål att genom bidrag till anpassning av bostäder ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende.

2 § Kommunerna svarar för att bidrag lämnas enligt bestämmelserna i denna lag.

Bostadsanpassningsbidrag

Bidragstagare

3 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktionsnedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skälig med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.

4 § Om någon åtar sig att regelbundet under vissa perioder svara för omvårdnaden av en person med funktionsnedsättning i sin bostad och om åtagandet kan antas avse en längre tid, lämnas bidrag även för anpassning av den bostaden.

5 § Den som äger ett bostadshus får överta rätten till bostadsanpassningsbidrag som har beviljats för anpassningsåtgärder i anslutning till en hyres- eller bostadsrättslägenhet, om sökanden och ägaren är överens om det. Detta gäller under förutsättning att bostadsanpassnings-

bidraget har beviljats i form av kontantbidrag enligt 16 § första stycket Bilaga 4 och att ägaren åtar sig att låta utföra nödvändiga åtgärder.

Åtgärder som bostadsanpassningsbidrag lämnas för

6 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad.

Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för personen med funktionsnedsättning. Bidrag lämnas inte om behovet kan tillgodoses med hjälpmedel som erbjuds av landstinget eller kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

7 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte för åtgärder i sådana bostäder som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) och i 9 § 8 och 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

8 § Vid tillämpningen av bestämmelserna i 6 § ska utöver sedvanliga bostadsfunktioner även beaktas behovet av

1. åtgärder för att möjliggöra rehabilitering, funktionsträning och sjukvård för personen med funktionsnedsättning, och

2. åtgärder som gör det möjligt för personen med funktionsnedsättning att utöva hobbyverksamhet, om han eller hon på grund av sin funktionsnedsättning inte kan delta i aktiviteter utanför bostaden.

9 § Bostadsanpassningsbidrag lämnas inte om de sökta åtgärderna behöver utföras redan av väsentligen andra orsaker än behovet av anpassningen. De orsaker som ska beaktas är

1. byggnadstekniska brister,

2. eftersatt underhåll,

3. avsaknad av eller avsevärda brister i grundläggande bostadsfunktioner, och

4. avvikelser från bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga om ansökan gäller

a) ett en- eller tvåbostadshus som sökanden har låtit uppföra eller låtit utföra ändringar av,

b) en lägenhet som innehas med bostadsrätt som sökanden har låtit utföra ändringar i, eller

c) en ägarlägenhetsfastighet som sökanden har låtit utföra ändringar i.

10 § Efter ett byte av bostad lämnas inte bostadsanpassningsbidrag till sådana åtgärder som beror på att den nya bostaden i fråga om storlek, planlösning, antal våningsplan eller andra nivåkillnader är uppenbart olämplig med hänsyn till funktionsnedsättningen.

Är den nya bostaden ett en- eller tvåbostadshus som sökanden låtit uppföra, lämnas bidrag endast för sådan anordning eller inredning som normalt bara används eller förekommer i sådana hus på grund av att en boende har en funktionsnedsättning. Bidrag lämnas dock inte för hiss.

Bestämmelserna i första och andra styckena ska tillämpas i fråga om sådana åtgärder som var nödvändiga vid bytet av bostad.

Medgivande

11 § Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, lämnas bostadsanpassningsbidrag endast om

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, rättighetshavare har medgivit att anpassningsåtgärderna får vidtas, och
2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller rättighetshavare för återställning av bostaden eller de gemensamma utrymmena.

Bidrag till reparationer

12 § Bidrag lämnas för att reparera sådan anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser om

1. anordningen eller inredningen är av tekniskt slag, eller
2. anordningen eller inredningen har utsatts för onormalt slitage på grund av funktionsnedsättningen.

I fråga om anordning eller inredning av tekniskt slag lämnas bidrag även för besiktning och annat underhåll än reparation.

Bidrag lämnas inte om anordningen eller inredningen har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett bostadshus har övertagit rätten till enligt bestämmelserna i 5 §.

Bidrag till återställning av anpassade bostäder

13 § En ägare har rätt till bidrag för kostnader för återställning av anpassningsåtgärder (återställningsbidrag) som har utförts

1. i eller i anslutning till en hyresrättslägenhet eller ett en- eller tvåbostadshus som hyrs ut,
2. i anslutning till en lägenhet som innehas med bostadsrätt, eller
3. i gemensamma utrymmen i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet.

14 § Återställningsbidrag lämnas under förutsättning att

1. återställningen avser en åtgärd som har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser, och
 2. anpassningsåtgärden på grund av ändrade förhållanden inte längre utnyttjas för sitt ändamål och åtgärden är till nackdel för andra boende.
- Återställningsbidrag lämnas inte om anpassningsåtgärderna har utförts med stöd av bostadsanpassningsbidrag som en ägare av ett bostadshus har övertagit rätten till enligt bestämmelserna i 5 §.

Övertagande av begagnad anordning

15 § En kommun får avtala om övertagande av en anordning som tidigare har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser, och lämna ekonomiskt stöd för kostnader som kan uppstå i samband med ett sådant övertagande.

Bidragens storlek och utformning

16 § Bostadsanpassningsbidrag, återställningsbidrag och bidrag till reparationer, besiktning och underhåll enligt 12 § lämnas med belopp (kontantbidrag) som motsvarar skälig kostnad för åtgärderna.

Om sökanden och kommunen är överens om detta får bostadsanpassningsbidrag även lämnas

1. som ett åtagande från kommunen att låta utföra åtgärderna, och
2. genom ett överlämnande av en begagnad produkt.

Handläggning av bidragsärenden

Ansökan

17 § Ansökan om bidrag lämnas in till den kommun där den bostad som avses med ansökan är belägen.

Beslut om bidrag

18 § I beslut om bidrag ska anges vilka åtgärder bidraget avser och den tidpunkt då åtgärderna senast ska vara utförda.

Om beslutet innebär ett kontantbidrag ska även detta belopp anges.

Om bostadsanpassningsbidrag lämnas enligt bestämmelserna i 16 § andra stycket ska detta anges i beslutet.

Återkallelse av beslut

19 § Före utbetalningen av kontantbidrag eller verkställighet av bidrag som beviljats enligt bestämmelserna i 16 § andra stycket får den kommun som har beviljat bidraget återkalla beslutet, om de förutsättningar som låg till grund för beslutet inte längre föreligger.

Utbetalning av kontantbidrag

20 § Kontantbidrag betalas ut sedan de åtgärder som bidraget avser har utförts och de faktiska kostnaderna har redovisats.

Återbetalning

21 § Kommunen får besluta om återbetalning av kontantbidrag helt eller delvis

1. om mottagaren av bidraget genom oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att bidrag felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta,

2. om bidrag i annat fall felaktigt har lämnats eller lämnats med för högt belopp och mottagaren skäligen borde ha insett detta.

Kommunen får helt eller delvis efterge återbetalningsskyldigheten, om det finns särskilda skäl.

Tillsyn och bemyndigande

22 § Tillsyn över tillämpningen av denna lag utövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om verkställigheten av denna lag.

Överklagande

24 § Kommunens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2. Bakgrund

Ett av de nationella målen för funktionshinderspolitiken är att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet. Därför inriktas arbetet på att skapa förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Även den nuvarande lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. syftar till att genom bidrag till anpassning av bostäder kunna ge personer med funktionsnedsättning en möjlighet till ett självständigt liv i eget boende, men lagen bidrar inte till personer med funktionsnedsättningars ökade delaktighet i samhället. Genom gällande lags avgränsning av bidragstagarkrets så kan personen vars behov lagen syftar till att tillgodose, undanhållas att kommuniceras med eller att överklaga beslut om vederbörande inte själv äger sin bostad eller innehar den med hyresrätt eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt.

3. Förslag*3.1 Personen med funktionsnedsättning ska vara sökande*

Bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas till en person med funktionsnedsättning för anpassning av dennes permanentbostad.

Skälen för förslaget

I de flesta bidrags- och stödsystem är det den person som vars behov bidraget eller stödet ska täcka som är sökande och mottagare av bidraget eller stödet. Därför bör det vara personen med funktionsnedsättning som ska stå i centrum i ärendehanteringens gällande bostadsanpassningsbidrag. All diskussion om hur en anpassning ska utföras, och när den ska utföras, bör föras med den person vars behov ska tillgodoses med bostadsanpassningsbidrag. Om personen vars behov ska tillgodoses med bostadsanpassningsbidrag alltid är part i ärendet så ges vederbörande även rätt att överklaga beslut och rätt att själv besluta om installerandet respektive bortmonterande av bostadsanpassningen. För den person med funktionsnedsättning som inte vill själv vara sökanden finns alternativet att ge någon annan en fullmakt att söka bostadsanpassningsbidrag för vederbörande. Att personen med funktionsnedsättning bör vara sökande lyfts också fram av några kommuner i remissvaren över Boverkets rapport 2014:38.

Ärenden om bostadsanpassningsbidrag innehåller inte sällan uppgifter av känslig natur, exempelvis läkarutlåtanden. Enligt konventionens artikel 22 ska konventionsstaterna skydda sekretessen för personuppgifter och uppgifter om hälsa och rehabilitering för personer med funktionsnedsättning på lika villkor som för andra. Förslaget innebär en möjlighet för personen med funktionsnedsättning att inte behöva delge

t.ex. fastighetsägaren privata uppgifter om sitt hälsotillstånd. Förslaget står inte i motsättning till Boverkets förslag om överlåtelse av bostadsanpassningsbidrag till ägaren av ett bostadshus, då överlåtelsen sker efter att utredningen om huruvida sökanden är berättigad till bostadsanpassningsbidrag är avslutad.

Hemmavarande ungdomar som är myndiga ska ha möjlighet att söka bostadsanpassningsbidrag själva. Samhällets institutioner ska främja barn och ungas personlighetsutveckling och bidra till allas möjlighet till delaktighet i samhället. Förslaget ger personen med funktionsnedsättning en möjlighet att själv ta ansvar för sin mobilitet, att växa och frigöra sig på lika villkor som ungdomar utan funktionsnedsättning.

I de fall det är någon annan än sökanden som äger bostaden eller som innehar den med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt kan bostadsanpassningsbidrag dock bara lämnas om medgivande till åtgärderna har inhämtas från ägaren eller rättighetshavaren, se avsnitt 3.2 nedan.

3.2 Delvis ändrade bestämmelser om medgivande

Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller gemensamma utrymmen i anslutning till bostaden eller om någon annan än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, ska bostadsanpassningsbidrag endast kunna lämnas om

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, rättighetshavare har medgivit att anpassningsåtgärderna får vidtas, och
2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden eller rättighetshavare för återställning av bostaden eller de gemensamma utrymmena.

Skälen för förslaget

I likhet med Boverkets förslag föreslås att det införs en bestämmelse i den nya lagen om att bostadsanpassningsbidrag endast kan lämnas om det finns ett medgivande att anpassningsåtgärder får utföras och utfästelse att inte kräva ersättning av sökanden för kostnader för återställning. Utan en sådan bestämmelse måste det anses saknas rättsligt stöd för att avslå en ansökan om bostadsanpassningsbidrag endast på den grunden att medgivande eller utfästelse saknas. Detta skulle innebära att kommunen måste lägga resurser på utredningar och bevilja bidrag till anpassningsåtgärder som sedan inte kan utföras eftersom ägaren till bostaden motsätter sig det. Utöver redaktionella ändringar föreslås dock sakliga ändringar i förhållande till Boverkets förslag.

I likhet med Boverkets förslag ska medgivande och en utfästelse att inte kräva ersättning av sökanden för återställning vara en förutsättning för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas i de fall bostaden innehas med hyres- eller bostadsrätt. Sökandens bostad kan emellertid innehas med annan nyttjanderätt, t.ex. arrende. Det föreslås därför att bestämmelsen ska omfatta alla former av nyttjanderätter.

Boverket har föreslagit att det i lagen ska införas ett krav på medgivande från fastighetsägaren. Den som äger bostaden är dock inte alltid

fastighetsägare. Exempelvis kan ett flerbostadshus stå på mark som en bo-stadsrättsförening innehar med tomträtt. Huset kan också ägas av en hyresvärd som arrenderar marken som byggnaden hör till. Bostadsanpassningen görs i eller i anslutning till bostadshuset och innebär i dessa fall inget eller ett högst begränsat intrång i fastighetsägarens rätt. Det föreslås därför att det i lagen anges att medgivande ska lämnas av ägaren av bostaden.

Vidare föranleder förslaget i avsnitt 3.1 ovan, dvs. att det är personen med funktionsnedsättning som ska vara sökande, behov av en ny bestämmelse om medgivande. Situationen kan vara sådan att det är någon annan än personen med funktionsnedsättning som äger bostaden eller innehar den med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt. En person kommer alltså kunna få bostadsanpassningsbidrag för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad som denne varken äger eller innehar med nyttjanderätt. Den som innehar bo-staden med äganderätt eller nyttjanderätt har ett civilrättsligt skydd mot ingrepp i egendomen. Av detta skäl är ett medgivande från ägaren eller rättighetshavaren att anpassningen får göras en förutsättning för att bo-stadsanpassningsbidrag ska kunna beviljas. Det kan också finnas flera ägare eller rättighetshavare, samtycke krävs då av samtliga. Av tydlighetsskäl bör detta framgå av lagen.

Bostaden som ansökan om bostadsanpassningsbidrag avser kan finnas i en ägarlägenhetsfastighet. Med ägarlägenhetsfastighet avses en tredimensionell fastighet som inte är avsedd att rymma annat än en enda bostadslägenhet, se 1 kap. 1 a § jordabalken. I de fall anpassningsåtgärden ska göras i utrymmen som är gemensamma för alla fastigheter i huset krävs att medgivande inhämtas från den som äger utrymmena. Detta bör framgå av lagen. De gemensamma utrymmena utgör i dessa fall ofta en gemensamhetsanläggning som ägs av de fastighetsägare som deltar i gemensamhetsanläggningen. Detta innebär att samtliga deltagande fastigheter är att anse som ägare och att alla ska lämna sitt medgivande till åtgärden för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas. Om det finns en samfällighetsförening som förvaltar gemensamhetsanläggningen bör föreningen kunna medgivande under förutsättning att stadgarna för föreningen tillåter det.

Boverket har förslagit att i de fall bostaden innehas med hyres- eller bo-stadsrätt ska fastighetsägaren utfästa sig att inte kräva ersättning av bi-dragstagaren för återställning av bostaden eller allmänt utrymme vid flytt eller i annat fall. Skälet till detta är att skydda personen med funktionsnedsättning från ekonomiska krav t.ex. vid en flytt. Behov av ett sådant skydd kan även finnas om sökanden bor i annan boendeform än hyres- eller bostadsrätt. I enlighet med vad som anges ovan föreslås att begreppet ägare användas i stället för fastighetsägare och att ingen särskild boendeform ska utpekas. I praktiken innebär det att en utfästelse ska krävas t.ex. av hyresvärdar och bostadsrättsföreningar vad gäller åtgärder i gemensamma utrymmen. För att skydda nyttjanderättshavare, t.ex. föräldrar till barn med funktionsnedsättning som behöver anpassning av en hyresrätt, krävs att ägaren inte heller riktar krav på ekonomiska anspråk gentemot rättighetshavaren. I stället för att kräva sökanden eller rättighetshavaren kan ägare ansöka om återställningsbidrag, se 13 § den föreslagna lagen.

Det finns inget krav i lagen på att en ägare eller rättighetshavare måste lämna medgivande. För det fall medgivande vägras på annat än sakliga grunder kan dock diskrimineringslagens (2008:567) bestämmelser aktualiseras.

4. Konsekvenser av förslagen

I följande konsekvensavsnitt redogörs endast konsekvenserna av 3 och 11 §§. De övriga delarna av förslagen och dess konsekvenser har remissinstanserna tagit ställning till tidigare, då de presenterades i Boverkets rapport Översyn av lag om bostadsanpassningsbidrag m.m.

För personer med funktionsnedsättning innebär förslaget, att ändra bidragstagarkretsen, stärkt rättshandlingsförmåga och ökade förutsättningar till självbestämmande. Sökande som inte själv äger sin bostad, eller själv innehar den med nyttjanderätt kommer dock att behöva rättighetshavarens medgivande tillsammans med medgivande från ägaren till bostaden för att kunna få bostadsanpassningsbidrag. Förslaget bedöms inte ge någon större arbetsbelastning i praktiken då sökande förmodas ha god kontakt med rättighetshavaren.

Antalet ansökningar anses inte öka på grund av att bidragstagarkretsen ändras, eftersom det till ansökan krävs utlåtande från arbetsterapeut, läkare eller annan sakkunnig, och antalet personer med funktionsnedsättning inte påverkas av ändrad lagstiftning på området. Möjligtvis skulle en person som känt sig hindrad att söka bostadsanpassningsbidrag genom t.ex. sin hyresvärd för att vederbörande velat undvika att meddela sin hyresvärd privata uppgifter om sin hälsa nu välja att söka bostadsanpassningsbidrag själv. Å andra sidan är det rimligt att tänka sig att samma person med gällande lagstiftning söker annat bistånd för att klara sin livshållning idag, exempelvis genom socialtjänstlagen. I sådana fall skulle kostnaden minska för kommunen om personen beviljades bostadsanpassningsbidrag för att sedan klara sin livshållning mer självständigt.

Förslaget med krav på medgivande innebär att kommunerna behöver granska dessa innan beslut om bostadsanpassningsbidrag fattas, vilket skulle kunna anses innebära ökad administration. Utan krav på medgivande i ansökningsförfarandet finns dock en risk att kommunerna genomför omfattande utredningar och beviljar bostadsanpassningsbidrag, som sedan inte kan verkställas eftersom ägaren eller rättighetshavaren till egendomen som ska anpassas inte medger det. Mot bakgrund av detta kan kravet på medgivande inte anses medföra en ökad ambitionsnivå för kommunerna och finansieringsprincipen aktualiseras därför inte. De behov som personer med funktionsnedsättningar har kommer att bli synliggjorda på ett tydligare sätt, vilket ger kommunerna bättre kännedom om gruppens levnadsförhållanden i kommunen. Kommunen kan genom förslaget även få bättre kunskap om behovet av tillgängliga bostäder i kommunen då eventuell diskrepans mellan behov av bostadsanpassning och antalet husägare som inte medger bostadsanpassningsåtgärder synliggörs.

Då inga bostadsanpassningsåtgärder kan göras utan medgivande från den som äger bostaden eller innehar bostaden med nyttjanderätt bedöms förslaget inte påverka ägarna eller rättighetshavarna till de bostadshus som är i fråga i någon större utsträckning. Det kan i de fall sökanden inte

är densamme som hyresrättsinnehavaren krävas av ägaren till bostads-
huset att undersöka om hyresrättsinnehavaren har lämnat sitt med-
givande, men bådas medgivande är förutsättningen för sökande att
beviljas bostadsanpassningsbidrag. Sökande kan inte förbigå det hyres-
avtal som finns mellan hyresrättsinnehavaren och hyresvärden.

I övrigt bedöms förslaget inte medföra några konsekvenser för
brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning och
offentlig service, jämställdheten mellan kvinnor och män samt
möjligheten att nå de integrationspolitiska målen. Statens kostnader
bedöms inte påverkas av promemorians förslag.

5. Författningskommentar

3 §

Bostadsanpassningsbidrag lämnas till en person med funktions-
nedsättning (sökande) för anpassning av dennes permanentbostad. Om
bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassnings-
åtgärden är skäligen med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är.

Paragrafens första mening innebär en ändring i förhållande till 3 §
Boverkets lagförslag. Det är personen med funktionsnedsättning som ska
kunna ansöka om bostadsanpassningsbidrag och vara bidragstagare och
inte, som tidigare, ägaren till bostaden eller den som innehar bostaden
med hyres- eller bostadsrätt. Personen med funktionsnedsättning är
sökande och part i ärendet. Det är således den personen som kan komma
överens med kommunen om i vilken form bostadsanpassningsbidraget
ska lämnas, se 16 § den föreslagna lagen. Personen med funktions-
nedsättning kan även i vissa fall överlåta rätten till bostadsanpassnings-
bidraget till den som äger bostadshuset. Ägaren blir då bidragstagare, se
5 § den föreslagna lagen.

I vissa fall kan medgivande krävas från bl.a. ägaren av bostaden eller
den som innehar bostaden med hyres- eller bostadsrätt eller annan
nyttjanderätt, se 11 § den föreslagna lagen.

Paragrafens andra mening motsvarar 3 § andra meningen Boverkets
förslag. Det kan vara motiverat att vidta enklare, mindre kostsamma an-
passningsåtgärder även om upplåtelsen är kortvarig, medan det för mer
omfattande och kostsamma åtgärder bör krävas att upplåtelsen är säkrad
för lång tid framöver, se prop. 1992/93:58 s. 16.

11 §

Om någon annan än sökanden helt eller till viss del äger bostaden eller
gemensamma utrymmen i anslutning till bostaden eller om någon annan
än sökanden helt eller till viss del innehar bostaden med hyres- eller
bostadsrätt eller annan nyttjanderätt, lämnas bostadsanpassningsbidrag
endast om

1. samtliga ägare och, i förekommande fall, rättighetshavare har med-
givit att anpassningsåtgärderna får vidtas, och

2. samtliga ägare har utfäst sig att inte kräva ersättning av sökanden
eller rättighetshavare för återställning av bostaden eller de gemensamma
utrymmena.

Bestämmelsen motsvarar delvis 10 § Boverkets lagförslag. I de fall bostaden innehas med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt så som t.ex. arrende, äger sökanden inte bostaden. Medgivande måste i sådana fall inhämtas från den eller de som äger bostaden, vanligtvis en hyresvärd eller en bostadsrättsförening. Även i de fall bostaden finns i ett en- eller tvåbostadshus eller i en ägarlägenhetsfastighet (jfr 1 kap. 1 a § jordabalken) som sökanden inte äger, krävs medgivande från ägaren för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas. Detsamma gäller i fråga om gemensamma utrymmen i anslutning till bostaden, som inte ägs av sökanden, om bostadsanpassningen ska utföras där. Med gemensamma utrymmen avses sådana utrymmen i olika slags boendeformer, dvs. inte enbart i anslutning till t.ex. ägarlägenheter.

Skälet till kravet på samtycke från ägaren är att bostadsanpassningsbidrag beviljas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad, se 6 § den föreslagna lagen. Den som innehar bostaden med äganderätt har ett civilrättsligt skydd mot ingrepp i egendomen. Av tydlighetsskäl anges i den föreslagna lagen att bostadsanpassningsbidrag inte kan beviljas utan medgivande från ägaren. I de fall bostaden ägs av flera krävs medgivande av samtliga ägare.

Bostadsanpassningsbidrag kan också beviljas för anpassning av en bostad som innehas med hyres- eller bostadsrätt eller annan nyttjanderätt men där någon annan än sökanden är rättighetshavare. För att förtydliga detta anges i den föreslagna lagen att medgivande från rättighetshavaren är en förutsättning för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna beviljas. I de fall bostaden innehas med nyttjandeätt av flera nyttjanderättshavare krävs samtligas medgivande. Med ”rättighetshavare” avses i bestämmelsen nyttjanderättshavare eller motsvarande, dvs. den som enbart är panthavare omfattas inte.

I vissa fall kan gemensamma utrymmen i ett flerbostadshus ha en ägare och bostäderna i huset ha en annan ägare. I hus med ägarlägenhetsfastigheter ägs t.ex. varje lägenhet av en fastighetsägare men de gemensamma utrymmena är en gemensamhetsanläggning som ägs av alla deltagande fastighetsägare. Detta innebär att samtliga deltagande fastighetsägare är att anse som ägare till gemensamma utrymmen. Medgivande krävs från samtliga ägare för att bostadsanpassningsbidrag ska kunna lämnas för en anpassningsåtgärd i ett gemensamt utrymme i anslutning till en ägarlägenhetsfastighet. I förekommande fall bör en samfällighetsförening som förvaltar de gemensamma utrymmena kunna lämna medgivande, under förutsättning att föreningens stadgar tillåter det.

Vidare krävs enligt punkten 2 att samtliga ägare utfäster sig att inte kräva ersättning av den som fått anpassningen beviljad eller av en rättighetshavare. Sökanden eller rättighetshavaren ska inte behöva utge ersättning för återställning vid en flytt eller i annat fall som kan krävas t.ex. av en hyresgäst eller bostadsrättsinnehavare enligt jordabalken och bostadsrättslagen. Ägaren kan i stället enligt 13 § den föreslagna lagen ha möjlighet att ansöka om bidrag för återställning av tidigare utförda anpassningsåtgärder. Med ”de gemensamma utrymmena” i punkten 2 avses gemensamma utrymmen i alla olika bostadsformer.

Förteckning över remissinstanser för kompletterande promemoria avseende Boverkets rapport 2014:38 Översyn av lagen om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Följande instanser har inkommit med yttrande över den kompletterande promemorian: Riksdagens ombudsmän (JO), Kamrarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Uppsala, Domstolsverket, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Diskrimineringsombudsmannen (DO), Regelrådet, Boverket, Lantmäteriet, Borlänge kommun, Botkyrka kommun, Eskilstuna kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Håbo kommun, Jönköpings kommun, Linköpings kommun, Luleå kommun, Malmö kommun, Norrköpings kommun, Oskarshamns kommun, Piteå kommun, Staffanstorps kommun, Stockholms kommun, Föreningen kommunal bostadsanpassning (FKBo), Fastighetsägarna, Funktionsrätt Sverige (tidigare Handikappförbunden), Neuroförbundet, Förbundet FöR Delaktighet och Jämlikhet, Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder DHR, Pensionärernas Riksorganisation (PRO), Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag (SABO), Sveriges Byggindustrier, Sveriges Kommuner och Landsting, Villaägarna

Följande instanser har inte inkommit med svar: Alingsås kommun, Askersunds kommun, Bengtsfors kommun, Eksjö kommun, Forshaga kommun, Hagfors kommun, Haparanda kommun, Karlstads kommun, Kiruna kommun, Kristianstads kommun, Kungälv kommun, Lunds kommun, Nora kommun, Nässjö kommun, Sollefteå kommun, Uppsala kommun, Åstorps kommun, Örebro kommun, Bostadscenter, Bostadsrätterna, Byggherrarna i Sverige AB, Lika unika, Autism- och Aspergerförbundet, Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH), Riksförbundet PensionärsGemenskap (RPG), Svenska Kommunalpensionärernas förbund (SKPF)

Följande instanser har utöver remisslistan inkommit med svar: HSB Riksförbund, Nils Ryding, HjälpmedelCenter Sverige (HMC)

Jämförelsetabeller

Bilaga 6

Lagen (2018:000) om bostadsanpassningsbidrag om **Lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.**

1 §	1 §
2 §	2 §
3 §	4 § delvis och 5 §
4 §	Saknar motsvariget
5 §	6 § första stycket delvis
6 §	Saknar motsvarighet
7 §	7 § 1 och 2
8 §	6 § andra stycket delvis
9 §	8 och 9 §§ delvis
10 §	Saknar motsvarighet
11 §	7 § 3 delvis
12 §	11 § delvis
13 §	12 § delvis
14 §	13 §
15 §	Saknar motsvarighet
16 §	14 § delvis
17 §	Saknar motsvarighet
18 §	Saknar motsvarighet
19 §	15 §
20 §	16 § delvis
21 §	17 §
22 §	3 § delvis
23 §	Saknar motsvarighet
24 §	18 §

Lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. om **Lagen (2018:000) om bostadsanpassningsbidrag**

1 §	1 §
2 §	2 §
3 §	22 § delvis
4 §	3 § delvis
5 §	3 § andra stycket
6 §	5 § och 8 § delvis
7 §	7 och 11 §§ delvis
8 §	9 § andra stycket delvis
9 §	9 första stycket delvis
11 §	12 § delvis
12 §	13 § första stycket
13 §	14 §
14 §	16 § första stycket delvis
15 §	19 §
16 §	20 § delvis
17 §	21 §
18 §	24 §